

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALOUDEN JA HALLINNON ALA

HEVOSTALLIN KANNATTAVUUDEN KEHITTÄMINEN

Case: Hevostalli X

TEKIJÄ: Veera Kervinen

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Veera Kervinen			
Työn nimi Hevostallin kannattavuuden kehittäminen			
Päiväys	11.5.2021	Sivumäärä/Liitteet	70/7
Ohjaaja(t) Kaisa Hämäläinen ja Pentti Hiltunen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Hevostalli X			
Tiivistelmä			
<p>Hevosalan yrittäjiksi ajaututaan useimmiten oman harrastuksen kautta ja yrittäjyyttä hevosalalla pidetään enemmän elämäntapana tai kutsumusammattina. Hevosalan kannattavuus koetaan usein myös heikoksi.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Hevostalli X:n kannattavuutta taloudellisesta näkökulmasta ja löytää mahdollisia keinoja parantaa ja kehittää sen kannattavuutta entisestään. Työssä haluttiin selvittää myös Hevostalli X:n kannattavuuden nykytilanne sekä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin vaikuttavat tekijät.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys käsittelee hevostaloutta, kannattavuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä tilinpäätöksen analysointia. Lisäksi teoriaosuudessa esitellään tässä opinnäytetyössä käytetyt tunnusluvut, niiden laskentakaavat ja tulokset. Työn tutkimusosuus toteutettiin tapaustutkimuksena käyttäen kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää, mutta se sisälsi myös laadullisia piirteitä. Tutkimusaineistona käytettiin Hevostalli X:n kirjanpitoa materiaaleja vuosilta 2017–2020, joiden perusteella laadittiin oikaistu tuloslaskelma ja tase. Oikaistun tuloslaskelman ja taseen pohjalta laskettiin pääasiassa kannattavuuden, mutta myös vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja neljän vuoden ajalta. Lisäksi laadittiin prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja haastateltiin yrittäjää, jotta saatiin tarkempia vastauksia tunnuslukujen tulosten tueksi.</p> <p>Kirjanpitoaineistosta ja haastattelusta saadut tulokset osoittivat, että etenkin Hevostalli X:n kannattavuus, mutta myös vakavaraisuus, oli kehittynyt positiivisesti vuodesta 2017 vuoteen 2020. Tunnusluvuissa tapahtuneen positiivisen kehityksen perusteella voitiin todeta, että Hevostalli X:n toiminnassa oli tapahtunut oikeanlaisia muutoksia, jotka olivat osaltaan vaikuttaneet kannattavuuden kehittymiseen. Tämän vuoksi kehitysehdotukset kannattavuuden parantamiseksi jäivät melko vähäisiksi, sillä toiminnan jatkuessa tulevaisuudessa vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2020, voitiin todeta Hevostalli X:n olevan kannattava yritys.</p>			
Avainsanat kannattavuus, kannattavuuden kehittäminen, tilinpäätösanalyysi, hevostalli, hevostalous, ratsastuskoulu			

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business Administration			
Author(s) Veera Kervinen			
Title of Thesis Developing the Profitability of Horse Stable			
Date	May 11, 2021	Pages/Appendices	70/7
Supervisor(s) Kaisa Hämäläinen and Pentti Hiltunen			
Client Organisation /Partners Horse Stable X			
<p>Abstract</p> <p>Becoming an entrepreneur in the equine sector is usually the result of their own hobby, and entrepreneurship in the equine sector is typically seen as a way of life or a vocation. The profitability of the equine sector is also often perceived as weak.</p> <p>The aim of this thesis was to study the profitability of Horse Stable X from an economic point of view and to find possible ways to further improve and develop its profitability. The aim was also to find out the current situation of Horse Stable X's profitability and the factors affecting the profitability, solvency and liquidity ratios.</p> <p>The theoretical framework of the thesis deals with equine industry, profitability and the factors influencing it, as well as the analysis of financial statements. In addition, the theoretical section presents the key figures used in this thesis, their calculation formulas and interpretations. The research section of the thesis was carried out as a case study using a quantitative method, but it also included qualitative features. The research material used was Horse Stable X's accounting materials from years 2017–2020, on the basis of which an adjusted income statement and balance sheet were prepared. On the basis of the adjusted income statement and balance sheet, the key figures for profitability, but also solvency and liquidity, were calculated for a period of four years. In addition, a percentage-figure income statement was prepared, and the entrepreneur was interviewed to obtain more detailed answers to support the interpretation of the key figures.</p> <p>The results obtained from the accounting data and the interview showed that the profitability, and also the solvency, of Horse Stable X had developed positively from 2017 to 2020. Based on the positive development in the key figures, it could be stated that the correct changes in the operations of Horse Stable X had contributed to the development of profitability. In conclusion, development proposals to improve profitability remained rather limited, as Horse Stable X could be found to be a profitable company if operations continued in the future at least at the same level as in 2020.</p>			
<p>Keywords profitability, developing profitability, analysis of financial statements, horse stables, equine industry, riding school</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	HEVOSTALOUS.....	8
2.1	Ratsastuskoulutoiminta	9
2.2	Hevostalouden erityispiirteet.....	9
2.3	Hevostalouden kannattavuus	10
3	KANNATTAVUUS.....	11
3.1	Kannattavuuden mittaaminen	11
3.2	Kannattavuuden parantaminen	16
4	VAKAVARAISUUS.....	19
5	MAKSUVALMIUS.....	21
6	TILINPÄÄTÖSRAPORTOINTI.....	23
6.1	Tuloslaskelma	23
6.2	Tase.....	25
6.3	Tilinpäätösanalyysi	27
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	33
7.1	Tutkimusmenetelmä.....	33
7.2	Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja sen toteutus.....	34
7.3	Tutkimuksen luotettavuus	36
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET	38
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSEHDOTUKSET.....	53
10	POHDINTA.....	57
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	61
	LIITE 1: MAATALOUDEN TULOSLASKELMA	64
	LIITE 2: MAATALOUDEN TASE.....	65
	LIITE 3: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO.....	66
	LIITE 4: HEVOSTALLI X:N OIKAISTUT TULOSLASKELMAT VUOSILTA 2017-2020	68
	LIITE 5: HEVOSTALLI X:N OIKAISTUT TASEET VUOSILTA 2017-2020.....	69
	LIITE 6: PROSENTTILUKUMUOTOINEN TULOSLASKELMA	70

1 JOHDANTO

Hevosalan kannattavuus koetaan usein heikkona, ja hevosalalla toimiminen on enemmänkin elämäntapa tai kutsumusammatti. Hevostallin kannattavuuteen perehtyminen vaatii usein normaalista poikkeavaa lähestymistapaa, ja esimerkiksi Noora Piili mieltää kyseisen alan kannattavuuden monimutkaisena. Hevostalleja, pienistä yksityistalleista suuriin ratsastuskouluihin, ei voi täysin verrata muiden alojen yrityksiin. Kyseisellä alalla on otettava huomioon sää, elävät eläimet ja asiat, joihin ei voi vaikuttaa etukäteen, vaikka niihin kuinka yrittäisi varautua. (Piili Noora s.a.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia hevostallin kannattavuutta taloudellisesta näkökulmasta ja etsiä mahdollisia keinoja kehittää ja parantaa sitä nykyisestäään. Rajatakseni aihetta, pääasiallisena tutkimuskysymyksenä on siis se, että voiko hevostallin kannattavuutta parantaa. Päättökysymyksen apukysymyksinä on käytetty kahta seuraavaa kysymystä:

- Millainen on kannattavuuden nykytilanne?
- Mitkä tekijät vaikuttavat kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin?

Opinnäytetyön toimeksiantaja, hevostalli X, on hevosalan palveluita, pääasiassa ratsastuskoulutoimintaa tarjoava yritys. Ratsastuskoulutoiminnan lisäksi yrittäjä käy valmentamassa eri talleilla. Olen käynyt yrittäjän pitämässä valmennuksissa, joten yrityksen toiminta on tullut minulle tutuksi vuosien aikana. Yritys työllistää yrittäjän ja hänen puolisonsa lisäksi satunnaisia henkilöitä ja se toimii Itä-Suomen alueella. Yrittäjällä on pitkä kokemus hevosalalla toimimisesta, ja hän on kouluttautunut monipuolisesti vuosien varrella. Yrityksen nimeä ei tuoda esiin opinnäytetyössä ja sen lisäksi osa liitetiedoista on salattu.

Opinnäytetyön aihe tuli esille miettiessäni sitä, miten voisin yhdistää liiketalouden ja hevosalan sekä mikä aihe olisi itseäni kiinnostava. Halusin opinnäytetyöni aiheen liittyvän taloushallintoon, sillä työskentelen taloushallinnon työtehtävissä ja opintoni painottuivat enemmän taloushallinnon kuin myynnin ja markkinoinnin puolelle. Rajattuani aiheen koskemaan taloushallintoa, tarkensin aihetta niin, että siihen liittyisi jollain tavalla tuloslaskelma ja tase, sillä olen työssäni tekemisissä niiden kanssa. Halusin opinnäytetyön avulla syventää omaa osaamistani yrityksen taloudellisen tilanteen arvioinnissa ja tulokinnassa. Sopiva toimiala valikoitui lopulta omasta kiinnostuksestani hevosalaan, sillä hevosalan kannattavuuden tutkiminen herätti mielenkiintoni etenkin sen erilaisuudesta ja haastavuudesta johtuen. Vaikuttaa myös siltä, että hevosalan yrittäjäksi ajaudutaan helposti harrastustoiminnan pohjalta. Hevostalli X on maatalousyritys, joten lisäksi tutustuin minulle uuteen yritysmuotoon ennen työn aloittamista. Vaikka maatalous yritysmuotona tuntui hieman erilaiselta, vaikutti kuitenkin siltä, että pystyin tekemään haluamani tutkimuksen myös maatalousyritykselle. Ehdotin kyseistä aihetta toimeksiantajalleni ja hän suostui lähtemään mukaan työhöni, joten aiheeseen päädyttiin pitkälti oman ehdotuksen kautta. Kaikki uudet näkökulmat ja ideat kehittää yrityksen kannattavuutta ovat hyväksi yrityksen toiminnalle ja taloudelle, etenkin hevosalalla. Olen sitä mieltä, että ulkopuoli-

sen henkilön näkökulma on hyödyllinen ajatellen yrityksen toimintaa ja kannattavuutta, sillä yrittäjältä saattaa jäädä joskus olennaisiakin asioita huomaamatta ja niiden korjaamisella voi olla suuria vaikutuksia yrityksen toimintaan.

On yleistä, että hevosalan harrastajat aloittavat yritystoiminnan, jolloin toimintaa ei ehkä ajatella niinkään taloudellisesta näkökulmasta vaan enemmän elämäntapana. Lisäksi hevosalan pienyrittäjät saattavat helposti toistaa totuttuja käytännön toimintatapoja tarkastelematta toimintansa talouspuolta. Kannattavuudesta ja sen kehittämistä tehtävät tutkimukset antavat hyvät lähtökohdat niin alalla toimiville nykyisille kuin uusillekin yrityksille. Tutkimusten avulla hevosalan yrittäjät pystyvät mahdollisesti saamaan uusia keinoja parantaa ja kehittää heidän toimintaansa. Koen, että hevosalan harrastustaustan ja oman tämänhetkisen koulutuksen avulla pystyn luomaan realistisen katsauksen hevosalan yrityksen toimivuuteen ja kannattavuuteen.

Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta (2010/588) säättää tarkat eläinsuojeluvaatimukset, jotka koskevat hevosten pitoa. Tämä asetus vahvistaa sen, että hevostallin pidossa on kiinnitettävä erityisen paljon huomiota siihen, millaisissa oloissa hevosia pidetään. Kyseinen asetus vaikuttaa osaltaan myös hevostallin kannattavuuteen, sillä hevosten tallien, laitumien ja pihattojen rakennukset ovat merkittävä osa hevostallin kustannuksia ja sitovat paljon omaa pääomaa.

Aiheeseen liittyviä aikaisemmin tehtyjä opinnäytetöitä löytyy jonkin verran, joten hevostallin toimintaa ja kannattavuutta on jo aiemmin tarkasteltu. Koska hevosalan kannattavuus mielletään usein heikkona, on mielestäni tärkeää, että aiheeseen liittyviä tutkimuksia tehdään laajasti. Eri toimialojen tilinpäätösanalyysistä ja kannattavuuden kehittämisestä löytyy myös aiempia tehtyjä tutkimuksia, joskin ne eivät ole täysin vertailukelpoisia hevososalalla.

Theseuksessa julkaistussa opinnäytetyössä (Viljaranta 2015) tutkitaan ja vertaillaan ratsastuskoulun ja täyshoitotallin kannattavuutta. Viljarannan tutkimuksen mukaan ratsastuskoulutoiminnalla on mahdollisuus päästä parempaan tulokseen, tosin sitä varten tarvittavan asiakaskunnan hankkiminen voi olla haastavaa. Etenkin tämän tutkimuksen perusteella on mielenkiintoista selvittää, minkälainen kannattavuus toimeksiantajallani on ja millaiseksi sitä on mahdollista kehittää.

Opinnäytetyö on toteutettu käyttäen kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää, sivuten hie-man myös kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Työn tavoitteen saavuttamiseksi tehdään aiempien neljän vuoden kirjanpitojen ja niistä saatavien raporttien eli tuloslaskelmien ja taseiden avulla laskelmia ja analyyseja. Lisäksi yrittäjää haastatellaan käyttämällä puolistrukturoitua teemahaastattelua. Näistä saatujen tietojen perusteella arvioidaan tallin nykyistä kannattavuutta taloudellisesta näkökulmasta ja tehdään mahdollisia kehitys- ja parannusehdotuksia tulevaisuutta ajatellen.

Työ koostuu teoria- ja tutkimusosioista. Teoriaosuudet käsittelevät opinnäytetyön keskeisiä aiheita, hevosaloutta, kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja tilinpäätöksen analysointia. Ensimmäinen teoriaosuus hevosaloudesta keskittyy Suomen hevosalouteen sivuten pääasiassa ratsastusta ja ratsastuskoulutoimintaa, sekä niihin liittyviä tärkeitä, huomioon otettavia seikkoja, kuten

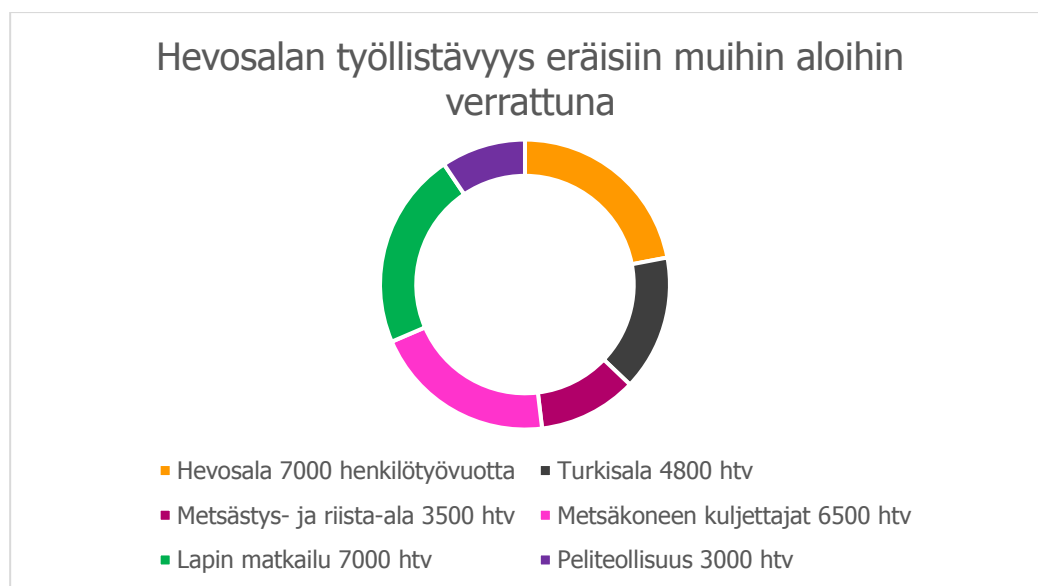
hevosalan erityispiirteitä ja hevosalan kannattavuutta. Toinen osuus keskittyy yleisesti yrityksen kannattavuuteen ja kannattavuuden määrittelyn keinoihin. Osiossa avataan keskeisiä kannattavuuden mittaamiseen käytettäviä keinoja, liikevaihtoon suhteutettuja katemittareita sekä pääomaan suhteutettuja tuottomittareita. Kolmas ja neljäs osio keskittyvät vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Viidennessä osiossa keskitytään tilinpäätökseen ja sen analysointiin. Siinä avataan myös tuloslaskelman ja taseen rakennetta sekä niiden oikaisuja. Tutkimusosio on toteutettu pääasiassa kvantitatiivista menetelmää käyttäen, mutta tutkimuksessa on myös laadullisia piirteitä. Tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmiä on avattu tarkemmin otsikon 7 alla, jonka jälkeen tutkimuksen tulokset, johtopäätökset, kehitysehdotukset ja pohdinta on esitetty.

Toivon tämän työn antavan kannattavuuden kehittämisen keinoja toimeksiantajalle, mutta myös muille alalla toimiville yrittäjille. Toimeksiantaja saa työstä hyötyä tulevaisuuden kannattavuuden seurantaan, sillä valmiit pohjat oikaistusta tuloslaskelmasta, taseesta ja tunnuslukujen laskennasta helpottavat ja nopeuttavat kannattavuuden seuraamista.

2 HEVOSTALOUS

Monipuolinen ja maaseutua elävöittävä hevostalous ei ainoastaan tarjoa elinkeinoa, vaan lisäksi työllistää ja tarjoaa laajat harrastusmahdollisuudet kaikkialla Suomessa; kaupungeissa, kunnissa ja maaseuduilla. Hevosala työllistää noin 15 000 henkilöä eli 6 000–7 000 henkilötyövuotta, joka on saman verran kuin Lapin matkailussa tai puolet enemmän kuin peliteollisuudessa. Henkilötyövuosi työllistämismittarina antaa mahdollisuuden vertailla hevosalaa muiden alojen kanssa. Luonnonvarakeskuksen erikoistutkijan Markku Saastamoisen mukaan suurimmat työllistäjät alalla ovat hevosmatkailu ja ratsastus- ja hoitopalveluja tarjoavat yritykset. Seuraavien vuosien aikana on hänen mukaansa ennustettavissa kasvua etenkin hevosmatkailutoiminnalle sekä ihmisille ja hevosille tuotettaville hyvinvointipalveluille. Hevostaloudella on suuret kerrannaisvaikutukset ja aluetaloudellinen merkitys, sillä hevostalous ostaa laajalti palveluita eri toimialojen yrityksiltä. Hevostalous kierrättää ravinteita ja metsäteollisuuden sivutuotteena saatavaa kutteria hyödynnetään hevosten kuivikkeena. Lisäksi hevostalous tuottaa verotuloja yritys-, palkka- ja arvonlisäveroina. Aluetaloudellista hyötyä ovat esimerkiksi suuret hevostapahtumat, sillä niiden kokonaisvaikutus lähiseudulle on jopa 10 miljoonaa euroa. Hevostaloutta harjoittavien yritysten ja maatilojen on mahdollista saada kehittämis- ja investointitukia tietyin ehdoin. (Hippos 2019; Luonnonvarakeskus 2018.)

Alla olevassa kuvassa on havainnollistettu hevosalan työllistävyttä verrattuna muihin aloihin.

KUVIO 1. Hevosalan työllistävyys eräisiin muihin aloihin verrattuna. (Luonnonvarakeskus 2018.)

Suomen Hippoksen (2019) arkistosta löytyvän tietopaketin avainlukujen mukaan Suomessa on ollut vuonna 2019 hevosia 74 300, ratsastuksen harrastajia 160 000 ja hevosalleja noin 16 000, joista Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä ratsastuskouluja 225. Suomen Ratsastajainliittoon kuuluvia jäseniä on ollut 42 643 ja Green Card- harrastajia 3 137, joista 64 % on aikuisia ja 36 % lapsia ja nuoria. Junioreista (18-vuotiaat ja nuoremmat) 98 % on ollut tyttöjä ja 2 % poikia. Senioreista (19-vuotiaat ja vanhemmat) 94 % on ollut naisia ja 6 % miehiä.

2.1 Ratsastuskoulutoiminta

Ratsastuskoulut nimensä mukaisesti opettavat asiakkaitaan ratsastamaan ja saavat tuottoensa myydyistä ratsastustunneista. Useimmat ensikertalaiset aloittavat ratsastuksen harrastamisen ratsastuskoulujen alkeiskursseilla. Suomessa on noin tuhat ratsastustallia, puolet niistä on ratsastuskoulun kaltaisia yrityksiä (Suomen ratsastajainliitto 2019). Pääosa Suomessa toimivista ratsastuskouluista on yksityisomistuksessa, ratsastusseurojen omistamat ja pyörittämät ratsastuskoulut ovat harvassa. Suomen Ratsastajainliiton jäseneksi hyväksytyjen ratsastuskoulujen toimintaperiaatteet on tarkastettu ennen hyväksyntää, ja liitto tekee hyväksymillään talleilla satunnaisia tarkastuksia. Jäsental-leilla henkilökunta on koulutettua ja opetushevoseet ovat sopivia käyttötarkoitukseensa. Ratsastuskoulujen kehitys on ollut valtavaa viimeisten muutaman vuosikymmenen aikana. Suomen Ratsastajainliiton valvonta ja laatustandardien teko on vaikuttanut suuresti ratsastuskoulujen tason nousuun ja laadukkaaseen toimintaan. Haastaviin markkinatilanteisiin on pyritty vastaamaan kehittämällä toimintaa ja erikoistumalla, kuten tarjoamalla mahdollisuutta tutustua kenttäratsastukseen, vikellykseen tai lännenratsastukseen. (Björs ja Koivula 2017, 190 ja 193; Ylönen 2015, 37.)

2.2 Hevostalouden erityispiirteet

Hevosyrityksen erityispiirteitä verrattuna muihin aloihin ovat harrastustoiminnan laajentuminen yritystoiminnaksi, pienyrittäjyys ja pääomavaltaisuus. Palveluyritykseksi hevosalan yrityksellä on suuri pääomavaltaisuus ja yrityksen perustaminen, hevoset ja toimintaympäristö investointeina vaativat yleensä paljon pääomaa. Suuren alkupääoman kerääminen sinänsä suuren riskin sisältämään liike-toimintaan on haastavaa ja jopa arveluttavaa omalle taloudelle. Hevostaloudessa yritystoiminta on usein yrittäjään liitettävissä eli yrittäjän persoona markkinoi hänen yritystään joko positiivisesti tai negatiivisesti. Markkinoinnin lisäksi pienyrittäjä on yksin vastuussa yrityksestään, ja avainosaaminen on siten yhden henkilön käsissä. (Korhonen, Piekkari, Pussinen ja Ropo 2005, 5–6.) Hyvä ammattitaito on tavallista hevosalan yrittäjille, ja se saattaa korvata puuttuvat taidot yrityksen markkinoinnissa, toiminnan suunnittelussa ja talouden hallinnassa. Harrastustoiminnan laajentuessa yritystoimintaan, tuottojen ja kustannusten hallinta saattaa jäädä huomiotta, jolloin toiminnan taloudellinen tulos ei ole kannattava. (Tiilikainen 2004, 19.)

Hevosalalla työskentelevien työntekijöiden vaihtuvuus on usein suurta, mikä johtuu pääasiassa fyysisestä rasittavuudesta ja alhaisesta palkkatasosta. Alhaisesta palkkatasosta huolimatta nuoret ovat ammattitaitoisia ja osoittavat kiinnostusta hevosalalle, mutta usein alalle kouluttautuneet henkilöt vaihtavat parin vuoden alalla työskentelyn jälkeen työpaikkaansa. Hevosalan heikosta kannattavuudesta johtuen työntekijöiden osa-aikaisuus ja määräaikaisuus ovat yleisiä alalla, vaikka yritykset tarvitsisivat työmäärän puolesta kokoaikaisia työntekijöitä. Verrattuna esimerkiksi liha- ja lypsykarjatalouteen, hevostalouden on erittäin työvoimavaltainen. Hevostalouden sitoo paljon työvoimaa, sillä hevosia on hoidettava yksilöllisesti päivittäin. Päivittäiseen työkuvaan kuuluu hevosten tarhaaminen, karsinoiden siivous ja kuivitus, hevosten ruokinta, puhdistus ja liikunta sekä tallitilojen ja ympäristön puhtaanapito. (Tiilikainen 2004, 19.)

2.3 Hevostalouden kannattavuus

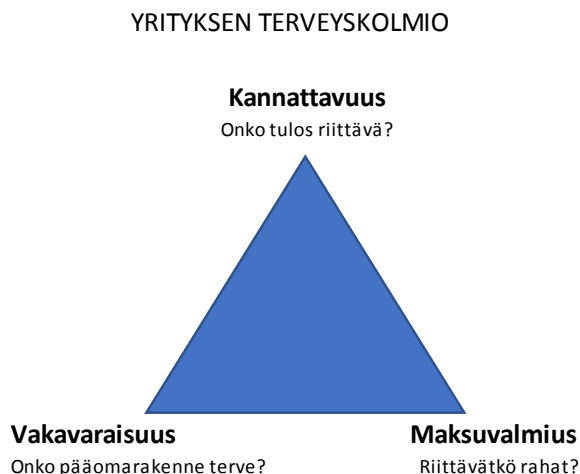
Hevosalalla toimivan yrityksen kannattavuus on monien tekijöiden summa, johon vaikuttavat kustannusten kehitys, maailman markkinat, hevostalouden alueellinen ja valtakunnallinen rakenne, toimintamuoto, yrittäjän osaaminen ja se, miten laajaa kyseisen yrityksen toiminta on. Toimittaessa elävien eläinten ja säiden armoilla, hevosalaa voidaan pitää hyvin suhdanneherkkänä alana. Taloustilanteella on myös oma vaikutuksensa ratsastustapahtumien yleisön määrään ja yrityksen asiakkaiden lukumäärään, mutta hevosharrastajat ovat onneksi uskollisia kuluttajia, jolloin hevosharrastuksesta ei tingitä ensimmäisten joukossa (Pussinen ja Thuneberg 2010, 14). Alalla toimivien yritysten olisikin tärkeää ajatella ja suunnitella toimintaa pitkällä tähtäimellä taloustilanteesta tai heikosta maksuvalmiudesta huolimatta, sillä toiminnan lyhytjänteisyys voi aiheuttaa sen, että yrittäjät unohtavat laskea kuinka kannattavuutta ja maksuvalmiuskykyä voitaisiin parantaa. (Pro Agria 2020.)

Kannattava toiminta ja voiton maksimointi ei ole hevosalalla aina ensimmäisenä tavoiteltava tekijä. Hevosalalla toimii paljon myös osa-aikaisia yrittäjiä ja harrastustensa pohjalta aloittaneita, joille toiminnan taloudellinen kannattavuus ei useinkaan ole ykkösprioriteetti, sen sijaan elämänlaatu, kuten työn mielekkyys tai sopivat työtunnit voivat olla yrittäjiksi ryhtyvien toivelistalla ensimmäisenä. Toiminnan tehottomuus ja taloudellinen kannattamattomuus ovat mahdollisia silloin, kun harrastamisen ja yrittäjyyden raja on häilyvä. Osa-aikaisena toimivat yrittäjät saavat palkkatulonsa hevosalan ulkopuolelta, jolloin yrityksen tavoitteet voivat olla kaikkea muuta kuin taloudellisia, tai ainut taloudellinen tavoite on tehdä nollatulot. (Tiilikainen 2004, 25.)

Pussisen ja Thunebergin (2010, 33–34) raportin mukaan hevosityritysten kannattavuus ja yrittäjien hyvinvointi ovat keskeisiä haasteita hevosalalla. Niillä on yhteys toisiinsa, sillä myös hevosalan yrittäjällä on oltava samanlaiset mahdollisuudet pitää vapaata ja lomaa kuin muidenkin alojen yrittäjillä. Talliyritys on useilla samaan aikaan sekä työpaikka että koti, mikä hankaloittaa vapaa-ajan ja työn erottamisen, sillä hevosista on vastuussa vuoden jokaisena päivä. Työssä jaksaminen ja yrittäjän hyvinvointi on osa kannattavuutta. Hevostoiminnan pyörittämisessä täytyy olla ajan hermoilla, sekä oman osaamisen on oltava vahvaa muillakin osa-alueilla; liiketaloudessa ja talousasioiden hoitamisessa. Raportissa yhtenä tärkeänä kysymyksenä pidetään sitä, miten yrittäjien hyvinvointia alalla voidaan parantaa. Lisätyövoiman käyttö, lomituspalvelut, tallitöiden automatisointi mahdollisuuksien mukaan ja rutiinien helpottaminen tehostaisi mahdollisesti ajankäyttöä ja siten parantaisi yrittäjien jaksamista. Hevosalalla on hyvin yleistä sivuuttaa oma hyvinvointi ja sen sijaan huolehtia tunnollisesti hevosten päivittäisestä hyvinvoinnista. (Pussinen ja Thuneberg 2010, 33–34.)

3 KANNATTAVUUS

Kannattavuus on yksi yrityksen tärkeimmistä tunnusluvuista. Kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta pidetään yritystoiminnan kolmena tärkeimpänä taloudellisena toimintaedellytyksenä. Yrityksen taloustilannetta analysoidessa puhutaankin usein taloudellisesta terveyskolmiosta (kuvio 2), joka sisältää tuloslaskelmasta johdettavan kannattavuuden, sekä taseen perusteella ilmenevät vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden (Kampman 2020). Yrityksen taloudellisen terveyskolmion jokaisen kulman tulee olla tasapainossa, jotta yritys voi toimia menestyksekkäästi (Talousohitoila 2020). Jos yrityksen kannattavuus on heikko, silloin yritys tuottaa tappiota. Toiminnan jatkuessa pitkään tappiollisena, yrityksen oma pääoma vähenee ja lopulta loppuu kokonaan, eikä yritys välttämättä pysty jatkamaan toimintaansa. Yrityksen heikkoon kannattavuuteen vaikuttavat usein monet asiat, esimerkiksi hinnoittelun ja myynnin ongelmat, työntekijöiden heikko käyttöaste sekä puutteellinen tuotteistus ja prosessit. Lisäksi on tärkeä pohtia, syökö ilmainen asiakastyö liian suuren osan kannattavuudesta. (Samonas 2015, 35; Visma Solutions 2018.)

KUVIO 2. Yrityksen terveyskolmio.

3.1 Kannattavuuden mittaaminen

Jokaisen yrityksen tavoitteena on voiton maksimointi (Goel 2016, 9). Kannattavuus on yritystoiminnan lähtökohta, jonka yksinkertaisin mittari on kokonaistulos, joka saadaan esimerkiksi tilikaudelta tuloslaskelmasta, jossa tuotot ja kustannukset eivät sisällä arvonlisäveroä. Varsinainen kannattavuus saadaan selville liiketuloksella, sillä sitä laskettaessa ei oteta huomioon veroja eikä korkokustannuksia. (Eklund ja Kekkonen 2014, 72–73.)

Kannattavuuden laskemisessa voidaan käyttää apuna kahta tapaa; liikevaihtoon suhteutettuja kate-mittareita kuten myyntikateprosenttia, tai pääomaan suhteutettuja tuottomittareita kuten oman pääoman tuottoäprosenttia (Alma Talent 2021a). Neilimon ja Uusi-Rauvan (2005, 274) mukaan kannattavuutta voidaan tutkia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Kannattavuuden analysoinnissa lyhyellä ajanjak-solla tarkoitetaan vuotta tai lyhyempää aikaa, ja pitkällä ajanjaksolla yleensä 2–5 vuotta. Yleensä

aiemmin mainittuja liikevaihtoon suhteutettuja katemittareita käytetään tarkastellessa yrityksen kannattavuutta lyhyellä ajanjaksolla ja vastaavasti pääomaan suhteutettuja tuottomittareita käytetään mitattaessa pitkän aikavälin kannattavuutta. (Neilimo ja Uusi-Rauva 2005, 275 ja 278.) Kannattavuusanalyysin tarkoituksena on arvioida yrityksen yleistä suorituskykyä ja tehokkuutta. Kannattavuuden tunnusluvut auttavat yrityksen taloudellisen tilanteen arvioinnissa. (Goel 2016, 9.)

Katemittarit kuten myyntikate, käyttökate, liiketulos ja kokonaistulos saadaan laskelmalla yrityksen tuloslaskelmasta. Edellä mainitut mittarit saadaan prosentimuodossa, kun lasketaan niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta. Kateluvut ovat verrannaisia yrityksen voittoon; mitä suurempi voitto kustannusten vähentämisen jälkeen tuotteiden ja palveluiden myyntihinnasta jää, sitä suurempia kateluvut ovat. Korkeat luvut kertovat yrityksen vahvasta hinnoitteluvoimasta sekä kyvystä hallita kustannuksia tehokkaasti. Vahva hinnoitteluvoima on tärkeää omistaja-arvon luomisen kannalta myös matalasuhdanteessa tai kilpailun kiristyessä, koska silloin yritys pystyy tekemään tulosta niistä huolimatta. Vastaavasti taas heikon hinnoitteluvoiman yritykset joutuvat käyttämään suurelta osin annettuja myyntihintoja. Koska kateluvut ovat pitkälti toimialasidonnaisia, on järkevää vertailla niitä keskenään pääasiassa saman toimialan sisällä tai saman yrityksen eri vuosina. Kustannusrakenteista johtuvat erot aiheuttavat sen, että ne eivät yleensä ole vertailukelpoisia eri toimialoilla toimivien yritysten välillä. Saman yrityksen katelukujen vertailu on pitkällä tähtäimellä hyödyllistä, sillä vahvistuvat kateluvut kertovat hyvästä liiketoiminnan kannattavuudesta. Johdonmukaisesti heikkenevät luvut taas usein kertovat yrityksen hintakilpailukyvyn hajoamisesta suhteessa kustannusten kasvuun, ja kyseinen asia voi johtaa pysyviin ongelmiin. (Eklund ja Kekkonen 2014, 72–73; Kallunki 2014, 91.) Kateprosentit on esitetty alla oikaistun tuloslaskelman mukaisessa järjestyksessä.

Myyntikateprosentti on yleisesti käytetty kannattavuuden tunnusluku etenkin tukku- ja vähittäiskaupassa. Myyntikate kertoo sen, kuinka paljon myyntituotoista on jäänyt jäljelle muuttuvien kustannusten eli ainekulujen ja ulkopuolisten palveluiden vähentämisen jälkeen. (Neilimo ja Uusi-Rauva 2005, 276.) Todellisen myyntikatteen laskeminen palveluyrityksille on haastavaa, sillä sitä laskettaessa tulisi huomioida kaikki kulut, jotka liittyvät palveluun. Yritystutkimus ry:n (2017, 63) mukaan myyntikate saadaan vähentämällä liikevaihdosta muuttuvat kulut oikaistuna varaston muutoksella, ja myyntikateprosentti lasketaan kaavasta:

$$\text{Myyntikate} - \% = \frac{\text{Myyntikate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Myyntikate on toimialakohtainen ja se voi vaihdella suuresti eri alojen välillä, eikä sille ole määritelty yleisiä arvoja. Myyntikateprosentin tulkinta riippuu esimerkiksi yrityksen kustannusrakenteesta ja siitä, paljonko rahoitukseen liittyviin kuluihin, investointeihin ja kiinteisiin kuluihin on varattava rahaa. Sellaisilla yrityksillä, joilla suurin kustannuserä on jokin muu kuin myyntikateprosenttia laskettaessa huomioitavat muuttuvat kulut, myyntikateprosentin tulisi olla mahdollisimman korkea. Tällöin myyntikatteella pystytään kattamaan loput yrityksen toiminnasta aiheutuvat kustannukset. (Alma Talent 2021b.)

Käyttökateprosentti saadaan, kun jaetaan euromääräinen käyttökate liikevaihdolla. Se ilmaisee yrityksen tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Osoittajana oleva käyttökate saadaan lisäämällä liikevoittoon poistot ja arvonalentumiset. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 160; Yritystutkimus ry 2017, 64.)

$$\text{Käyttökate} - \% = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Myyntikateprosentin tavoin myös käyttökateprosentti vaihtelee eri toimialojen välillä, eikä sille voi antaa yleispäteviä ohjearvoja. Kauppaliikkeiden käyttökateprosentti on usein alhaisempi kuin majoi- tus- ja ravitsemusalalla. Teollisuusyritysten käyttökateprosentti on usein edellä mainittuja suurempi, ja etenkin pääomavaltaiten yritysten käyttökateprosentin tulisi olla niin suuri, että sillä on mahdol- lista kattaa poistot ja korkokustannukset, jotka ovat tuloslaskelmassa vasta käyttökateen alapuo- lella. Esimerkiksi kaupan alalla toimivan yrityksen käyttökateprosentti asettuu noin 2–10 %:n välille, palvelualoilla toimivan yrityksen 5–15 %:n välille ja teollisuusyrityksen noin 5–20 %:n välille. (Nei- limo ja Uusi-Rauva 2005, 276; Yritystutkimus ry 2017, 64.)

Kallungin (2014, 93) mukaan Yritystutkimus ry ohjeistaa laskemaan kaksi katelukua, nettotulospro- sentin ja liikevoittoprosentin. Kyseiset luvut ovat yleisesti käytettyjä tilinpäätöksen tunnuslukuja. Li- kevoittoprosentti eli liiketulosprosentti, joka on yksi tärkeimmistä yrityksen toiminnan mittareista, saadaan jakamalla liikevoitto liiketoiminnan tuotoilla. Se kertoo, kuinka monta prosenttia liikevaih- dosta jää voitoksi, kun rahoituserät ja verot ovat vielä vähentämättä. (Yritystutkimus ry 2017, 64.)

$$\text{Liikevoitto} - \% = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Pääomavaltaisemmilla yrityksillä liikevoittoprosentin tulisi olla korkeampi, kuin niillä yrityksillä, joilla pääomavaltaisuus ei ole niin suurta. Prosentin ollessa negatiivinen, on yrityksen liiketoiminta yleensä vaikeuksissa. (Alma Talent 2021c.) Liikevoittoprosentti soveltuu yrityksen kehityksen seuraamisen lisäksi saman toimialan väliseen vertailuun ja mahdollisesti joissain tilanteissa myös eri toimialojen väliseen vertailuun. Yritystutkimus ry:n mukaan tunnusluvun arvioinnissa voidaan käyttää alla olevia ohjearvoja:

yli 10 %	hyvä
5–10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 64–65.)

Nettotulosprosentti saadaan, kun yrityksen nettotulos jaetaan liiketoiminnan tuotoilla. Nettotulos ei sisällä tuloslaskelman satunnaisia eriä ja tilinpäätössiirtoja, ja se saadaan vähentämällä liiketulok- sesta rahoituskulut ja verot ja lisäämällä siihen rahoitustuotot. (Yritystutkimus ry 2017, 65.)

$$\text{Nettotulos} - \% = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Nettotulosprosentin pitää olla positiivinen, jotta yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana. Tunnusluvulle ei ole tarkkaan määriteltyjä ohjearvoja, vaan sen riittävyys ja vähimmäistaso määräytyvät esimerkiksi voitonjakoon liittyvien tavoitteiden mukaan. (Yritystutkimus ry 2017, 65.)

Oman pääoman tuottoprosentti on paljon käytetty kannattavuuden tunnusluku, joka antaa omistajalle hyvän kuvan hänen sijoittamansa pääoman tuotoista. Tunnusluku saadaan jakamalla yrityksen nettotulos omistajien pääomalla, jossa käytetään tilikauden alun ja lopun keskimääräistä arvoa. (Ikäheimo, Malmi, Walden 2019, 110.) Tilikauden ollessa lyhyempi tai pidempi kuin 12 kuukautta, muunnetaan nettotulos vastaamaan kahtatoista kuukautta (Yritystutkimus ry 2017, 68). Oman pääoman tuottoprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Oman pääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma keskimäärin}} \times 100$$

Oman pääoman tuottoprosentin taso määräytyy sillä perusteella, minkälaisen tuottovaatimuksen omistaja tai omistajat ovat omalle pääomalleen asettaneet. Ideaalilanteessa yrityksen tulisi tuottaa voittoa myös omalle pääomalle, eikä ainoastaan vieraalle pääomalle. (Yritystutkimus ry 2017, 68.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosenttia voidaan pitää yhtenä yritystoiminnan keskeisimpänä mittarina. Se antaa vastauksen siihen, miten hyvin yritykseen sijoitettu pääoma on saatu tuottamaan sijoittajien eli omistajien ja rahoittajien näkökulmasta. (Ikäheimo ym. 2019, 110.) Sijoitettu pääoma sisältää oikaistun oman pääoman ja sijoitetun korollisen vieraan pääoman. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$$

Tunnusluku on vertailukelpoinen myös eri toimialoilla toimivien yritysten kanssa. Joskus vertailtavuutta etenkin eri toimialojen kesken voi heikentää se, ettei aina ole saatavilla tarvittavia tietoja yrityksen taseeseen sisältyvän vieraan pääoman jakamiseksi korolliseksi ja korottomaksi pääomaksi. Tämän lisäksi suurilla investoinneilla ja arvonkorotuksilla voi olla vaikutusta tunnusluvun arvioinnissa, etenkin kun arvioidaan tunnuslukua useamman vuoden ajalta. (Yritystutkimus ry 2017, 67–68.) Kykkäsen ja Leppiniemen (2019, 162) kirjassa Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta on annettu suuntaa antavat ohjearvot sijoitetun pääoman tuottoprosentille. On huomioitava, että alla olevat lukemat eivät huomioi yrityksen riskillisyyttä koskevia eroja, vaan tunnuslukua tulkittaessa on käytettävä omaa harkintaa. Sijoitetun oman pääoman tuottoprosentin suuntaa antavat arvot ovat:

yli 15 %	hyvä
0–15 %	tydyttävä
negatiivinen	heikko. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 162.)

Kokonaispääoman tuotto prosentti mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta kaikelle pääomalle, joka on sitoutunut yrityksen toimintaan. Tunnusluku saadaan vertaamalla tulosta ennen rahoituskuluja ja veroja koko toimintaan sitoutuneeseen pääomaan, eli taseen loppusummaan. (Yritystutkimus ry 2017, 67.)

$$\text{Kokonaispääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12kk)}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin}} \times 100$$

Veronmaksupolitiikalla eikä eri yhtiömuotojen erilaisilla verotustekniikoilla ole vaikutusta kokonaispääoman tuotto prosenttiin. Yrityksissä eri tavalla tehdyt arvonkorotukset voivat aiheuttaa haasteita kyseisen tunnusluvun vertailtavuudelle. Lisäksi arvonkorotuksen tekeminen tai purkaminen voi vaikuttaa merkittävästi yhden yrityksen eri vuosien vertailukelpoisuuteen. Yritystutkimus ry:n (2017, 67) antamat ohje arvot kokonaispääoman tuotto prosentille ovat seuraavat:

yli 10 %	hyvä
5–10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 67.)

Maatalouden kannattavuus

Keskeisten yritystoiminnan tunnuslukujen lisäksi maatalouden kannattavuuden tärkeimpiä tunnuslukuja ovat esimerkiksi yrittäjänvoitto, kannattavuuskerroin ja työtuntiansio. Yrittäjänvoitto kuvaa yrityksen absoluuttista eli euromääräistä kannattavuutta ja se saadaan vähentämällä nettotuloksesta oman pääoman korkovaatimus. Yritys tuottaa tappiota yrittäjävoiton ollessa negatiivinen, ja yrityksen kokonaiskustannusten tulisi olla tappion verran matalampia, jotta yritys pystyisi kattamaan tuotoillaan kaikki kustannukset. (MMT Taloustohtori 2021b.)

Kannattavuuskerroin saadaan jakamalla yrittäjätulo palkkavaatimuksen ja oman pääoman korkovaatimuksen summalla. Kannattavuuskertoimen ollessa 1,0, yrittäjätulo eli omalle työlle ja omalle pääomalle jäävä korvaus, on samansuuruinen näille tavoitteeksi asetettujen palkka- ja korkovaatimusten kanssa. Kannattavuuskertoimen ollessa tätä suurempi, omalle työlle ja pääomalle saadaan tavoitteita paremmat korvaukset, ja jos kerroin on pienempi, työlle saadut korvaukset ovat tavoitteita alhaisemmat. (MTT Taloustohtori 2021b.) Kannattavuuskerroin saadaan seuraavasta kaavasta:

$$\text{Kannattavuuskerroin} = \frac{\text{yrittäjätulo}}{(\text{yrittäjäperheen palkkavaatimus} + \text{oman pääoman korkovaatimus})}$$

Työansio kertoo yrittäjän omalle työlle jäävän korvauksen, kun yrityksen tuotoista vähennetään kaikki muut kustannukset, paitsi oman työn palkkavaatimus, oman pääoman korkovaatimus ja verot. Suhteuttamalla työansio tehtyjen työtuntien määrään, saadaan työtuntiansio. Laskemalla työtuntian-

sio ilman verojen vähentämistä, voidaan saatavaa summaa vertailla helpommin muun muassa ansio- mahdollisuuksiin maatilán ulkopuolella. Työtuntiansiota voidaan pitää myös yrittäjän tuntipalkkana. (MTT Taloustohtori 2021b.)

Yrittäjätulo saadaan, kun tuloslaskelman nettotulokseen lisätään yrittäjäperheen palkkavaatimus. Tarkasteltaessa yrittäjätuloa on huomioitava, ettei veroja ole vähennetty, joten kyseessä on yrittäjätulo ennen veroja. (Enroth ja Pellinen 2008, 76.) Yrittäjätuloa tarvitaan yllä olevien maatalouden kannattavuuden tunnuslukujen laskemisessa.

3.2 Kannattavuuden parantaminen

”Kannattavuuden parantaminen lähtee taustalla olevien syiden tunnistamisesta” (Visma Solutions 2018). Kannattavuutta parannetaan vaikuttamalla kannattavuuden tekijöihin, ja hyviä keinoja parantaa kannattavuutta ovat hintojen nostaminen, myyntimäärän lisäys, kustannusten karsiminen ja pääoman käytön tehostaminen. Lisäksi toimintojen ja prosessien tehostamisella voi vaikuttaa kannattavuuteen positiivisesti. (Rumpu 2020.) Tuotot ja kustannukset vaikuttavat merkittävästi yrityksen tulokseen; tulos paranee tuottojen kasvettua tai kustannusten pienentyttyä. Tomperin (2018, 40) mukaan tuloksen paraneminen on mahdollista, jos yksi tai useammat kohdat seuraavista toteutuu:

- myyntimäärä lisääntyy
- myyntihintaa nostetaan
- muuttuvat kustannukset alenevat
- kiinteät kustannukset alenevat.

Näiden päätekijöiden lisäksi kannattaa tarkkailla myös muita pieniä asioita ja tekijöitä, joilla on vaikutusta kannattavuuteen. Esimerkiksi ilmainen asiakastyö voi syödä paljonkin yrityksen tuottavuutta. Se voi aiheuttaa suuren loven kannattavuuteen varsinkin niissä yrityksissä, joissa yrittäjä hoitaa kaiken yritykseen liittyvän toiminnan. Ilmaisen asiakastyön kanssa kannattaa olla tarkkana; isoille ja tuottoisammille asiakkaille ilmaisen työn tarjoaminen voi olla järkevämpää kuin pienille. Jos yrittäjä on tavoitettavissa kellon ympäri, asiakkaat voivat olla häneen yhteydessä ja kysellä neuvoja niin sanotun virallisen työajan ulkopuolellakin. Töiden priorisoinnilla ja seurannalla on myös merkitystä kannattavaan yritystoimintaan. (Visma Solutions 2018.)

Hinnoittelu

Hinnoittelulla on tärkeä merkitys yrityksen kannattavuudessa, ja se onkin yksi kannattavuuden parantamisen keinoista. Myyntimäärä ja hinta vaikuttavat toisiinsa, sillä yleensä hinnan ollessa korkea, myynti jää vähäiseksi ja hinnan ollessa matala, myynti kasvaa. Hinnoittelua tehtäessä on tärkeää huomioida kysyntä, kilpailu ja kustannukset; kysyntä asettaa hinnalle ylärajan ja kustannukset alarajan, jolloin niiden välille muodostuu hinnoittelualaue. Kilpailijat ja heidän tarjoamansa tuotteet ja palvelut on huomioitava, sillä kilpailijoita korkeammalla hinnalla voi olla haastavaa saada palvelua myytyä, ellei erotu laadullaan eduksi muista kilpailijoista. Kilpailijatilanteesta huolimatta yrityksen on

otettava huomioon se, ettei palvelua ole järkevää myydä niin alhaisella hinnalla, etteivät kustannukset tule katetuksi, sillä silloin toiminta ei ole kannattavaa vaan yritys alkaa tuottaa tappiota. (Tomperi 2018, 66–67.)

Ani Rummun (2020) blogissa laskentatieteen professori Teemu Malmi kertoo, että monilla suomalaisyrityksillä olisi paljonkin parannettavaa omassa hinnoittelussaan. Hänen mukaansa yritysten tulisi tarkastaa hintojansa useammin, sillä asiakkaiden on helpompi hyväksyä hinnoittelussa useat pienet muutokset kuin yksi iso. Yleensä yritykseen tyytyväiset asiakkaat eivät pelästy pieniä hinnan muutoksia, vaan pitävät ostokäyttäytymisensä ennallaan. Pienetkin hinnan muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi yrityksen kannattavuuteen. (Rumpu 2020.)

Hinnoittelua miettiessä tulee huomioida yritykselle sopivin tapa suunnitella hinnoittelua, sillä hinnoittelumenetelmiä on monia, joista valita. Hinnoittelumenetelminä voidaan käyttää markkinalähtöistä hinnoittelua, kustannusperusteista hinnoittelua tai yrityksen tavoitteisiin liittyvää hinnoittelua. Markkinalähtöinen hinnoittelu perustuu nimensä mukaan markkinoilla vallitsevaan hintatasoon ja on sopivin keino hinnoittelulle silloin, kun hinnoittelun kohteena olevia samanlaisia palveluita tai tuotteita on markkinoilla. Kyseinen hinnoittelumenetelmä on koko ajan yleistynyt, ja menetelmä on käytössä yhä useammassa yrityksessä. Kannattavuutta ajatellen kyseinen hinnoittelumenetelmä voi olla hyvinkin hyödyllinen, sillä markkinahintaan ei juurikaan voida vaikuttaa. Tämän vuoksi kustannukset on sopeutettava hintaan, jolloin yritykset tehostavat toimintojansa tai pyrkivät jollain tavalla pienentämään kustannuksiaan. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen ja Niskanen 2016, 216–217; Neilimo ja Uusi-Rauva 2005, 185 ja 190–191.)

Kustannusperusteisessa hinnoittelussa on tärkeää se, että tuotteelle tai palvelulle asetettu hinta kattaa siihen liittyvät kustannukset. Kyseisessä hinnoittelussa menetelminä voidaan käyttää omakustannusperusteista hinnoittelua tai katetuottohinnoittelua. Omakustannushinnoittelu tarkoittaa sitä, että tuotteen myyntihinta kattaa kaikki tuotteen tai palvelun kustannukset ja voittotavoitteen. Tämä menetelmä on yleinen kaupan alalla ja teollisuudessa. Katetuottohinnoittelun tavoitteena on määritellä tuotteelle tai palvelulle hinta niin, että se kattaa kaikki palvelusta tai tuotteesta aiheutuvat kustannukset, mutta ottaa huomioon myös kannattavuuteen liittyvät tavoitteet, kuten voiton tuottamisen. Katetuottohinnoittelun käyttö on yleistä kaupan ja palvelualojen yrityksissä. (Jormakka ym. 2016, 214–215.)

Myyntimäärän lisäys

Yritys voi kasvattaa katetuottoaan ja tulostaan myyntiä lisäämällä. Tulos kasvaa myyntimäärien lisääntyessä, jolloin vain muuttuvat kustannukset lisääntyvät suhteessa myyntimäärän kasvuun, mutta kiinteät kustannukset pysyvät ennallaan. Tuotekohtaiset kokonaisyksikkökustannukset pienevät, kun tuotot kasvavat kustannuksia enemmän. (Eklund ja Kekkonen 2018, 90–91.)

On otettava huomioon se, että lisätäkseen myyntimäärää yrityksen on hankittava uusia asiakkaita tai saatava vanhat asiakkaat ostamaan enemmän. Uusien asiakkaiden hankintaan ja tavoittamiseen täytyy usein käyttää markkinointitoimenpiteitä, joka kasvattaa taas kiinteitä kuluja. Jos myyntimäärän lisäyksellä halutaan parantaa yrityksen kannattavuutta, on tärkeää, että myynnin kasvu on niin suurta, että se riittää kattamaan myös mahdolliset markkinoinnista johtuvat kustannukset. (Eklund ja Kekkonen 2014, 88–89.)

Kustannusten karsiminen

Ani Rummun (2020) kirjoittamassa blogissa laskentatoimen professori Teemu Malmin mukaan yksi vaihtoehto kannattavuuden kasvattamiseen on menojen hallinta. Hänen mukaansa lyijykynistä on turha säästää, vaan tarkastelun on keskityttävä isompiin menoeriin, kuten tuotantoon. Vaihtoehtona on kasvattaa tuottavuutta käyttämällä vähemmän tuotannon tekijöitä tai hankkia tuotanto halvemmalla jostain muualta. Joskus jonkin yrityksen toiminnon ulkoistaminen voi synnyttää merkittäviä säästöjä verrattuna siihen, että tuottaisi saman asian itse. (Rumpu 2020.)

Liikevaihtoon liittyvien ostokustannusten alentaminen voi olla mahdollista, jos yrittäjä saa neuvoteltua toimittajiansa kanssa edullisemmista ostoehdoista tai kilpailuttaa toimittajansa säännöllisin väliajoin. Edullisemmat ostoehdot vaativat usein ostojen määrän kasvattamisen. Ostojen määrän kasvaessa on tärkeää huomioida se, että yrityksen varasto ei pääse kasvamaan liikaa, jolloin sillä voi olla negatiivinen vaikutus yrityksen kannattavuuteen. Pahimmillaan varastossa olevat tuotteet sitovat paljon pääomaa, menettävät arvonsa ja ehtivät pilaantua tai vanhentua ennen, kun kerkeävät edes käyttöön. (Eklund ja Kekkonen 2018, 94 ja 156.)

Pääoman käytön tehostaminen

Yleinen näkemys on, että yrityksen tulisi pyrkiä käyttöpääoman tehokkaaseen käyttöön eli pitää varastot ja myyntisaamisten saldot pieninä ja hyödyntää edullista rahoitusta ostoveloilta. Tämä keino ei kuitenkaan aina ole paras vaihtoehto ajatellen yrityksen kannattavuutta. Myyntisaamisten tai varastojen minimointi voi aiheuttaa sen, että yrityksen tulokset ovat huonoja kassavirtojen näkökulmasta, jos minimoinnilla on negatiivinen vaikutus yrityksen liikevaihtoon. (Niskanen ja Niskanen 2003, 122.) Lisäksi investointien hallintaan tulisi kiinnittää huomiota ja siihen, onko investointien tarve todellinen ja voidaanko ne tehdä omalla pääomalla, vai tarvitaanko vierasta pääomaa (Rumpu 2020).

4 VAKAVARAISUUS

Kannattavuuden lisäksi yrityksen taloutta ja toimintaa tarkastellessa on hyvä ottaa huomioon kaksi muuta terveyskolmion kulmaa ja tärkeänä pidettyä taloudellista tavoitetta; vakavaraisuus ja maksuvalmius. Vakavaraisuus voidaan mieltää samana asiana, kuin yrityksen rahoitusrakenteen terveys ja sitä mitataan pääomarakenteella. Yrityksen ollessa vakavarainen, sen oma pääoma on suurempi kuin vieras pääoma ja sillä on kyky selviytyä taloudellisista velvotteistaan sekä rahoitusriski on pienempi, kuin vakavaraisuuden ollessa heikko. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 162.)

Usein yritys tarvitsee toimiakseen vierasta pääomaa, mutta on tärkeää, ettei vieras pääoma pääse vallitsemaan liikaa yrityksen taseessa, vaan vieraan ja oman pääoman suhteen tulisi pysyä optimaalisena. Liika varominen vieraan pääoman kanssa ei aina ole kannattavaa, sillä hallittu riskinotto ja velkaantuminen voivat tuoda yritykselle etuja vieraan pääoman pienen tuottovaatimuksen ja velkaantumisen vipuvaikutuksen myötä. Velkaantumisen vipuvaikutuksen käyttäminen on hyödyllistä silloin, jos yritys saa vieraan pääoman käytöllä suuremman tuoton omalle pääomalle, kuin käyttämällä pelkästään omaa pääomaa. Velkavivun käyttämisessä tulee huomioida yrityksen toimiala, sillä toisilla aloilla liikeriski on suurempi kuin toisilla, jolloin suuren rahoitusriskin ottaminen ei välttämättä ole taloudellisesti kannattavaa. (Kallunki 2014, 114–115.)

Nettovelkaantumisaste, joka tunnetaan myös nimellä net gearing, on yksi yleisimmin käytetyistä, yrityksen pääomarakennetta kuvaavista tunnusluvuista ja se mittaa korollisten nettovelkojen ja oman pääoman suhdetta (Kallunki 2014, 118). Mitä suurempi nettovelkaantumisaste on, sitä velkaantuneempi yritys on. Korkea velkaantuneisuus on yritykselle aina riski, sillä se rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia ja kaventaa myös taloudellista liikkumavaraa. Jos tunnusluvun arvo nousee kovin korkeaksi, yrityksellä on heikommat mahdollisuudet saada rahoittajilta lisärahoitusta kuin silloin, jos arvo olisi matalampi. Matala arvo ei kuitenkaan automaattisesti takaa yrityksen mahdollisuuksia saada rahoitusta. Arvon ollessa negatiivinen, yritys on nettovelaton, jolloin sillä ei ole korollista velkaa tai se voidaan maksaa takaisin kassavaroista. On kuitenkin huomioitava se, että jos negatiivinen arvo johtuu negatiivisesta omasta pääomasta, silloin kyseinen vakavaraisuuden tunnusluku on heikko. Jotta voidaan sanoa yrityksen vakavaraisuuden olevan hyvällä tasolla, nettovelkaantumisasteen tulisi olla enintään 100 prosenttia. (Jormakka ym. 2016, 133; Yritystutkimus ry 2017, 71.) Yritystutkimus ry:n (2017, 71) mukaan nettovelkaantumisaste lasketaan jakamalla korollinen vieras pääoma, josta on vähennetty rahat ja pankkisaamiset sekä rahoitusomaisuusarvopaperit, yrityksen omalla pääomalla:

$$\text{Nettovelkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahavarat}}{\text{oikaistu oma pääoma}} \times 100$$

Omavaraisuusaste on toinen yleinen mittari nettovelkaantumisasteen lisäksi. Se mittaa yrityksen vakavaraisuutta eri tavalla kuin nettovelkaantumisaste; omavaraisuuden laskennassa käytettyyn taseen loppusummaan sisältyy sijoitusvarallisuus ja koroton vieras pääoma. Nettovarallisuusasteen kuvatessa pääomarakennetta operatiivisen liiketoiminnan näkökulmasta, omavaraisuusaste kuvaa

pääomarakennetta koko yrityksen toiminnan näkökulmasta. (Kallunki 2014, 119–120.) Omavaraisuusaste saadaan kaavalla:

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

Omavaraisuusaste ilmaistaan usein prosentteina, jolloin tiedetään montako prosenttia taseesta on rahoitettu omalla pääomalla. Yritystutkimus ry:n ohjearvot omavaraisuusasteelle ovat seuraavat, vaikka ne usein vaihtelevat toimialasta riippuen:

Yli 40 %	hyvä
20–40 %	tydyttävä
alle 20 %	heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 69.)

Omavaraisuusasteen ollessa suuri, yrityksellä on silloin vähemmän velkaa ja vakavaraisuus on hyvällä tasolla. Velkojen ollessa vähäisiä, vältytään yrityksissä myös suurilta korkokustannuksilta. (Tomperi 2018, 90.)

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen vieraan pääoman määrän suhteessa liiketoiminnan volyyymiin, eli kyseistä tunnuslukua laskettaessa yrityksen velat, vähennettynä saaduilla ennakoilla, jaetaan liikevaihdolla. Tunnusluku kertoo myös sen, kuinka paljon velat rasittavat yritystä. (Jorukka ym. 2016, 163.) Suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan kaavasta:

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} - \% = \frac{\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

Tätä tunnuslukua voi käyttää eri yritysten vertailuun vain, jos vertailtavat yritykset edustavat samaa toimialaa, sillä eri toimialojen välillä suhteellinen velkaantuneisuus vaihtelee voimakkaasti (Kallunki 2014, 121). Yritystutkimus ry:n mukaan alla olevien ohjearvojen avulla voi tulkita tuotannollisten yritysten suhteellista velkaantuneisuutta:

alle 40 %	hyvä
40–80 %	tydyttävä
yli 80 %	heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 70.)

Lisäksi rahoituksen riittävyttä voidaan mitata esimerkiksi vieraan pääoman takaisinmaksukyvyllä, lainojen hoitokatteella ja investointien tulorahoituksella (Yritystutkimus ry 2017, 75–77). Kyseiset tunnusluvut eivät ole tässä opinnäytetyössä olennaisia mittareita keskittyessä pääasiassa kannattavuuden tunnuslukuihin, joten sen vuoksi niitä ei ole huomioitu teoreettisessa viitekehityksessä.

5 MAKSUVALMIUS

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen jatkuvaa kykyä selviytyä sille tarkoitetuista maksuvelvoitteistaan. Se kuvaa yrityksen rahoituksen riittävyttä lyhyellä aikavälillä, ja mitä parempi yrityksen maksuvalmius on, sitä helpompi yrityksen on selviytyä maksuistaan. Hyvä maksuvalmius mahdollistaa yritykselle esimerkiksi edullisempien ostojen tekemisen, sillä yrityksellä on maksuvalmiuden ansiosta mahdollisuus käyttää hyödykseen käteisalennuksia. Käteisalennusten hyödyntämisen lisäksi hyvän maksuvalmiuden omaava yritys selviää maksuistaan ilman viivästyskorkoja ja kallista, lyhytaikaista rahoitusta. Toisaalta yrityksen maksuvalmiuden pysyminen tasapainossa ja kohtuullisella tasolla on tavoiteltavaa, sillä liiallisen likviditeetin omaavalla yrityksellä on paljon heikosti tuottavia lyhytaikaisia sijoituksia ja kassavaroja, mikä taas laskee pääoman tuottoa. Hyviä käyttökohteita ylimääräiselle likviditeetille ovat investoiminen kannattaviin investointikohteisiin, jakaminen omistajille esimerkiksi osinkoina tai käyttämällä sen vieraan pääoman takaisinmaksuun, jos yritys haluaa keventää pääomarakennettaan. Maksuvalmiutta mitataan usein tunnusluvuilla, joista quick ratio eli maksuvalmiussuhde ja current ratio eli käyttöpääomasuhde ovat tunnetuimpia. Tunnuslukuja tarkastellessa on tärkeää ottaa huomioon yksi ongelma, joka on se, että tunnusluvut mittaavat yrityksen maksuvalmiutta vain tilinpäätöspäivän tilanteesta. Tilanteet vaihtelevat toimialoilla nopeasti, jolloin myös maksuvalmiuden vaihtelu tilikauden aikana voi olla suurta. (Kallunki 2014, 123; Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 164.)

Quick ratiota laskettaessa yrityksen rahoitusomaisuuden määrää verrataan lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Koska tätä tunnuslukua laskettaessa yrityksen likvideinä varoina ei huomioida muuta kuin rahoitusomaisuus, on quick ratio tiukin maksuvalmiuden tunnusluvuista. Tunnusluku lasketaan jakamalla rahoitusomaisuus, josta on vähennetty mahdolliset osatuloutusten saamiset, lyhytaikaisella vieraalla pääomalla, josta on vähennetty saadut ennakot. (Kallunki 2014, 124.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus} - \text{osatuloutusten saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut ennakot}}$$

Maksuvalmiuden arvioidaan olevan hyvä siinä tilanteessa, jos rahoitusomaisuus riittää kattamaan lyhytaikaisen vieraan pääoman. Jos lyhytaikaista vierasta pääomaa eli vuoden sisällä maksettava velkaa on rahoitusomaisuuteen verrattuna paljon, sitä huonompi yrityksen maksuvalmius on kyseisen tunnusluvun valossa. Ohjearvot quick ratiolle ovat seuraavat:

yli 1	hyvä
0,5–1	tydyttävä
alle 0,5	heikko. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 164–165.)

Toinen maksuvalmiutta kuvaava tunnusluku current ratio on samankaltainen quick ration kanssa. Poikkeuksena quick ratiioon, current ratiossa otetaan rahoitusomaisuuden lisäksi huomioon myös vaihto-omaisuus eikä lyhytaikaisia saatuja ennakoita vähennetä. Current ration likviditeetin tarkasteluhorisontti on pidempi kuin quick ratiossa. Tässä tunnusluvussa on kuitenkin huomioitava se, ettei vaihto-omaisuuden realisointi rahaksi ole aina itsestään selvää. (Kallunki 2014, 125–126.)

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihto - omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Tunnuslukua tulkittaessa on huomioitava, että tunnusluku mittaa yrityksen maksuvalmiuden tilaa tilinpäätöshetkellä, ja luku voi vaihdella suuresti tilikauden aikana. Current ration suuntaa antavat arvot ovat:

yli 2	hyvä
1–2	tydyttävä
alle 1	heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 75.)

6 TILINPÄÄTÖSRAPORTOINTI

Tuloslaskelman ja taseen laskentaan perustuvan tilinpäätösraportoinnin on tarkoitus tuottaa tietoa. Tilinpäätösraportoinnin avulla pystytään seuraamaan yrityksen taloudellisessa asemassa tapahtuneita muutoksia. Tuloslaskelma kertoo yrityksen kannattavuuden, kun taas tase yrityksen varat ja velat, sekä mihin ne toiminnassa liittyvät. (Pellinen 2019, 15–16.) Kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 2 §:n mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta (tuloslaskelma) ja taloudellisesta asemasta (tase).

6.1 Tuloslaskelma

Yrityksen toiminnan tulosta tilikauden aikana kuvaavan tuloslaskelman voi kirjanpitolain mukaan laatia joko kululajipohjaisena tai toimintokohtaisena. Lähtökohtaisesti kirjanpitolain mukaan tuloslaskelman tulisi sisältää kaikki tilikaudella kirjatut tuotto- ja kuluerät, ja niiden erotuksena saadaan tilikauden tulos. (Kallunki 2014, 31.) Yleisimmin käytetyssä, kululajipohjaisessa tuloslaskelmassa tilikauden aikana syntyneet kulut vähennetään tuotoista säädettyssä, luonteensa mukaisessa järjestyksessä. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa kulut jaetaan toiminnoittain hankinnan ja valmistuksen, myynnin ja markkinoinnin sekä liiketoiminnan muihin kuluihin. (Ikäheimo ym. 2019, 64; Niskanen ja Niskanen 2003, 28.) Kululajipohjainen tuloslaskelma on tässä yhteydessä sopiva ja käyttökelpoinen, joten sen rakennetta on avattu enemmän alla.

Kululajipohjainen tuloslaskelma jakautuu kolmeen osaan, joita ovat:

- varsinaisen liiketoiminnan tuotot ja kulut
- rahoituksen tuotot ja kulut
- tilinpäätössiirtojen ja verojen muutokset (Ikäheimo ym. 2019, 64).

Ensimmäinen erä tuloslaskelmassa on liikevaihto, joka sisältää varsinaisen liiketoiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset, hyvityslaskut, arvonlisäverot ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Se, mikä lasketaan yrityksen varsinaiseksi toiminnaksi, pohjautuu yrityksen toiminnan luonteeseen. Yrityksellä voi olla erilaisia liiketoiminnan myyntituottoja, jotka muodostavat yrityksen liikevaihdon. Maatalousyrityksen tuloslaskelmassa (liite 1) liikevaihtoon sisältyy varsinaisten myyntituottojen lisäksi myös maatalouteen liittyvät tuet, sillä ne voivat olla merkittävä osa maatalousyrityksen tuloista. Mahdolliset eläinpääoman ja tuotevarastojen muutokset huomioidaan kokonaistuotossa, joka saadaan, kun kyseiset erät lisätään liikevaihtoon tai vastaavasti vähennetään siitä. Ainevaraston muutos huomioidaan aine- ja tarvikeostojen vähennyksenä tai lisäyksenä. (Enroth ja Pellinen 2008, 61.) Hevostalli X:n eläinpääoman muutos johtuu siitä, että eläinpääoman eli hevosten määrä ja arvo on muuttunut vuosien aikana. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos esitetään heti liikevaihdon jälkeen, jos tällaisia muutoksia kohdistuu valmiisiin tai keskeneräisiin muutoksiin. Valmistus omaan käyttöön on yrityksen itse käyttämää valmistusta, joka ei kasvata liikevaihtoa, mutta kyseisen erän esittäminen erillisenä tuloslaskelmassa on hyvän kirjanpitolavan mukaista. Liiketoiminnan muilla tuotoilla tarkoitetaan tuottoja, jotka liittyvät

jollain yhteydellä yrityksen liiketoimintaan; esimerkiksi vuokratuotot, julkiset avustukset tai käyttöomaisuuden myyntivoitot. Käytännössä kaikki tuotot, jotka eivät sovi liikevaihdon tai rahoitustuottojen määritelmiin, kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin. (Ikäheimo ym. 2019, 65; Niskanen ja Niskanen 2003, 30.)

Materiaalit ja palvelut ilmaisevat tuotannontekijähankinnat eli ostot, jotka sisältävät esimerkiksi ostorahdit ja muut toimituskulut, mutta eivät arvonlisäveroa tai kurssieroja. Varastojen muutos -erässä tilikauden aikana kuluiksi kirjatut ostot jaksotetaan vastaamaan hankintoja, jotka on kulutettu tilikauden aikana. Materiaalit ja palvelut jaotellaan kahteen alaryhmään, jotka ovat aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä ulkopuoliset palvelut. Aineet, tarvikkeet ja tavarat sisältävät myyntiin ostettuja tavaroita tai raaka-aineita. Ulkopuoliset palvelut ovat yrityksen ulkopuolelta hankittuja palveluita, jotka liittyvät suoraan myytäviin suoritteisiin. Tyypillisiä muuttuvan kulun luonteisia ulkopuolisia palveluita ovat henkilöstövuokraus ja alihankinta. Ratsastuskoulun tai hevostallin ulkopuolisia palveluita ovat muun muassa kengittäjän ja eläinlääkärin tarjoamat palvelut. Luonteeltaan kiinteät ulkopuoliset palvelut, kuten tilitoimistojen, tilintarkastajien ja mainostoimistojen palkkiot esitetään tuloslaskelman muissa kuluissa, eikä materiaalien ja palveluiden alla. (Ikäheimo ym. 2019, 66; Niskanen ja Niskanen 2003, 31 ja 32.)

Alla olevassa taulukossa on esitetty ulkopuolisten palveluiden määrittelyn rajautuminen tarkemmin:

	Henkilöstökulut	Ulkopuoliset palvelut	Liiketoiminnan muut kulut
Maksun saaja	työsuhteessa oleva tai vastaava	suoritetuotannon alihankkija	muut alihankkijat
Käyttötarkoitus	yrityksen kaikki toiminnot	suoritetuotanto	yrityskokonaisuus, hallinto

TAULUKKO 1. Ulkopuolisten palveluiden määrittelyn rajautuminen. (Ikäheimo ym. 2019, 66.)

Henkilöstökulut sisältävät tilikauden aikana yrityksen henkilökunnalle maksetut palkat ja palkkiot, pakolliset henkilösivukulut eli eläkekulut, sosiaaliturvamaksut ja muut pakolliset vakuutusmaksut, kuten työtapaturmavakuutus. Kulut jaetaan tuloslaskelmassa kahteen erään, jotka ovat palkat ja palkkiot sekä henkilösivukulut. Henkilösivukulut jaetaan vielä kahtia eläkekuluihin ja muihin henkilösivukuluihin. (Niskanen ja Niskanen 2003, 32.)

Poistot ja arvonalentumiset -ryhmä sisältää kolme osaa, joita ovat suunnitelman mukaiset poistot sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden arvonalentuminen ja vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset. (Ikäheimo ym. 2019, 66.) Taseen pysyvien vastaavien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin aktivoituista menoista pitää tehdä poistot. Joissakin tilanteissa poistoja voidaan tehdä myös pysyvien vastaavien sijoituksiin kuuluvien osakkeiden ja osuuksien hankintamenoille. Arvonalentumiset ovat yleensä hyödykkeen tuhoutumisesta tai muusta vastaavasta, ennalta arvaamattomasta arvon menettämisestä johtuvia vähennyksiä. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 138–139.)

Liiketoiminnan muut kulut eivät sisälly välittömästi varsinaiseen suoritustuotantoon tai myyntiin, kuten eivät liiketoiminnan muut tuototkaan. Ne ovat yrityksen yleisen, kokonaisvaltaisen toiminnan kuluja, jotka eivät kuulu aineiden, tarvikkeiden, tavaroiden ja ulkopuolisten palveluiden ryhmään, eivätkä ole henkilöstökuluja tai rahoituskuluja. Liiketoiminnan muita kuluja ovat esimerkiksi tila- ja ohjelmistovuokrat, sähkö- ja kunnossapitokulut, toimisto-, auto-, markkinointi- ja edustuskulut. (Ikäheimo ym. 2019, 66.)

Liikevoitto/-tappio kertoo yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotuksen eli liiketoiminnan välituloksen, ennen rahoitustuottoja ja -kuluja sekä tilinpäätössiirtoja ja veroja. Liiketoiminnan menestystä arvioidessa liikevoitto on keskeisin tuloslaskelman erä, ja tuloksentuottamiskyky mitataan usein liikevoittotasolla. (Ikäheimo ym. 2019, 66–67; Niskanen ja Niskanen 2003, 34.)

Rahoitustuotot ja -kulut jakautuvat tuloslaskelmassa useaan alaryhmään. Kyseinen tuloslaskelman ryhmä ilmaisee toiminnan rahoituksen vaikutukset yrityksen tulokseen. Rahoituskulut syntyvät esimerkiksi vieraalle pääomalle maksettavista koroista ja rahoitustuotot kertyvät sijoitetuista pääomista. (Ikäheimo ym. 2019, 67.)

Tilinpäätössiirrot ja verot ovat rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen esitettäviä eriä. Tilinpäätössiirrot eli poistoerot, verotusperusteiset varausten muutokset ja konserniavustukset ovat tuloksenjärjestelyeriä. Elinkeinovero- ja konserniavustuslain mukaan yrityksellä on tietyin ehdoin mahdollisuus suunnitella verotettavan tulonsa muodostumista. (Ikäheimo ym. 2019, 68.) Tilinpäätössiirtoja ei saa siten esittää verovapaan yhteisön tuloslaskelmassa. Jos pysyvien vastaavien poistot tehdään suunnitelman mukaisina poistoina ja ne eroavat tuloveroituksissa vähennettävistä poistoista, poistoeron lisäykset tai vähennykset esiintyvät tuloslaskelmassa. Verotusperusteiset varaukset, kuten takuuvaraukset ja jälleenhankintavaraukset, liittyvät yrityksen tuloksenjärjestelyyn. Tuloverot määräytyvät yritykselle sen tilikauden veronalaisen tulon perusteella. Veroituksessa pienimmän verotettavan tulon määrä on nolla. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 142–143.)

Tilikauden voitto (tappio) saadaan mahdollisten tilinpäätössiirtojen ja verojen vähentämisen jälkeen. Se on määrä, joka on syntynyt kokonaisuutena liiketoiminnasta. Tämä erä joko lisää tai vähentää yrityksen omaa pääomaa, ja se näkyy taseen vastattavaa-puolen oman pääoman kasvuna tai vähennyksenä tilikauden voitto -erässä. (Ikäheimo ym. 2019, 68; Niskanen ja Niskanen 2003, 37.)

6.2 Tase

Taseen tarkoitus on kuvata varallisuuden, oman pääoman ja velkojen määrää ja luonnetta eli yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä (Ikäheimo ym. 2019, 57). Sen on annettava mahdollisimman oikea kuva yrityksen varallisuusasemasta tilinpäätöstä analysoivalle henkilölle tai esimerkiksi pankille lainan myöntämistä varten (Kallunki 2014, 37). Yrityksen tase on jaettu kahteen osaan; vastaaviin ja vastattaviin. Vastaavaa-puolella esitetään yrityksen varat eli omaisuuden koostuminen ja

vastattavaa-puolella vastuut ja velat, eli se miten yrityksen toiminta on rahoitettu. Vastaavien yhteissumman tulee olla aina sama vastattavaa yhteissumman kanssa. (Niskanen ja Niskanen 2003, 38.) Maataloudessa ei tarvitse laatia varsinaista tasetta. Maatalousyrityksen taseen (liite 2) laatimiseen liittyviä huomioita on avattu enemmän hieman alempana. (Enroth ja Pellinen 2008, 55.) Seuraavissa kappaleissa kerrotaan tarkemmin, mitä taseen puolet vastaavaa ja vastattavaa sisältävät ja mikä niiden tarkoitus on.

Vastaavaa eli varat

Ikäheimon ym. (2019, 59) mukaan taseen vastaavaa-puolta voidaan ajatella kahdella tavalla; se joko ilmaisee yrityksen varat, joilla katsotaan olevan taloudellista hyödyntämisarvoa tai se voidaan mieltää kuvaukseksi siitä, miten ja mihin yritys on hankkimansa rahat sijoittanut. Vastaavaa-puolen ylimpänä esitetyt erät muuttuvat tarvittaessa reaali-prosessissa hitaammin käteiseksi rahaksi, ja tätä esittämistäjärjestystä kutsutaankin ”epälikvidisyjärjestykseksi”.

Vastaavaa puoli jakautuu kahteen pääryhmään, pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyvien vastaavien tuotto-odotukset ovat enemmän kuin 12 kuukautta eli useamman tilikauden ajan, kun taas vaihtuvat vastaavat on tarkoitettu tuottamaan tuottamaan tuloa maksimissaan 12 kuukautta. Taseessa pysyvät vastaavat on esitetty kolmessa alaryhmässä, jotka ovat aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset. Jokainen näistä alaryhmistä jakaantuu useampiin alaihin. Vaihtuvat vastaavat sisältävät kaksi omaisuuslajia: vaihto-omaisuuden ja rahoitusomaisuuden ja ne esitetään taseessa neljässä alaryhmässä, joita ovat vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset. (Ikäheimo ym. 2019, 59 ja 61; Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 116.)

Vastattavaa eli vastuut ja velat

Taseen vastattavaa-puoli kertoo tilinpäätöspäivänä voimassa olevat yrityksen vastuut ja velat. Vastattavaa puoli jakaantuu omaan pääomaan ja vieraaseen pääomaan, jotka sisältävät useampia alaryhmiä. Tilinpäätössiirtojen kertymä ja pakolliset varaukset ovat käytännössä kirjanpitolähtöisiä eriä ja myös osa taseen vastattavaa puolta. Ne sijoittuvat taseessa oman pääoman ja vieraan pääoman väliin, mutta niiden tulosvaikutuksen realisoituessa tai neutralisoituessa, näkyvät ne lopullisesti omassa pääomassa. Mitä alempana taseessa sen erät esitetään, velkojalla on sitä parempi etuoikeus saada varansa yritykseltä. Esimerkiksi lyhytaikaisen vieraan pääoman velkojilla on paras etuoikeus saada varansa pois yrityksestä, kun taas huonoin etuoikeus on osakepääomalla eli omistajien yritykseen oman pääoman ehdoin sijoittamalla varoilla. (Ikäheimo ym. 2019, 62.)

Oma pääoma jakautuu taseessa sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Tasekaavan mukaan oma pääoma jaetaan kuuteen alaeeseen, joita ovat osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio). Voitonjakokelpoisia eriä eli vapaata omaa pääomaa jaettavaksi omistajille ovat esimerkiksi tilikauden ja edellisten tilikausien voitto sekä muihin rahastoihin kuuluva sijoite-

tun vapaan oman pääoman rahasto. Sidottua omaa pääomaa ovat esimerkiksi osakepääoma ja arvokorotusrahasto, joiden irrottaminen yhtiöstä vaatii ainakin velkojien kuulemista. (Ikäheimo ym. 2019, 62–63; Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 124.) Oman pääoman perusteella voi päätellä, kuinka velkainen yritys on. Oman pääoman osuus taseen loppusummasta ollessa suuri, silloin yrityksen toiminta on rahoitettu suurimmaksi osaksi yrittäjien rahoilla ja aiempien tilikausien voitoilla. Osuuden ollessa pieni, toimitaan pääasiassa vieraalla pääomalla eli velkarahalla. (Paukku 2020.)

Vieras pääoma jakaantuu taseessa kahteen alaryhmään, pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Pitkäaikaisen vieraan pääoman takaisinmaksuaika on yli vuoden, kun taas lyhytaikaisella vieraalla pääomalla takaisinmaksuaikaa on korkeintaan vuosi. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 130.)

6.3 Tilinpäätösanalyysi

Yrityksen taloudellisen tilan arviointiin voidaan käyttää tilinpäätösanalyysia. Tilinpäätösanalyysi mahdollistaa esimerkiksi eri yritysten vertailun päätöksentekotilanteissa ja juuri vertailtavuuden mahdollistaminen on siten yksi sen vahvuuksista. Yrityksen kannattavuuden, kasvun ja liiketoiminnan riskien arviointi on mahdollista tilinpäätösanalyysin avulla. (Kallunki 2014, 12–13.)

Tilinpäätösanalyysin teknisessä osassa on kolme eri vaihetta, joista ensimmäinen on tuloslaskelman, taseen ja tilinpäätöstietojen muokkaus niin, että lähdeaineisto olisi mahdollisimman vertailukelpoinen muiden tilinpäätösten kanssa. Oikaistu eli standardoitu tuloslaskelma ja tase on edellytys sille, että tilinpäätösinformaatiota voidaan verrata saman yrityksen aikaisempien vuosien tai muiden yritysten kanssa. Toisena vaiheena on valita mittauskohteet ja sen mukaan niille sopivat analyysimenetelmät ja mittarit. Kolmannessa vaiheessa yrityksen taloudellista tilaa tutkitaan erilaisten tekniikoiden ja vertailukohteiden avulla. Näiden vaiheiden jälkeen suoritetaan tulosten analysointi ja etsitään mahdollisia syy-seuraussuhteita sekä muodostetaan johtopäätöksiä analysoitujen tulosten perusteella. (Niskanen ja Niskanen 2003, 19.)

Tilinpäätösanalyysin muodot

Yrityksen taloudesta ja siihen liittyvistä tiedoista tarvitaan tietoa monipuolisesti, ja siksi tilinpäätösanalyysieja voidaan tehdä eri menetelmillä ja tavoilla. Tunnetuimpia ja tavallisimpia tilinpäätösanalyysieja ovat toimiala-analyysi, yritysanalyysi, sijoitusanalyysi ja perinteinen tilinpäätösanalyysi. Toimiala-analyysi arvioi arvioinnin kohteena olevan toimialan menestymistä ja toimintaedellytyksiä. Toimialatilastojen, joita tuottavat esimerkiksi rahoituslaitokset ja korkeakoulut, perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä toimialan tilanteesta. Yritysanalyysi käsittää koko yrityksen toiminnan ja on syvin tilinpäätösanalyysin muoto. Laaja yritysanalyysi voi kattaa talouden, järjestelmien, johdon, tuotteiden ja kilpailuaseman sekä muiden resurssien lisäksi toimintaympäristön ja sen kehitysnäkömät. Sijoitusanalyysit liittyvät ulkopuolisen toimijan kiinnostukseen, esimerkiksi lainanantajaa kiinnostaa yrityksen pääomarakenteen terveys, rahoituskelpoisuus ja kassavirtojen riittävyys ajatellen tulevia lainan hoitoja. (Salmi 2020, luku 4.1.)

Tunnuslukuanalyysi ja rahavirta-analyysit ovat tunnuslukuja tuottavia perinteisiä tilinpäätösanalysejä. Rahavirta-analyysi voi olla joko maksuperusteinen kassavirta-analyysi, suoriteperusteinen meno-tulovirta-analyysi tai käyttöperusteinen liikepääomavirta-analyysi, mutta tavallisin näistä on kassavirta-analyysi. Kassavirta-analyysi kertoo sen, kuinka pitkälle yrityksen rahavirta riittää, kun vähennykset tehdään niin sanotussa välttämättömyysjärjestyksessä. (Kykkänen ja Leppiniemi 2019, 159.) Tunnuslukuanalyysin perusteella laskettavat tunnusluvut tiivistävät tilinpäätöksestä saadun informaation lukujen muotoon. Analyysin tarkoitus on saada laskettua oikaistun tuloslaskelman ja taseen perusteella tarvittavat tunnusluvut, joiden avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä. (Salmi 2020, luku 8.2).

Salmi (2020, luku 4) muistuttaa, että tunnuslukuja tulkittaessa on muistettava kaksi asiaa. Ei saa luottaa pelkästään yhteen tunnuslukuun, eikä saa tehdä johtopäätöksiä yrityksen kannattavuudesta ainoastaan yhden tilikauden tunnuslukujen perusteella. Salmen (2020, luku 4.5) mukaan tilinpäätösanalyysissä käytettävien tunnuslukujen on täytettävä kolme seuraavaa asiaa:

- tunnusluku on validi
- tunnusluku on luotettava
- tunnusluvun laskukaava ymmärretään.

Tunnusluvun tulee siis mitata sitä, mitä sen on tarkoitus mitata ja lisäksi mittaja tulee ymmärtää se, mitä käytettävä tunnusluku mittaa. Sen lisäksi, että tunnusluku on validi, on huomioitava sen reliabiliteetti, eli luotettavuus. Tunnusluku ei saisi olla riippuvainen mittajasta, mutta useissa tilinpäätösanalyysissä on mahdollista huomata, että analysoijien tulokset poikkeavat jopa huomattavasti toisistaan. (Salmi 2020, luku 4.5).

Tunnuslukuanalyysin ja kassavirta-analyysin lisäksi tilinpäätöksen analysoinnissa on mahdollista käyttää apunaan myös kahta yleistä analyysimenetelmää; prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä tai trendianalyysia. Tilinpäätösanalyysien tekeminen ei ole pelkästään teknistä suorittamista, vaan on tärkeää arvioida ja vertailla analyysien pohjalta saatuja tietoja saman yrityksen aiempiin vuosiin tai samalla toimialalla toimivien yritysten lukuihin. Näiden perusteella tilinpäätösanalyysi on mahdollista jakaa poikkileikkaus- tai aikasarja-analyysiin. Ensimmäinen tarkoittaa sitä, että analyysin kohteena olevaa yritystä verrataan samalla toimialalla toimiviin yrityksiin yhtenä vuonna. Suurimman hyödyn poikkileikkausanalyysistä saa silloin, kun yritykset ovat mahdollisimman vertailukelpoisia. Aikasarja-analyysi taas tarkoittaa sitä, että analyysin kohteena olevan yrityksen kehitystä seurataan useampana vuonna, jolloin yrityksen taloudellista tilaa voidaan paremmin arvioida. Näitä kahta analyysia voidaan käyttää myös yhdessä, jolloin yrityksen useampaa vuotta voidaan vertailla saman toimialan tunnuslukujen kesken. (Niskanen ja Niskanen 2003, 19–20; Samonas 2015, 35.)

Tilinpäätösanalyysin käyttäjät

Tilinpäätös ja sen tuottama informaatio laaditaan ensisijaisesti yrityksen omistajia varten, mutta tilinpäätöksen tuottamasta tiedosta ovat kiinnostuneet myös muut käyttäjäryhmät. Yrityksen omistajat ja muut käyttäjäryhmät, kuten asiakkaat, viranomaiset, tavarantoimittajat, kilpailijat ja rahoittajat käyttävät yleensä tunnuslukuja tilinpäätöksen tarkastelun tukena. (Jormakka ym. 2016, 129.)

Omistajat ovat keskeisin ryhmä, jotka käyttävät tilinpäätösinformaatiota. Omistajat saavat tilinpäätöksestä tietoa esimerkiksi sijoituksesta saatavasta tuotosta suhteessa riskeihin tai sijoituksen tuotosta päättävällällä. Informaatio saattaa kiinnostaa omistajia myös osinkojen tai johdon valvomisen näkökulmasta. Rahoittajat ja tavarantoimittajat ovat kiinnostuneita yrityksen takaisinmaksukyvyistä, johon vaikuttavat yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Asiakkaista erityisesti pitkäaikaiset yritysasiakkaat voivat olla kiinnostuneita heidän tuotannon tekijöitensä toimittavien yritysten taloudellisesta tilanteesta, sillä pahimmillaan toimitusvaikeudet voivat vaikeuttaa ja jopa pysäyttää asiakasyrityksen tuotantoprosessin. Näiden ryhmien lisäksi viranomaiset ovat kiinnostuneet tilinpäätöksistä ja analyyseistä monista syistä. Keskeisin syy on se, että yritykset maksavat arvonlisäveroa ja voittojen perusteella määräytyvää tuloveroa, joiden määrää viranomaiset seuraavat. (Niskanen ja Niskanen 2003, 14 ja 16–17.)

Oikaistu tuloslaskelma

Tuloslaskelman oikaisemisen tarkoituksena on saada selville tulos, joka on mahdollisimman samankaltainen säännöllisen, jatkuvan ja ennustettavan liiketoiminnan tuloksen kanssa. Tarkastelukulman ollessa erilainen, oikaistu tuloslaskelma poikkeaa virallisessa tilinpäätöksessä esitetystä tuloslaskelmasta jonkin verran. (Salmi 2020, luku 5.1.)

Virallinen tuloslaskelma ei sisällä käyttökate, mutta oikaistussa tuloslaskelmassa käyttökate on esitetty. Se on helposti saatavissa lisäämällä poistot ja mahdolliset arvonalentumiset liikevoittoon tai tappioon. Käyttökate kertoo sen tuloksen, mitä yritykselle jää lyhytvaikutteisten kulujen vähentämisen jälkeen. Lyhytvaikutteisia kuluja ovat sellaiset kulut, jotka liittyvät niitä vastaavien tuottojen ansaitsemiseen. Nettotulos saadaan lisäämällä liikevoittoon rahoitustuotot ja vähentämällä siitä rahoituskulut ja tuloverot. (Salmi 2020, luku 5.1.) Maatalousyrityksen euromääräistä kannattavuutta kuvaa yrittäjänvoitto. Yrittäjänvoitto saadaan, kun vähennetään nettotuloksesta oman pääoman korkovaatimus. (MTT Taloustohtori 2021a.)

Maatalouden oikaistussa tuloslaskelmassa nettotuloksen jälkeen esiintyvä oman pääoman korkovaatimus tarkoittaa yrittäjäperheen oman pääoman käytöstä aiheutuvaa kustannusta, joka saadaan kertomalla tilikauden alun ja lopun keskiarvona laskettava oma pääoma laskentakorkokannalla. Oman pääoman korkovaatimusprosentiksi suositus on 5,0 %, jota on käytetty myös tässä työssä korkovaatimusta laskettaessa. (Enroth ja Pellinen 2008, 61.) Alla olevassa taulukossa on esitetty oman pääoman korkovaatimus vuosille 2017–2020, joka on saatu kertomalla keskimääräinen oma pääoma viiden prosentin laskentakorkokannalla:

vuosi	2017	2018	2019	2020
oma pääoma keskimäärin	123 250,96	127 110,73	133 582,06	146 783,21
korkovaatimus	6 162,55	6 355,54	6 679,10	7 339,16

TAULUKKO 2. Oman pääoman korkovaatimus.

Maatalousyrityksessä, samoin kuin toiminimiyrityksessä, yrittäjä ei voi maksaa itselleen eikä puolisolleen palkkaa, ja tämä on huomioitava oikaistussa tuloslaskelmassa, sillä yrityksen kannattavuutta ei voida parantaa ilmaisella tai alihintaisella työllä. Yrittäjälle on sen vuoksi laskettava oikaistuun tuloslaskelmaan sellainen palkka, mitä hän saisi ollessaan palkkatyössä samalla alalla. Tämä muuttaa huomattavasti tilinpäätöksen tuloslaskelmasta saatua tulosta. (Salmi 2020, luku 5.1.)

Maatalouden yrittäjäperheen palkkavaatimus lasketaan kertomalla yrittäjäperheen työtuntimäärä tuntipalkkavaatimuksella, joka on ennalta asetettu ja määräytyy vuosittain maataloustyöntekijän tuntipalkan mukaisesti. Tuntipalkkavaatimuksessa on otettu huomioon myös muun muassa vuosilomapalkat, arkipyhäkorvaukset ja lomaltapaluurahat. Oikaistuun tuloslaskelmaan laskettavassa yrittäjäperheen palkkavaatimuksessa yrittäjäperheen työtuntimäärä on kerrottu vuonna 2017 15,70 euron ja vuosina 2018–2020 16 euron tuntipalkkavaatimuksella. (MTT Taloustohtori 2021a.) Jos yrittäjäperheen työtuntimäärä olisi 80 tuntia viikossa, kertomalla se vuodessa olevien viikkojen määrällä (52), saataisiin vuosityötunneiksi yhteensä 4 160 tuntia. Kun vuosityötunnit kerrotaan palkkavaatimuksella, joka on ollut esimerkiksi vuonna 2017 15,70 euroa, vuoden 2017 palkkavaatimukseksi saataisiin 65 312,00 euroa. Loput vuodet lasketaan muuten samalla kaavalla, mutta tuntipalkkavaatimukseksi muutetaan MTT Taloustohtorin mukaisesti 16,00 euroa. Työtuntimäärä on oletettavasti pysynyt samana kaikkien tarkkailuvuosien aikana.

Maatalousyrityksen oikaistun tuloslaskelman poistot perustuvat oikaistun taseen tietoihin veroilmoituksen tietojen sijasta. Maatalousverotuksessa on nimittäin mahdollista tehdä osa poistoista tasausvarauksen kautta etukäteen ja veropoistojen määrää suunnitellaan verotuksen lähtökohdista. Rakennusten poistoina käytetään usein 6 tai 7 %, traktoreiden poistoina 12 %, muiden koneiden poistona 15 % tai vastaavasti kaikilta koneilta yhteensä 13 % sekä salaojien poistona 3–5 % käyvästä arvosta. (Enroth ja Pellinen 2008, 61.) Tässä työssä yrityksen oikaistussa tuloslaskelmassa poistot on tehty Enrothin ja Pellisen (2008) ohjeistuksen mukaan, perustuen oikaistun taseen tietoihin. Salaojien poistot on tehty 3 %:n mukaan, rakennuksien poisto 6 %:n mukaan ja koneiden poisto 13 %:n mukaan. Esimerkiksi jos Hevostalli X:lle laaditussa taseessa vuonna 2017 koneiden ja kaluston arvoksi olisi laskettu 82 247,17 euroa ja siitä olisi tehty poisto 13 %:n mukaan, silloin koneiden ja kaluston arvo 82 247,17 euroa kerrotaan 13 prosentilla, niin saadaan poistoksi 10 692,13 euroa. Tuloslaskelmassa esitettävä poiston suuruus koneen ja kaluston osalta vuonna 2017 olisi siis 10 692,13 euroa, ja vuoden 2018 taseeseen siirtyvä menojäännös 71 555,04 euroa, joka saadaan, kun vuoden 2017 poistamattomasta arvosta (82 247,17) vähennetään poiston (10 692,13) määrä.

Tilinpäätössiirrot eli poistoerot, verotuserusteinen varausten muutos ja konserniavustus liittyvät verosuunnitteluun, joten ne poistetaan oikaistua tuloslaskelmaa tehtäessä. Pakollisia varauksia ei

tavallisesti oikaista, sillä ne ovat kuluja ja merkitty kuluksi niille kuuluviin kohtiin. (Salmi 2020, luku 5.1.)

Oikaistu tase

Oikaistu tase poikkeaa virallisen tilinpäätöksen taseesta. Oikaistussa taseessa useita eriä esitetään yhdistettynä, ja lisäksi siinä huomioidaan leasingvastuukanta, jota ei ole ollenkaan virallisessa taseessa. (Niskanen ja Niskanen 2003, 70.) Oikaistussa taseessa eliminoidaan ne varallisuuserät, joilla ei todellisuudessa ole tulontuottamiskykyä ja merkitään näkyviin sellainen olennainen varallisuus, joka ei tule esille virallisessa taseessa. Taseen vastaavaa puolen aineellisten hyödykkeiden kuten rakennusten ja koneiden arvoa ei yleensä oikaista, ellei omaisuudessa ole olennaista yliarvostusta suhteessa käypiin arvoihin, jolloin korjaukset tehdään aineellisten hyödykkeiden tasearvoon ja vastaavasti oman pääoman vähennyksiksi (Salmi 2020, luku 5.2).

Maataloudessa ei vaadita varsinaisen taseen laatimista, joten kannattavuuden ja tunnuslukujen laskentaa varten on tehtävä vuosittaiset taselaskelmat. Maatalouden veroilmoituksella tehdään kyllä laskelma maatalouden varoista, joka perustuu lakiin varojen arvostamisesta verotuksessa (1142/2005), mutta siinä esitettävien varojen arvo on usein paljon käypää arvoa alempi, eikä kotieläinten ja tuotevarastojen arvoja huomioida, joten sen perusteella ei voida tehdä vertailukelpoista kannattavuuslaskentaa. (Enroth ja Pellinen 2008, 55.) Sen vuoksi maatalousyrityksille laadittavassa taseessa rakennukset ja niiden peruseräparannukset esitetään nykyarvossaan, joka saadaan vähentämällä jälleenhankintahinnasta poistot, ja muut erät arvioidun käyvän arvon mukaisesti. Oikaistussa tuloslaskelmassa esitetyt poistot on laskettu näiden arvojen pohjalta, eikä verotuksen mukaisilla arvoilla. (Ruokavirasto 2021.)

Hevostalli X:n taseen vastaavaa puoli on rakennettu Pro Agrian talousasiantuntija Petri Lapin avulla valmiiseen Excel-pohjaan. Sen tekemisessä on käytetty apuna ohjeita maatalousyrityksen taseen laatimisesta, jotka on esitetty lyhyesti yllä. Maatalouden tasetta laatiessa taseen tarkkuus voidaan määrittellä tilakohtaisesti, ja esimerkiksi omaa pääomaa ei eritellä maatalousyrityksissä kovinkaan tarkasti, joten se saadaan taseeseen vähentämällä vieras pääoma taseen loppusummasta (Enroth ja Pellinen 2008, 55). Tässä työssä oman pääoman määrä taseeseen on laskettu kyseisellä tavalla, paitsi tilikauden voiton määrä on tarkka, joten jäljelle jäävä oma pääoma on esitetty kohdassa peruspääoma.

Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös on yksi keino analysoida yrityksen tuloslaskelmaa ja tasetta. Se tarkoittaa sitä, että tuloslaskelman erät suhteutetaan liikevaihtoon ja taseen erät taseen loppusummaan, jolloin nähdään kyseiset erät prosenttimuodossa. Tämä menetelmä mahdollistaa sen, että voidaan helposti seurata esimerkiksi erilaisten kustannusten määrää ja kehittymistä suhteessa liikevaihtoon. Lisäksi prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset ovat hyvin vertailukelpoisia yrityksen suuruusluokasta riippumatta. (Niskanen ja Niskanen 2003, 87.)

Tässä työssä on tavoitteena löytää keinoja yrityksen kannattavuuden parantamiseen, joten olen muuttanut ainoastaan yrityksen tuloslaskelman prosenttimuotoon, jolloin pystyn vertailemaan eri kustannuserien kehittymistä ja suuruutta suhteessa liikevaihtoon.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän opinäytetyön tavoitteena on selvittää, voiko Hevostalli X:n kannattavuutta parantaa ja kehittää entisestään, sekä millainen on yrityksen kannattavuus tarkasteluvuosien perusteella. Työn pääasiallisena tutkimuskysymyksenä on siis se, voiko yrityksen kannattavuutta parantaa. Pääasialliseen tutkimuskysymykseen saadaan vastaukset apukysymysten avulla, jotka ovat:

- Millainen on kannattavuuden nykytilanne?
- Mitkä tekijät vaikuttavat kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin?

Tunnuslukuanalyysin ja haastattelun avulla saatavien tulosten perusteella tavoitteena oli, että Hevostalli X saisi kattavaa tietoa kannattavuuden nykytilanteesta, kannattavuuden kehittymisestä tarkailujakson 2017–2020 aikana sekä työkaluja kehittää kannattavuutta entisestään. Tarkasteluvuosi valittiin vuodet 2017–2020 sen vuoksi, että ne olivat tarpeeksi tuoreita ja niistä oli saatavilla työn tekemiseen tarvittava materiaali. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että tutkimus antaisi mahdollisimman oikean kuvan yrityksen kannattavuudesta, jolloin tunnuslukuja tulee laskea yhden vuoden sijaan useammalta vuodelta. Työn tutkimusosio on toteutettu tapaustutkimuksena käyttäen pääasiassa kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa on kuitenkin myös laadullisia piirteitä, sillä tutkimuksessa on hyödynnetty puolistrukturoitua teemahaastattelua ja osa tutkimuksen toteutuksesta tapahtui haastattelemalla yrittäjää. Tunnuslukuanalyysin, prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman sekä yrittäjän haastattelun koettiin antavan riittävä kuva Hevostalli X:n taloudellisesta tilanteesta, joten siksi trendianalyysejä ei tarvittu.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Opinäytetyössä on käytetty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jossa on laadullisia piirteitä. Tunnuslukuanalyysin tueksi toteutettu haastattelu on kvalitatiivinen menetelmä. Siinä aineisto kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa, ja tutkimusmenetelmänä kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskeisessä osassa on ihminen, eikä esimerkiksi mittausvälineet. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus on usein parempi havaintojen ja keskustelujen avulla. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 164.) Koska laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään toimintaa mahdollisimman syvällisesti, on tärkeää, että tiedonkeruu tapahtuisi niiltä henkilöiltä, joilla on eniten tietoa tai kokemusta tutkittavasta asiasta. Tämän vuoksi tutkimukseen valittavien henkilöiden valinnan tulisi olla harkittua ja tarkoituksenmukaista, eikä sattumalta valittua. (Sarajärvi ja Tuomi 2018, 98.)

Määrällinen tutkimus keskittyy ihmisten ja toiminnan ymmärtämisen sijasta käsittelemään lukuja ja niiden määriä. Kyselytutkimus on yleisin kvantitatiivisen tutkimuksen muoto, mutta tutkimuksella on myös muita muotoja. Esimerkiksi tutkimukset, joissa käsitellään lukuja ja tehdään niiden perusteella laskutoimituksia, määritellään usein kvantitatiiviseksi tutkimukseksi. (Kananen 2015, 201.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä on se, että tutkimuksen aineisto on tilastollisesti käsiteltävässä muodossa ja tutkimuksesta saatavat tulokset ja päätelmät kuvataan esimerkiksi prosenttimuotoisten

taulukoiden avulla (Hirsjärvi ym. 2009, 142). Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen rakenteessa ja tutkimusprosessissa ei ole eroa, sillä molemmissa tutkimusmenetelmissä on samat tutkimusprosessin vaiheet ja raportointi. Tutkimusmenetelmät eroavat toisistaan siinä, että tutkimuksen lähtökohdat ovat molemmille tavoille erilaiset. (Kananen 2015, 197.)

Tutkimusmenetelmän valinta vaatii tarkkaa tutustumista kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimukseen. Lopulta pääasiallisesti tutkimusmenetelmäksi valittiin määrällinen tutkimusmenetelmä, koska tunnuslukujen laskemisella saadaan tarkkaa ja vertailukelpoista tietoa. Lukujen pohjalta tehdyt laskutoimitukset antavat tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Koska tunnusluvut ovat numeerisia, Samonasin (2015, 41) mukaan ne eivät huomioi laadullisia tekijöitä, kuten asiakaspalvelua, vaikka laadullisten tekijöiden rooli on tärkeää yrityksen taloudelle. Ainoastaan tunnuslukuja laskemalla ei siis saada tarpeeksi kattavaa ja syvällistä tietoa tutkimuksen ongelmasta, joten määrällisen tutkimusmenetelmän tueksi valittiin laadullinen tutkimusmenetelmä, jolloin on mahdollista käyttää haastattelua apuna yrityksen taloudellisen tilanteen selvittämisen tukena.

Tutkimus on toteutettu käyttämällä lähestymistapana tapaustutkimusta, sillä tutkimuksen kohteena on yksi ja tietty yritys, jonka tilanteesta halutaan saada tietoa. Usein tapaustutkimus valitaan menetelmäksi, jos halutaan ymmärtää jotain tiettyä tutkimuskohdetta mahdollisimman syvällisesti ja yksityiskohtaisesti. Tapaustutkimuksen tavoitteena on saada tutkimuskohteen ongelmaan ratkaisu tai kehitysehdotuksia tehdyn tutkimuksen avulla. Vaikka tapaustutkimuksen kohteena on tietty tapaus, tutkimusta arvioidessa on järkevää ja hyödyllistä pohtia tuloksia laajemmasta näkökulmasta. Tapaustutkimus voidaan toteuttaa käyttämällä joko kvantitatiivista tai kvalitatiivista tutkimusmenetelmää tai näitä molempia yhdessä. (Puusniekka ja Saaranen-Kauppinen 2006.)

7.2 Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja sen toteutus

Haastattelu on yksi yleisimmistä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä ja sen suurimpana etuna voidaan pitää joustavuutta. Haastattelussa kysymykset voidaan esittää valitussa järjestyksessä, kysymykset voidaan tarvittaessa toistaa, epäselviä ilmauksia voidaan tarkentaa tai oikaista. Koska haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon vastauksia tutkittavaan aiheeseen liittyen, on järkevää antaa haastateltaville kysymykset luettaviksi jo ennalta. (Sarajärvi ja Tuomi 2018, 83 ja 85.)

Haastattelun voi toteuttaa eri tavoin, riippuen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä ja ongelmasta. Puolistrukturoitua teemahaastattelua voidaan verrata melkein syvähaastatteluun, sillä siinä edetään aiheeseen liittyvien, keskeisten teemojen ja kysymysten varassa. Teemahaastattelu ei kuitenkaan ole pelkkää avointa keskustelua, sillä haastattelun tavoitteena on löytää vastauksia tutkimukseen ja siihen liittyviin ongelmiin. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa teemojen tulee perustua tutkimuksessa olevaan teoreettiseen viitekehykseen. Teemahaastattelun toteutus voi tutkimuksesta riippuen vaihdella hyvinkin paljon, sillä se voi olla lähes lomakehaastattelun tai avoimen haastattelun kaltainen. (Sarajärvi ja Tuomi 2018, 87–88.)

Tässä opinnäytetyössä haastattelu on valittu tiedonkeruumenetelmäksi, koska tutkimuksessa tarvitaan yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa yrityksen kannattavuuteen liittyvistä asioista, joihin haastattelu on tarkoituksenmukaisin vaihtoehto. Tarpeellinen tieto tutkimusta varten saatiin haastatella Hevostalli X:n yrittäjää, sillä hänellä on eniten kokemusta yrityksensä toiminnasta ja taloudellisesta tilanteesta. Haastattelumuodoksi on valittu avoimen ja strukturoidun haastattelun väliltä puolistukturoitu teemahaastattelu, sillä se mahdollistaa esimerkiksi aiempiin kysymyksiin palaamisen tai niiden tarkentamisen, mutta etenee kuitenkin ennalta valittujen, teoreettiseen viitekehykseen perustuvien teemojen mukaisesti (Sarajärvi ja Tuomi 2018, 87–88). Haastattelu on jaettu kolmeen teemaan (liite 3), joista ensimmäinen käsittelee tutkittavan yrityksen nykytilannetta, toinen teema tutkimuksen tärkeintä asiaa, eli kannattavuutta ja viimeinen keskittyy tulevaisuuden näkymiin. Haastattelussa on esitetty kysymyksiä pääasiassa kannattavuuteen vaikuttavista asioista, kuten kustannuksista, investoinneista, asiakasmäärästä ja hinnoittelusta, eli haastattelun kysymykset on laadittu kannattavuuden parantamiseen liittyvien osatekijöiden pohjalta.

Haastattelun ajankohdasta oli sovittu hyvissä ajoin etukäteen, ja se toteutettiin yrittäjän luona. Ympäristö oli hänelle tuttu, jolloin haastattelutilanne oli mahdollisimman luonteva ja rento, jolla voi olla positiivinen vaikutus myös haastattelusta saataviin vastauksiin. Yrittäjä oli saanut teemahaastattelun kysymykset itselleen jo etukäteen, jolloin hänellä oli mahdollisuus miettiä vastauksiaan valmiiksi. Haastattelukysymysten etukäteen lähettäminen haastateltavalle varmistaa sen, että haastattelija on saanut rauhassa perehtyä kysymyksiin, joka taas tukee sitä, että vastaukset olisivat mahdollisimman kattavia liittyen tutkimuksen kohteena olevaan ongelmaan. Haastattelu sujui jouhevasti ja yrittäjä vastasi kysymyksiin mielellään, eikä haastattelun aikana esiintynyt häiriötekijöitä. Haastatteluun liittyviä luotettavuuskysymyksiä on pohdittu tarkemmin työn seuraavassa osiossa, tutkimuksen luotettavuus.

Haastattelu tallennettiin puhelimen nauhurille, josta vastaukset litteroitiin. Haastattelun nauhoittaminen oli mielestäni paras vaihtoehto, sillä aikaa ei tarvinnut käyttää haastatteluvastauksien kirjoittamiseen paperille tai koneelle. Lisäksi haastattelu on alkuperäisessä muodossaan nauhurilla, jolloin mahdolliset virheet muistiinpanojen tekemisessä eivät väärennä haastattelusta saatuja tuloksia. Kanasen (2015, 152) mukaan haastattelun tallentaminen kirjoittamalla saattaa hävittää olennaisia asioita liittyen haastatteluun, sillä siitä puuttuvat esimerkiksi haastateltavan tauot ja äänenpainot, joilla saattaa joskus olla merkittävä vaikutus haastattelusta saataviin tuloksiin.

Litterointi tarkoittaa tallenteiden, esimerkiksi juuri digitaalisesti nauhoitetun haastattelun aukikirjoittamista. Litterointi voidaan tehdä täysin sanatarkasti tai vastaavasti poimia haastattelusta vain tärkeimmät asiat tai jotain näiden kahden väliltä. Tässä työssä haastattelun litterointi tehtiin propositio-tasolla, joka tarkoittaa sitä, että haastattelusta on kirjattu ylös sen ydinsisältö. Koen, että kyseinen litteroinnin taso oli riittävä tähän tutkimukseen, sillä haastattelun oli tarkoitus antaa lisää tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta, jolloin vain ydinsisällön poimiminen on tarpeellista, eikä äänenpainolla tai eleillä juurikaan ole merkitystä. Jos halutaan osoittaa haastateltavan sanonnan aitous, silloin raportissa voidaan käyttää suoraan sanatarkkaa sitaattia haastateltavan vastauksesta. (Kananen 2015, 160–161.)

Haastattelusta saadut vastaukset purettiin ja analysoitiin käyttämällä apuna soveltuvin osin SWOT-analyysia ja lisäksi niitä hyödynnettiin tunnuslukujen tulkinnan tukena. SWOT-analyysi on nelikenttä-analyysi, joka kuvaa yrityksen nykytilannetta ja tulevaisuutta. Strengths eli vahvuudet ja Weaknesses eli heikkoudet ovat yrityksen sisäisiä asioita ja kuvaavat yrityksen nykytilannetta. Opportunities eli mahdollisuudet ja Threats eli uhat ovat ulkopuolisia, toimintaympäristöön liittyviä asioita ja ne liittyvät tulevaisuuteen. (Vuorinen 2013.) SWOT-analyysia soveltamalla haluttiin selvittää Hevostalli X:n nykytilanteeseen liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia sekä tulevaisuuden toimintaan vaikuttavia mahdollisuuksia ja uhkia.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikissa tutkimuksissa pyritään virheettömyyteen, minkä vuoksi tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisilla mittaus- ja tutkimustavoilla. Reliaabelius eli mittaustulosten toistettavuus tai pysyvyys tarkoittaa sitä, että tutkimustulokset eivät ole sattumanvaraisia tuloksia. Vaikka mittaja vaihtuisi, tulosten tulisi silti pysyä samanlaisina. Validius eli pätevyys tarkoittaa, että mitataan sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Reliaabelius ja validius saatetaan useimmiten mieltää enemmän kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden mittareina kuin kvalitatiivisen tutkimuksen mittareina. Jokaisen tutkimuksen, niin määrällisen kuin laadullisen, luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi kuitenkin arvioida. Esimerkiksi tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta on yksi hyvä keino lisätä laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.)

Kanasen (2015, 342) mukaan on tavallista, että opinnäytetyön tekijä alkaa vasta työnsä loppuvaiheessa pohtimaan luotettavuutta, vaikka sitä tulisi tarkkailla heti työn ja tutkimusprosessin alusta lähtien. Tulosten tulee olla luotettavia, jolloin luotettavuuden huomioiminen pitkin opinnäytetyöprosessia on tietynlaista riskienhallintaa, joka varmistaa sen, että asiat tehdään oikein luotettavuuden varmistamiseksi. Luotettavuuden huomioiminen vasta opinnäytetyön lopussa voi johtaa jopa siihen, ettei tutkimus ole tehty tieteen sääntöjen mukaan. (Kananen 2015, 343.) Lisäksi Kanasen (2015) mielestä luotettavuus jää usein pelkäksi teoriakatsaukseksi ja reflektio omaan työhön hyvinkin puuttelliseksi, vaikka luotettavuuden tarkastelu tulisi tehdä aina oman työn kannalta. Jos käy niin, että tutkimuksen luotettavuus jää jostain syystä matalaksi, kirjoittajan tulisi huomioida ja tuoda se esille omassa raportissaan. Virhelähteiden vuoksi tutkimus ei aina saata onnistua sataprosenttisesti, mutta käymällä luotettavuuskysymykset läpi omassa työssään, on mahdollista antaa lukijoille hyvä vaikutelma siitä, että tekijä on kyseisen asian työssään huomioinut ja ymmärtänyt. (Kananen 2015, 200.)

Tutkimuksen haastatteluosuus tehtiin kasvotusten yrittäjän luona antaen haastateltavalle mahdollisuuden vastata kysymyksiin rauhassa ja tarvittaessa palata aiempiin kysymyksiin. Haastateltavalle annettiin kysymykset etukäteen, jolloin itse haastattelutilanne oli selkeämpi, sillä haastateltava oli saanut pohtia vastauksiaan ajan kanssa. Haastatteluun liittyvät luotettavuuskysymykset ja sen tallentaminen oli käyty läpi haastateltavan kanssa jo aiemmin. Haastateltavalle yrittäjälle kerrottiin vielä uudestaan ennen haastattelun alkua, että haastattelu nauhoitetaan ja litteroidaan ja siitä saatavaa aineistoa käytetään vain opinnäytetyön tekemiseen. Kaikki haastatteluun liittyvä materiaali

tuhotaan heti, kun opinnäytetyö on saatu valmiiksi. Tutkimukseen tarvittava laadullisen aineiston keruu tapahtui yrittäjän haastattelulla, joten tutkimuslupaa ei tarvittu. Haastattelua voidaan pitää luotettavana, sillä sen avulla saatiin tarpeellinen ja totuudenmukainen tieto Hevostalli X:n taloudellisesta tilanteesta.

Työn toimeksiantajalla on ollut mahdollisuus tutustua työhön jo tekovaiheessa, koko opinnäytetyön prosessin ajan. Olen saanut päättää itse työn teoreettisen viitekehyksen, tutkimusmenetelmän ja haastattelukysymykset. Työn luotettavuutta lisää se, että materiaaleina tunnuslukuanalyysissä on käytetty neljän viimeisen vuoden tietoja. Ilman tunnuslukujen laskemista saadut vastaukset ja päätelemät eivät olisi välttämättä tuottaneet tähän tutkimukseen soveltuvia vastauksia, vaan koen, että juuri tunnuslukuanalyysi on tarkoituksenmukaisin vaihtoehto tutkimukseen.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Hevostalli X:n kannattavuuden selvittämisessä apuna käytettiin tunnuslukuanalyysia, prosenttiluku-
muotoista tuloslaskelmaa ja yrittäjän haastattelua. Hevostallin taloudellista tilannetta arvioidaan kan-
nattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukujen avulla. Näiden tunnuslukujen las-
kemista varten Hevostalli X:n tuloslaskelmat (liite 4) ja taseet (liite 5) oikaistiin. Osa tunnusluvuista
on verrattu ratsastuskoulujen tunnuslukujen kanssa, mutta erityistä vertailua kohdeyrityksen toi-
mialaan ei ole tehty, sillä tarkoitus on keskittyä löytämään keinoja parantaa kohdeyrityksen kannat-
tavuutta. Toimialavertailu on tehty ToimialaOnline- verkkopalvelusta saatavien Finnveran tilinpäätös-
tietojen avulla, käyttäen toimialaluokituksena urheilu- ja liikuntakoulutusta (85510), sillä tässä
työssä Hevostalli X:n toiminnan koetaan olevan eniten kyseisen toimialaluokituksen kaltainen. Toi-
mialavertailu on pystytty tekemään vain vuosien 2017–2019 ajalta, sillä vertailtavan toimialan vuo-
den 2020 lopussa päättyneen tilikauden tilinpäätöstietoja ja niistä laskettuja tunnuslukuja ei ollut
vielä saatavissa. Toimialavertailun lisäksi eri vuosilta saatavia tunnuslukuja on vertailtu keskenään,
ja niiden sekä yrittäjän haastattelun pohjalta on lähdetty tekemään johtopäätöksiä kannattavuuden
tilanteesta. Tunnuslukujen tulkinnassa ja vertailussa on siis hyödynnetty soveltuvin osin aikasarja-
analyysia sekä poikkileikkausanalyysia yhdessä, sillä Hevostalli X:n useampaa vuotta on vertailtu sa-
man toimialan tunnuslukujen kanssa. Yleisin tapa tunnuslukujen arvoja arvioitaessa on verrata tietyn
vuoden arvoa joko saman yrityksen aiempien vuosien arvoihin, muiden yritysten vastaavan ajan lu-
kuun tai toimialan tunnuslukujen keskiarvoihin (Jormakka ym. 2016, 143).

Tunnuslukujen arvioinnin tueksi toteutettu puolistukturoitu teemahaastattelu sisälsi kolme teemaa,
jotka käsittelivät yrityksen nykytilannetta, kannattavuutta ja tulevaisuuden näkymiä. Haastattelusta
saatuja vastauksia on käytetty täydentämään tunnuslukuanalyysia.

Hevostalli X:n kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukujen laskemiseen
käytettävät kaavat sekä niiden tulkittamiseen tarvittavat mahdolliset ohjeet on esitetty pääasi-
assa teoreettisen viitekehyksen luvuissa 3, 4 ja 5.

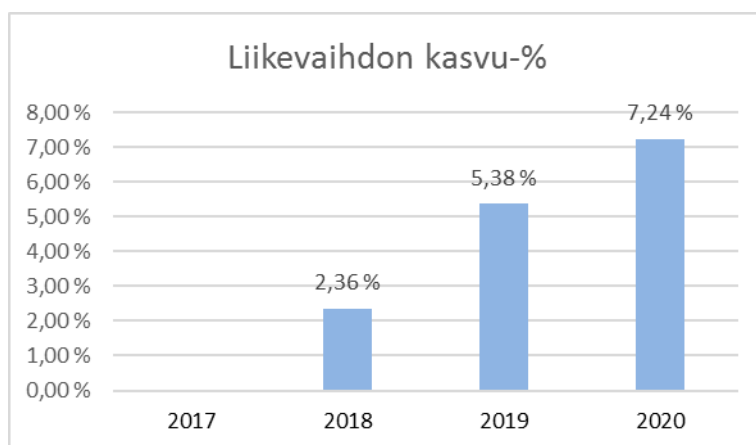
Talouden kehityksen ja kasvun tunnusluvut

Kasvu

Kasvua pidetään yhtenä tärkeänä liiketoiminnan menestymisen mittarina, sillä vain kasvava yritys voi
luoda lisäarvoa. Toisaalta yritys voi kasvaa monella tavalla ja aina merkittäväkään kasvu ei luo yri-
tykselle toivottua lisäarvoa. Milloin voidaan sitten sanoa, että yrityksen kasvu on arvoa luovaa? Jos
kasvuun tarvittavan sitoutuneen pääoman lisäys tuottaa enemmän kuin sen rahoittamisesta aiheu-
tuu kustannuksia, voidaan kasvun sanoa olevan todellista, arvoa luovaa kasvu. (Kallunki 2014,
111–112.) Liikevaihdon kasvuprosentti mittaa liiketoiminnan kasvukehitystä ja lisäksi sen avulla voi
arvioida yrityksen myyntimenestystä. Kyseiselle luvulle ei ole ohjeellisia normiarvoja, vaan sen arvo
on suuresti riippuvainen toimialan kehityksestä. (Alma Talent 2021d.) Liikevaihdon kasvuprosentti
saadaan laskettua alla olevasta kaavasta:

$$\text{Liikevaihdon kasvu} - \% = \frac{\text{Tilikauden liikevaihto} - \text{edellisen tilikauden liikevaihto}}{\text{Edellisen tilikauden liikevaihto}} \times 100$$

Yrityksen kasvun kehitystä tarkkailtiin laskelmalla liikevaihdon kasvuprosentti. Kasvuprosentin avulla huomattiin, että liikevaihto on kehittynyt vertailuvuosien (2017–2020) aikana tasaisesti kasvaen muutamia prosentteja vuosittain (kuvio 3). Euromääräisesti liikevaihto on kasvanut noin 10 000 euroa vuodessa vuosien 2018–2020 aikana. Yrittäjälle tehdyn teemahaastattelun avulla haluttiin tarkennuksia tekijöistä, jotka ovat vaikuttaneet liikevaihdon kasvuun vuosina 2019 ja 2020. Yrittäjän mukaan suurimpia kasvuun vaikuttavia tekijöitä olivat kasvanut asiakasmäärä ja innostus pienryhmätunteihin ja yksilölliseen opetukseen. Lisäksi muutamat lähialueen ratsastuskoulut olivat lopettaneet, jolloin kyseisten ratsastuskoulujen asiakkaat siirtyivät Hevostalli X:n asiakkaiksi.

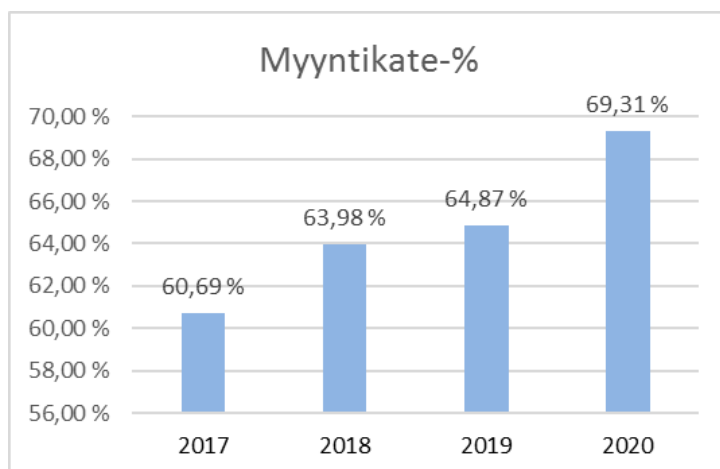
KUVIO 3. Hevostalli X:n liikevaihdon kasvuprosentti.

Kannattavuuden tunnusluvut

Opinnäytetyön aiheena on Hevostallin kannattavuuden kehittäminen, joten Hevostalli X:n kannattavuutta on tarkasteltu useiden tunnuslukujen pohjalta. Kannattavuuden tunnusluvuiksi valittiin myyntikateprosentti, käyttökateprosentti, liikevoittoprosentti, nettotulosprosentti, oman pääoman tuotto-% ja kokonaispääoman tuotto-%. Sijoitetun pääoman tuotto-%:n ei laskettu, sillä se ei ole olennainen kyseiselle yritykselle. Sen ollessa kuitenkin yksi tärkeimmistä kannattavuuden tunnusluvuista, esiintyy se silti teoreettisessa viitekehityksessä. Lisäksi kannattavuutta tarkastellessa on huomioitu maatalousyritykselle tyypilliset kannattavuuden tunnusluvut, joita ovat kannattavuuskerroin, työansio ja työtuntiansio.

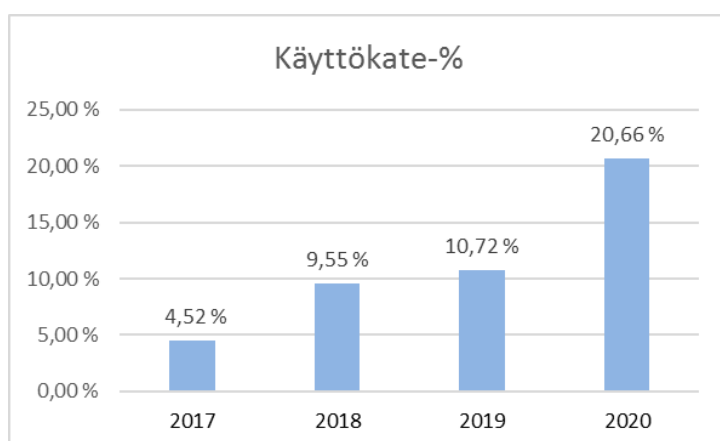
Myyntikate ei sisälly viralliseen oikaistuun tuloslaskelmaan, mutta tässä työssä se on laskettu kannattavuuden näkökulman kannalta. Myyntikate voi vaihdella paljon riippuen yrityksen toimialasta ja pääomarakenteesta. Myyntikateprosentti kertoo sen, paljonko yrityksen liikevaihdosta jää katetta muuttuvien kulujen vähennysten jälkeen. Hevostalli X:n myyntikateprosentti on noussut vertailuvuosien aikana melko tasaisesti muutamia prosentteja vuodessa (kuvio 4). Myyntikateprosentti on vaihdellut vertailtavien vuosien aikana 60–70 prosentin paikkeilla, jonka perusteella voidaan tulkita, että

yriyksellä jää muuttuvien kulujen vähennysten jälkeen liikevaihdosta jäljelle vielä yli puolet kattamaan kiinteitä kuluja, rahoituskuluja ja veroja. Myyntikateprosentin kasvu on ollut suurin vuoden 2019 ja 2020 välillä, jolloin se kasvoi 64,87 prosentista 69,31 prosenttiin.

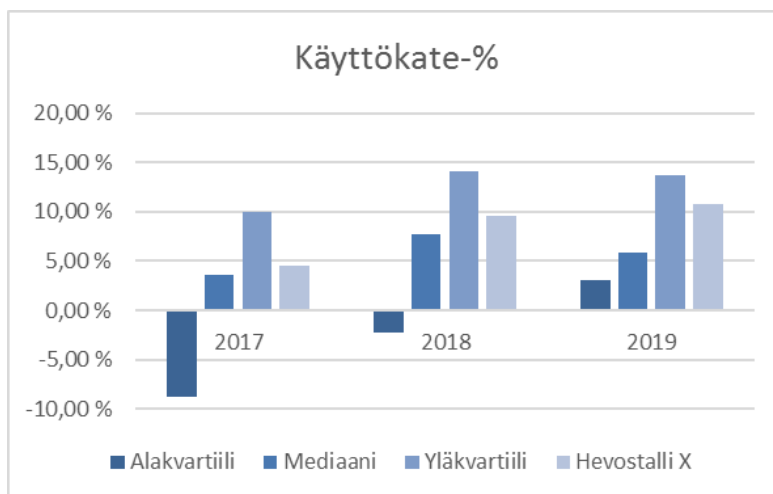
KUVIO 4. Hevostalli X:n myyntikateprosentti.

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuloksen ennen poistojen, rahoituserien ja verojen vähentämistä eli sen, paljonko liikevaihdosta jää katetta, kun yrityksen toimintakulut vähennetään. Kuviossa 5 on esitetty Hevostalli X:n käyttökateprosentin muutokset. Käyttökateprosentti on ollut vuonna 2017 4,52 %. Vuosina 2018 ja 2019 käyttökateprosentti on ollut 9,55 % ja 10,72 %. Vuosi 2020 on käyttökateprosentin perusteella (20,66 %) selkeästi paras kaikista vuosista. Kyseisenä vuonna yrityksen liikevaihto on ollut korkein koko tarkkailujakson aikana, mutta muuttuvat ja kiinteät kulut pysyneet melko samoissa lukemissa aiempien vuosien kanssa.

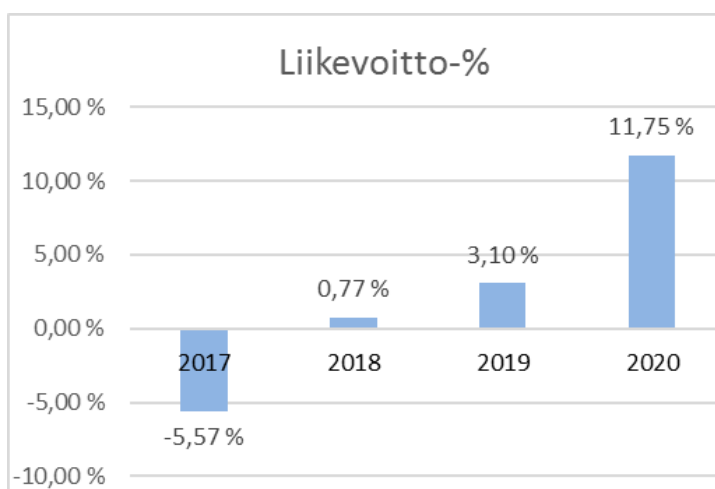
KUVIO 5. Hevostalli X:n käyttökateprosentti.

Verrattaessa Hevostalli X:n käyttökateprosenttia saman toimialan vastaaviin lukuihin, huomataan sen sijoittuvan toimialan mediaanin ja yläkvartiiliin väliin jokaisena kolmena tarkasteluvuotena (kuvio 6). Suhteessa toimialaan, Hevostalli X:n käyttökateprosentti on kehittynyt positiivisesti vuodesta 2017 vuoteen 2019 tultaessa. On huomioitava, että käyttökateprosentin suuruus voi vaihdella paljonkin riippuen yritysten erilaisista kustannusrakenteista.

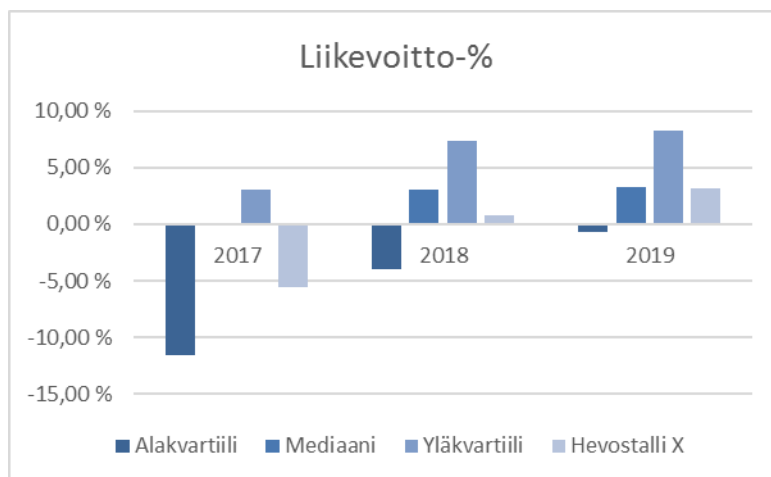
KUVIO 6. Hevostalli X:n käyttökateprosentti verrattuna toimialaan.

Liikevoittoprosentti kertoo sen, paljonko yrityksen liiketoiminnan tuotoista jää jäljelle, kun siitä vähennetään normaalien toimintakulujen lisäksi myös poistot. Hevostalli X:n liikevoittoprosentissa on ollut suuria muutoksia neljän vuoden aikana (kuvio 7). Vuonna 2017 liikevoittoprosentti oli negatiivinen (-5,57 %). Vuosina 2018 ja 2019 se on ollut positiivinen, mutta matala suhteessa vuoden 2020 lukuun. Vuonna 2020 liikevoittoprosentissa on ollut suuri kehitys aiempiin vertailuvuosiin, jolloin se on ollut 11,75 %.

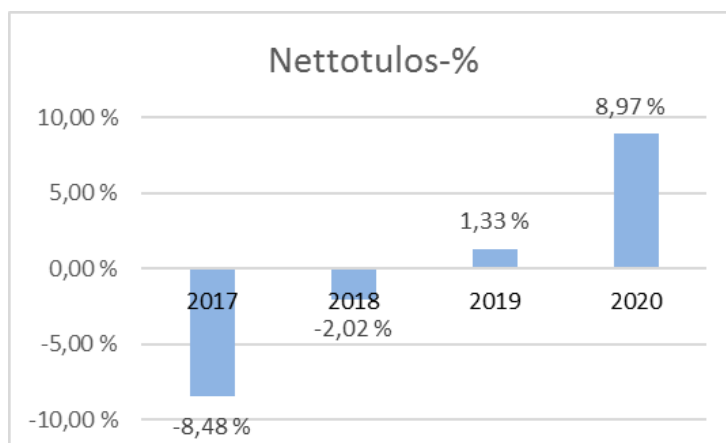
KUVIO 7. Hevostalli X:n liikevoittoprosentti.

Verrattuna toimialaan, Hevostalli X:n liikevoittoprosentti on ollut vuosina 2017 ja 2018 alakvartiilin ja mediaanin välillä sekä vuonna 2019 toimialan mediaanin tuntumassa (kuvio 8). Etenkin vuosina 2017 ja 2018 kannattavuuden voidaan sanoa kyseisen tunnusluvun ja toimialavertailun perusteella olleen heikolla tasolla, mutta se on kokenut positiivista kehitystä vuoteen 2019 tullessa. Tunnuslukua tulkittaessa on hyvä huomioida esimerkiksi se, että niiden yritysten, joilla on taseessa paljon vierasta pääomaa, tulisi pyrkiä pitämään liikevoittoprosentti mahdollisimman korkeana, jotta yritykset pystyvät kattamaan sillä vieraaseen pääomaan liittyvät korko- ja rahoituskulut.

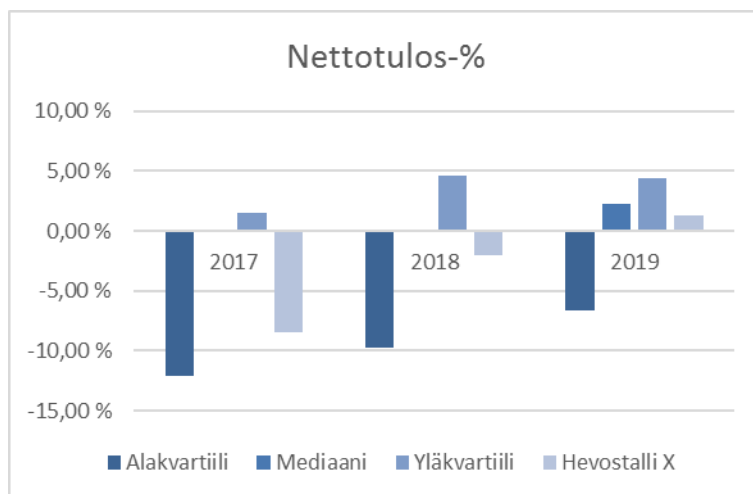
KUVIO 8. Hevostalli X:n liikevoittoprosentti verrattuna toimialaan.

Hevostalli X:n nettotulosprosenttia tarkastellessa huomataan, että se on ollut negatiivinen vuosina 2017 ja 2018 ja positiivinen vuosina 2019 ja 2020 (kuvio 9). Yritystutkimus ry:n (2017, 65) nettotulosprosentin tulisi olla positiivinen, jotta yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana. Hevostalli X:n ollessa maatalousyritys, kyseistä tunnuslukua tulkittaessa on huomioitava yrittäjäperheen palkkavaatimus, joka vaikuttaa nettotulosprosentin suuruuteen. Jos palkkavaatimus olisi pienempi, silloin nettotulosprosentti olisi todennäköisesti positiivinen myös vuosien 2017–2018 aikana. Pelkän nettotulosprosentin mukaan Hevostalli X:n toimintaa ei voida pitää kovin kannattavana etenkin ensimmäisenä vertailuvuonna 2017, sen ollessa silloin -8,48 %. Nettotulosprosentti on kokenut muiden kateprosenttien tavoin kuitenkin suuren kasvun vuonna 2020, jolloin se on ollut 8,97 %.

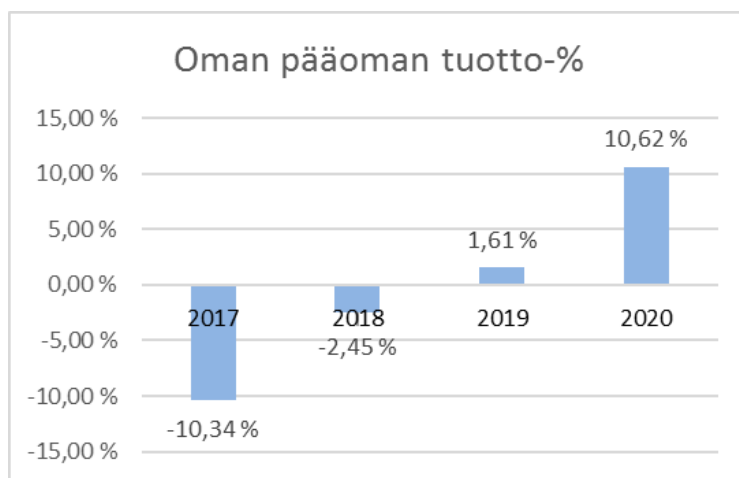
KUVIO 9. Hevostalli X:n nettotulosprosentti.

Hevostalli X:n nettotulosprosentti sijoittui tehdyssä toimialavertailussa jokaisena vertailuvuotena alakvartiin ja mediaanin välille, ollen positiivinen vain vuonna 2019 (kuvio 10). Tämän vertailun perusteella nettotulosprosentti on ollut vuosina 2017–2019 heikolla tasolla, kehittyen kuitenkin nousujohteisesti vuodesta 2017 vuoteen 2019.

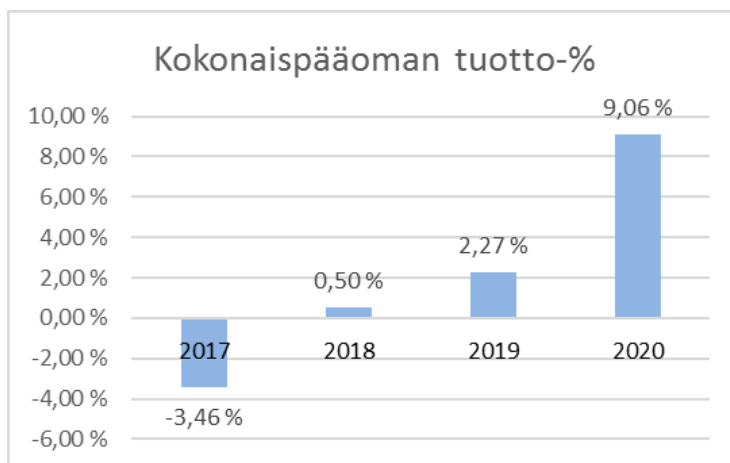
KUVIO 10. Hevostalli X:n nettotulosprosentti verrattuna toimialaan.

Hevostalli X:n oman pääoman tuotto-% on kokenut suuria muutoksia tarkastelun kohteena olevan ajanjakson aikana (kuvio 11). Vuosina 2017 ja 2018 se on ollut negatiivinen, mikä tarkoittaa sitä, että yritys ei ole saanut tuottoa sijoittamalleen pääomalle. Vuonna 2019 luku on noussut juuri ja juuri positiiviseksi, sen ollessa 1,61 %. Vuosi 2020 on selvästi ollut paras vuosi Hevostalli X:n oman pääoman tuotto-%:n tarkastellessa, sillä silloin se on ollut jopa 10,62 %.

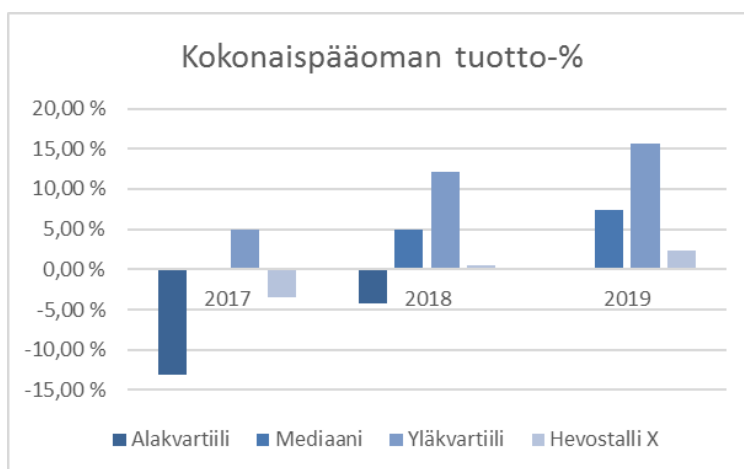
KUVIO 11. Hevostalli X:n oman pääoman tuotto-%.

Samoin kuin Hevostalli X:n oman pääoman tuotto-%, on kokonaispääoman tuotto-%:nkin tarkasteltaessa huomattavissa suurissa muutoksissa sen kehityksessä (kuvio 12). Yritystutkimus ry:n (2017, 67) antamien ohjeiden mukaan alle 5 prosentin tuotto-% on heikko ja yli 10 prosentin hyvä. Hevostalli X:n kokonaispääoman tuotto-% on ollut vuosina 2017–2019 heikko, kun taas vuoteen 2020 tultaessa se saavuttanut lähes hyvän tason, tuotto-%:n ollessa 9,06 %.

KUVIO 12. Hevostalli X:n kokonaispääoman tuottoprosentti.

Verrattaessa Hevostalli X:n kokonaispääoman tuottoprosenttia toimialaan (kuvio 13), huomataan, että se on sijoittunut jokaisena vertailuvuotena toimialan alakvartiiliin ja mediaanin välille, ollen vuonna 2017 negatiivinen. Toimialavertailun ja Yritystutkimus ry:n ohjearvojen mukaan voidaan sanoa kyseisen kannattavuuden tunnusluvun olevan heikolla tasolla. Vertailtavan toimialan ja Hevostalli X:n kokonaispääoman tuottoprosentti on kokenut positiivista kehitystä vuodesta 2017 vuoteen 2019 tultaessa.

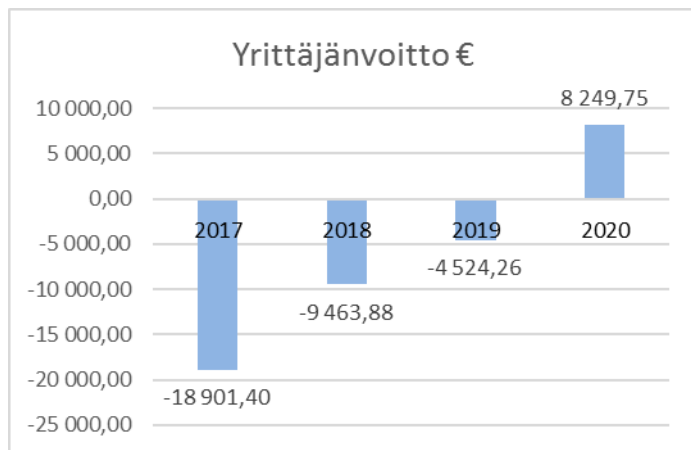
KUVIO 13. Hevostalli X:n kokonaispääoman tuottoprosentti verrattuna toimialaan.

Maatalouden kannattavuus

Keskeisten yritystoiminnan tunnuslukujen lisäksi maatalouden kannattavuuden tärkeimpiä ja tässä työssä käytettyjä tunnuslukuja ovat esimerkiksi yrittäjänvoitto, kannattavuuskerroin ja työtuntiansio. Hevostalli X:n ollessa maatalousyritys, haluttiin laskea myös kyseiset tunnusluvut, sillä niillä koettiin olevan suuri vaikutus kannattavuuden tarkastelussa.

Tarkasteltaessa Hevostalli X:n yrittäjävointoa euroina, on se ollut jokaisena muuna vertailuvuotena negatiivinen, paitsi vuonna 2020 (kuvio 14). Yrittäjänvoitto on laskettu oikaistun tuloslaskelman perusteella, jolloin on huomioitava, että se sisältää yrittäjäperheen palkkovaatimuksen sekä oman pääoman korkovaatimuksen. Hevostalli X:n pitäisi pystyä karsimaan kustannuksistaan, jotta jokaisen

vuoden lukemat saataisiin positiiviseksi. Tilanne on ollut selvästi heikoin vuonna 2017 ja paras vuonna 2020. Vuonna 2020 yrittäjänvoitto on ollut 8 249,75 euroa, mikä tarkoittaa sitä, että liikevaihto riitti kattamaan kaikkien kustannuksien lisäksi myös yrittäjäperheen palkkavaatimuksen ja oman pääoman korkovaatimuksen, ja silti yrityksen tulos jäi vielä positiiviseksi. Yrittäjänvoitossa on huomattavissa suurta kehitystä vertailuvuosien aikana.

KUVIO 14. Hevostalli X:n yrittäjävoiton määrä euroina.

Alla olevassa taulukossa (taulukko 3) on esitetty Hevostalli X:n kannattavuuskertoimet tarkastelu- vuosien ajalta. Vuosina 2017–2019 omalle työlle ja pääomalle saadut korvaukset ovat jääneet tavoitteita alhaisemmaksi, kun taas vuonna 2020 kannattavuuskerroin on ollut 1,11, mikä tarkoittaa sitä, että omalle työlle ja pääomalle on saatu tavoitteita paremmat korvaukset. Vuoden 2019 kannattavuuskerroin on ollut kuitenkin hyvin lähellä yhtä (0,94), mikä tarkoittaa sitä, että yrittäjätulo eli omalle työlle ja omalle pääomalle jäävä korvaus on ollut lähes samansuuruinen kuin asetetut tavoitteet. Yleensä maataloudessa kannattavuuskertoimet ovat hyvin matalia, joten siihen verrattaessa Hevostalli X:n kannattavuuskertoimet vaikuttavat hyvältä jokaisena vertailuvuotena, erityisesti vuonna 2020.

vuosi	2017	2018	2019	2020
kannattavuuskerroin	0,74	0,87	0,94	1,11

TAULUKKO 3. Hevostalli X:n kannattavuuskerroin.

Alla olevassa taulukossa (taulukko 4) on Hevostalli X:n työansiot neljän vuoden ajalta. Työansiot on saatu vähentämällä yrittäjätulosta oman pääoman korkovaatimus. Työansioita tarkasteltaessa voi tehdä saman havainnon kuin muitakin tunnuslukuja tarkastellessa, eli kehitys on ollut positiivista vuodesta 2017 vuoteen 2020 tultaessa, sillä työansio on kasvanut vaihdellen noin 5 000–12 000 euroa vuosittain.

vuosi	2017	2018	2019	2020
työansio	46 410,60	57 096,12	62 035,74	74 809,75

TAULUKKO 4. Hevostalli X:n työansio.

Työansion ja yrittäjän työtuntien pohjalta laskettu työtuntiansio (taulukko 5) on kohonnut tarkasteluvuosien aikana 11,16 eurosta 17,98 euroon. Maatalousyriyksissä ja hevosalalla tuntipalkat ovat usein melko alhaisia suhteessa työn määrään ja rasittavuuteen, joten Hevostalli X:n työtuntiansiot tuovat positiivisen pilkahduksen siihen, että myös hevosalalla voidaan saada omalle työlle kohtuullista korvausta. Teollisuusliiton julkaisemassa maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksessa (2021) tuntipalkat vaihtelevat 8,71–11,19 euron välillä, riippuen vaativuustasosta. Tähän verrattaessa työtuntiansio on hyvinkin korkea etenkin vuonna 2020. Vaikka vuonna 2017 työtuntiansio on ollut alhaisin tarkastelujakson aikana, on se maaseutuelinkeinojen palkkatasoon verrattuna silti melko hyvällä tasolla.

vuosi	2017	2018	2019	2020
työtuntiansio	11,16	13,73	14,91	17,98

TAULUKKO 5. Hevostalli X:n työtuntiansio.

Verrattaessa Hevostalli X:n kannattavuuskertoimia ja työtuntiansioita vuosilta 2017–2019 MTT Taloustohtori (2021c) palvelusta saatuihin maatalouden kokonaislaskennan tunnuslukuihin, voidaan Hevostalli X:n lukujen todeta olevan huomattavasti parempia, kuin vertailukohteena olevat tunnusluvut. Vertailua tehdessä on kuitenkin huomioitava, että kokonaislaskennassa on huomioitu kaikki maatalouden tuotantosuuntaukset, ja ne on painotettu kuvaamaan lähes 49 000 yrityksen yhteenlaskettua taloustilannetta, joten kannattavuuskertoimet voivat hieman vaihdella eri tuotantosuuntauksissa. Maataloudessa hevostaloutta ei ole eritelty omana suuntauksenaan, joten siksi tämä vertailu on tehty kokonaislaskennan tunnuslukuihin.

Kannattavuuden osatekijät

Kannattavuuden osatekijöitä ja kannattavuuden parantamisen keinoja ovat myyntimäärän lisäys, hintojen nostaminen, kustannusten karsiminen, palveluiden lisäys ja pääoman käytön tehostaminen. Näihin pohjautuvien kysymysten avulla pyrittiin saamaan vastauksia Hevostalli X:n kannattavuuden osatekijöistä ja keinoista vaikuttaa kannattavuuteen. Haastattelussa tuli ilmi, että asiakasmäärää olisi mahdollista nostaa hieman, mutta se kasvattaisi yrityksen kustannuksia aiemmasta, sillä silloin työvoimaa pitäisi palkata lisää ja hevosia ostaa enemmän. Kustannusten karsiminen voisi olla yrittäjän mukaan mahdollista, jos sitä tehtäisiin pienistä osa-alueista. Hän kertoi, että esimerkiksi hevosten heinä määrää voitaisiin säästää, jos siirryttäisiin vapaasta heinästä pois. Heinän jakaminen useammassa erässä taas lisäisi työtarvetta, joten vapaassa heinässä pysyminen on yrittäjien työtä helpottava tekijä. Hänen mukaansa säästäminen olisi tarvittaessa mahdollista myös siinä, että muiden opettajien käyttämisen sijaan hän pitäisi itse kaikki ratsastustunnit. Hän perusteli muiden opettajien käyttämisen kuitenkin lisäävän omaa jaksamista ja töiden sujuvuutta sekä asiakastyytyväisyyttä, joten ainakaan toistaiseksi niistä kuluista ei ole tarvetta tai järkeä karsia.

Lisäksi haastattelussa saatiin selville, että ratsastuskoulutuntien hinnoittelu perustuu enemmän markkinaperusteiseen kuin kustannusperusteiseen hinnoitteluun: *Hinnoittelu riippuu käytännössä enemmän kilpailijoiden hintatasosta. Kustannusperusteisesti on aika vaikea hinnotella ja pakko on*

vähän kattoo millaset hinnat on muualla". Hänen mukaansa hintojen nostaminen on mahdollista, sillä edellisestä hintojen nostamisesta on kulunut aikaa. Hintojen nostaminen on suunnitteilla kuluvan vuoden aikana, mutta viimeisintä hintaa ei ole vielä tiedossa: "Idea on silleen, että nostetaan vähän enemmän irtotunnin hintaa ja suhteessa vähän vähemmän korttihintaa, että vähän enemmän ois kortilla ratsastajia sitten".

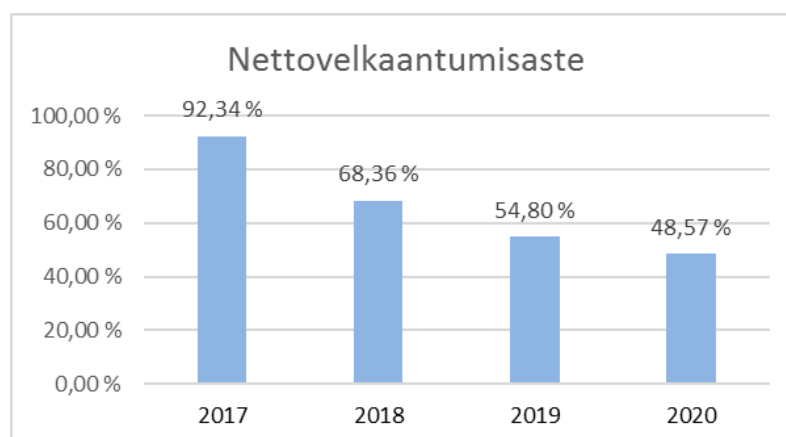
Ratsastuskoulutoiminta vaatii opetushevosta, joihin joutuu säännöllisin väliajoin investoimaan edellisten jäätyä eläkkeelle tai sairastuttua. Yrittäjä kokee, että laadukkaat ja hyvät opetushevokset voisivat vaikuttaa positiivisesti Hevostalli X:n asiakasmäärään ja mahdollisesti myös hintojen nostamiseen. *"Paras investointi on hyvä opetushevonen, et jos semmosia löytyy niin niitä semmosia pittää sitten aina ostaakkin."*

Haastattelusta saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että tarkasteluvuosina 2017–2020 kannattavuuden parantumiseen vaikuttavat kannattavuuden osatekijät olivat myyntimäärän lisäys ja kustannusten karsiminen. Tulevaisuudessa kannattavuuden parantamisen keinona tullaan käyttämään myös hinnan nostamista, sillä haastattelussa tuli ilmi, ettei hintoja ole nostettu pitkään aikaan, joten niiden nostaminen on lähitulevaisuudessa ajankohtaista.

Vakavaraisuuden tunnusluvut

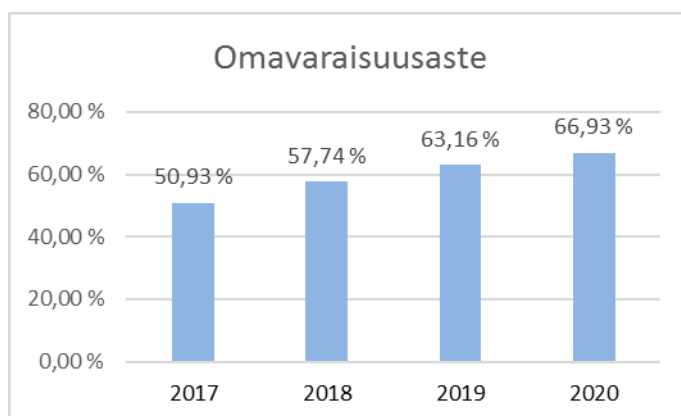
Hevostalli X:lle tässä työssä lasketut vakavaraisuuden tunnusluvut ovat nettovelkaantumisaste, omaisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus.

Hevostalli X:n nettovelkaantumisastetta tarkastellessa huomataan, että se on ollut suurimmillaan vuonna 2017, nettovelkaantumisasteen ollessa 92,34 % (kuvio 15). Vuoden 2017 jälkeen luku on lähtenyt laskemaan tasaisesti, ollen vuonna 2020 alhaisin (48,57 %) koko tarkastelujakson aikana. Nettovelkaantumisastetta voidaan pitää hyvänä sen ollessa alle 100 prosenttia. Hevostalli X:n nettovelkaantumisaste on ollut vertailuvuosien aikana siis hyvällä tasolla, parantuen suuresti vuoteen 2020 tultaessa.

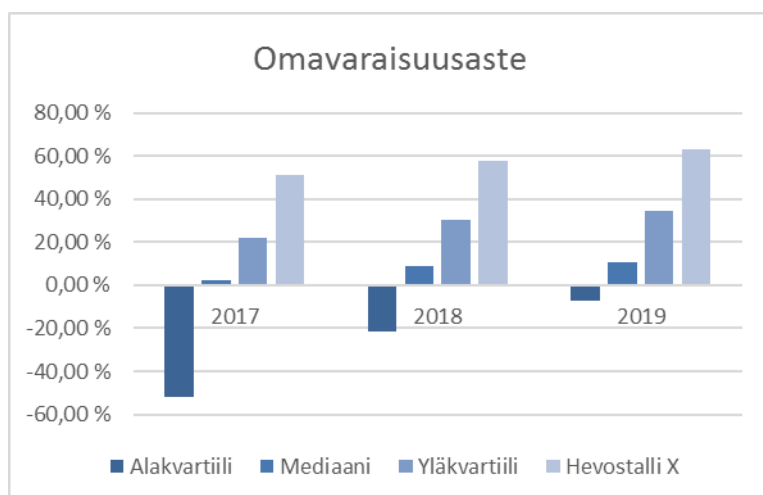
KUVIO 15. Hevostalli X:n nettovelkaantumisaste.

Mitä suurempi omavaraisuusaste yrityksellä on, sitä vakavaraistempi yritys on. Hevostalli X:n omavaraisuusaste on kasvanut hyvin tasaisesti vuodesta 2017 vuoteen 2020 (kuvio 16). Yritystutkimus ry:n (2017, 70) ohjearvojen mukaan yli 40 %:n omavaraisuusaste on hyvä, ja Hevostalli X:n tunnusluku on ollut yli 40 %:n joka vuosi. Liian korkealla tasolla oleva omavaraisuusaste ei aina ole hyväksi, sillä silloin yritys ei pysty hyötymään vieraasta pääomasta, esimerkiksi velkavivusta. Tässä tapauksessa Hevostalli X:llä on kuitenkin myös sopivissa määrin vierasta pääomaa, jolloin oman pääoman ja vieraan pääoman suhde on tasapainoinen.

KUVIO 16. Hevostalli X:n omavaraisuusaste.

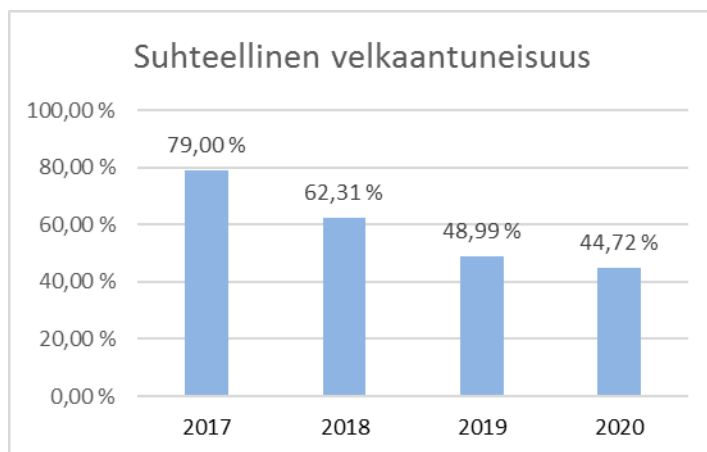
Tehdyn toimialavertailun perusteella Hevostalli X:n omavaraisuusaste on ollut hyvällä tasolla, sillä se on ollut huomattavasti yläkvartiiliakin korkeampi. Toimialan alakvartiili on ollut negatiivinen jokaisena vertailuvuotena ja mediaani vain hieman positiivisen puolella (kuvio 17). Toimialan heikko omavaraisuusaste voi johtua esimerkiksi siitä, että vierasta pääomaa suhteessa omaan pääomaan on liikaa, jolloin niiden suhde ei ole tasapainoinen ja tunnusluku on heikko.

KUVIO 17. Hevostalli X:n omavaraisuusaste verrattuna toimialaan.

Yritystutkimus ry:n (2017, 70) mukaan tuotannollisissa yrityksissä 40–80 %:n välillä vaihteleva suhteellinen velkaantuneisuus on tyydyttävällä tasolla. Jos Hevostalli X:n tunnuslukua tulkitaan näiden ohjearvojen perusteella, suhteellinen velkaantuneisuus on ollut vuosien 2017–2020 välillä tyydyttävällä tasolla, parantuen koko ajan vuoteen 2020 tultaessa (kuvio 18). Vuonna 2017 tunnusluku on

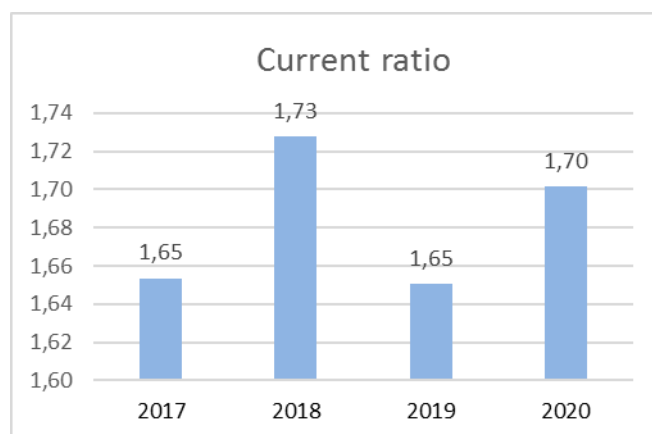
ollut lähellä heikkoa tasoa, sen ollessa 79 %. Vuonna 2020 tunnusluku on taas ollut melkein hyvä, sen ollessa 44,72 %. Suhteellinen velkaantuneisuus tarkoittaa siis sitä, että mitä vähemmän yrityksellä on velkaa suhteessa liikevaihtoon, sitä matalampi ja parempi kyseinen tunnusluku on. Jos suhteellisen velkaantuneisuuden luvut ovat korkeat, silloin yrityksen tuloksen tulee olla tarpeeksi hyvä, jotta se pystyy suoriutumaan vieraan pääoman aiheuttamista velvoitteista.

KUVIO 18. Hevostalli X:n suhteellinen velkaantuneisuus.

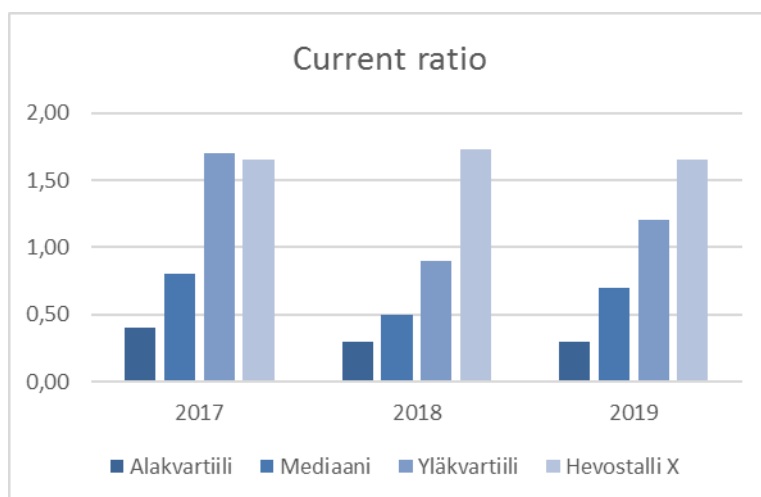
Maksuvalmiuden tunnusluvut

Yrityksen maksuvalmiutta kuvaavat, yleisimmin käytetyt tunnusluvut ovat quick ratio ja current ratio. Quick ratio saadaan jakamalla rahoitusomaisuus lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Molemmat näistä tunnusluvuista on esitetty teoreettisessa viitekehyksessä, mutta quick ratio tunnuslukua ei tässä työssä pystytty laskemaan, sillä yrityksen taseessa ei ole ollut rahoitusomaisuutta tilinpäätöshetkellä. Current ratio saadaan jakamalla vaihto-omaisuuden ja rahoitusomaisuuden summa lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Hevostalli X:n current ratio on pysynyt vertailuvuosien 2017–2020 aikana suhteellisen samalla tasolla, vaihdellen lukujen 1,65–1,73 välillä (kuvio 19). Verrattaessa tunnuslukua Yritystutkimus ry:n antamiin ohjearvoihin, se on ollut tyydyttävällä tasolla. Kyseistä tunnuslukua tulkittaessa on huomioitava se, että Hevostalli X:n vaihto-omaisuus koostuu eläinpääomasta, eli hevosista. Hevosia ei voi pitää kovinkaan likvidinä varallisuutena, sillä niiden myynti ei ole aina helppoa ja myyntiaika voi joissain tilanteissa olla pitkä.

KUVIO 19. Hevostalli X:n current ratio.

Verrattaessa Hevostalli X:n current ratiota toimialan current ratioon (kuvio 20) vuosien 2017–2019 aikana, huomataan, että se on ollut yläkvartiilin tuntumassa vuonna 2017 ja huomattavasti yläkvartiilia parempi vuosina 2018 ja 2019. On kuitenkin muistettava, että Hevostalli X:n current ratio on laskettu ainoastaan jakamalla vaihto-omaisuus lyhytaikaisella vieraalla pääomalla, sillä yrityksellä ei ollut rahoitusomaisuutta tilinpäätöshetkellä. Tämän tunnusluvun perusteella voidaan todeta, että Hevostalli X:n maksuvalmius verrattuna toimialaan on hyvällä tasolla.

KUVIO 20. Hevostalli X:n current ratio verrattuna toimialaan.

Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma

Tilinpäätöstä analysoitaessa tuloslaskelman ja taseen muuttaminen prosenttilukumuotoon on yksi yleinen ja käytetty tapa, sillä siitä on helppo ja nopea tulkita tuotoissa ja kustannuksissa syntyneitä muutoksia. Tässä työssä keskitytään pääasiassa kannattavuuteen ja sen kehittämiseen, eikä taseen muuttamista prosenttilukumuotoon pidetä merkittävänä työn tulosten kannalta, on siksi ainoastaan tuloslaskelma tehty prosenttimuotoon.

Prosenttilukumuotoista tuloslaskelmaa tarkasteltaessa (liite 6) voidaan huomata, että yrittäjäperheen palkkavaatimus on jokaisena neljänä vuonna suurin kuluerä, sen ollessa noin 38–43 prosenttia Hevostalli X:n liikevaihdosta. Yrittäjäperheen palkkavaatimuksen jälkeen toiseksi suurin kuluerä on ollut vaihtelevasti maatalouden aine- ja tarvikkekulut ja ulkopuoliset palvelut. Maatalouden aine- ja tarvikkekulut ovat vaihdelleet 10,5–16,5 prosentin välillä ja ulkopuoliset palvelut 13–18 prosentin välillä. Hevostalli X:n liikevaihdon muodostavat tulot ja tuet ovat pysyneet samalla tasolla neljän vuoden aikana, maatalouden tulojen muodostaen liikevaihdosta noin 98 prosenttia ja tukien noin 2 prosenttia.

Yrittäjän haastattelusta saatiin vastaus siihen, mitä yrityksen muuttuvat kustannukset pitävät sisälleen. Suurimpana kustannuksena hän mainitsi hevosten ruokintaan liittyvät kustannukset ja heinän. Kuivituskustannukset olivat hänen mukaansa toisena. Lisäksi ulkopuolisiin palveluihin, eli kengittä-

jään, eläinlääkäriin ja ulkopuolisiin opettajiin kuluu myös rahaa. Kyseiset vastaukset tukevat prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman tulkintaa, sillä liikevaihtoon suhteutettuna nämä erät kuuluvat yrityksen suurimpiin kulueriin.

Yrityksen vuoden 2020 liikevaihto oli suurin vertailuvuosien aikana, mutta kustannukset oli saatu pidettyä alhaisempina kuin aiempina vuosina. Yrittäjän mukaan Covid-19 viruksella oli oma vaikutuksensa tähän: *”No tietysti sillon koronakeväänä jätettiin vähäks aikaa nuo muut opettajat pois, ja piddin tosi paljon ite tunteja. Lisäks myö on koitettu kehittää heinän menekkiä hyödyntämällä laitumet hyvin ja mietitty tarkasti kuivikkeiden käyttöä tallissa”*. Haastattelusta saatu vastaus voidaan tulkita selvästi myös prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta, sillä tarkastelussa voidaan huomata, että etenkin vuoden 2020 maatalouden aine- ja tarvikekulut sekä myös ulkopuoliset palvelut ovat olleet selvästi alhaisimmat kuin muina vuosina. Tätä tukee myös myyntikateprosentti, joka on ollut aikaisempia vuosia korkeampi. Muuttuvien kulujen lisäksi kiinteät kulut ovat olleet tarkasteluvuosien alhaisimmat vuonna 2020, niiden ollessa 10,37 prosenttia liikevaihdosta. Prosenttilukumuotoiseen tuloslaskelmaan on laskettu Pro Agrian talousasiantuntija Petri Lapin huomiosta myös käyttökateprosentti ennen yrittäjän palkkavaatimusta, sillä hänen mukaansa sitä käytetään paljon maataloudessa. Se kertoo paljonko liikevaihdosta jää suorien rahamenojen jälkeen rahoituskuluihin, veroihin, investointeihin ja yksityistalouden ottoihin. Käyttökateprosentti ennen palkkavaatimusta on vaihdellut vajaasta 50 prosentista vajaaseen 60 prosenttiin, ollen suurimmillaan vuonna 2020 ja pienimmillään vuonna 2017.

Poistot ja korko- ja rahoituskulut ovat pysyneet suhteellisen muuttumattomina vuodesta toiseen. Poistojen osuus suhteessa liikevaihtoon on ollut suurin vuonna 2017 (10,09 %), jolloin taseessa rakennusten sekä koneiden ja kaluston menojäännöstä on ollut eniten jäljellä, ja liikevaihto on myös ollut alhaisin. Poistot ovat laskeneet tasaisesti vuodesta 2017 (10,09 %) vuoteen 2019 (7,62 %), kun taas vuonna 2020 poistot on olleet 8,91 prosenttia. Poistojen kasvu johtuu siitä, että Hevostalli X:lle hankittiin uusi traktori vuonna 2020, jolloin koneen ja kaluston saldo lisääntyi.

Haastattelun toisen teeman ensimmäiset kysymykset liittyivät investointeihin, niiden tarpeeseen ja toteutumiseen. Yrittäjän mukaan Hevostalli X:n toimintaan vaikuttavat välttämättömät investoinnit on pystytty tekemään. Hän sanoi, että tehdyt kalustoinvestoinnit ovat olleet pakollisia, sillä edelliset koneet ovat hajonneet. Poistojen lisääntymiseen vaikuttava traktori-investointi on ollut siis pakollinen, eikä siitä ole voitu tinkiä. Sen vaikutus poistojen prosentuaaliseen kasvuun on kuitenkin melko mitätön kokonaisuutta tarkasteltaessa, joten traktorin hankinta ei ole vaikuttanut yrityksen kannattavuuteen negatiivisesti.

SWOT-analyysi haastattelun tuloksista

Teemahaastattelun ensimmäinen teema käsitteli yrityksen nykytilannetta. Sen avulla oli tarkoitus saada selville yrittäjän oma näkemys Hevostalli X:n tämänhetkisestä taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi häntä pyydettiin analysoimaan yrityksen vahvuuksia ja heikkouksia. Viimeinen teema käsitteli yrityksen tulevaisuutta. Kysymysten avulla oli tarkoitus saada vastauksia siihen, millaisena Hevostalli

X:n toiminta tulisi tulevaisuudessa jatkumaan. Teema sisälsi kysymyksiä tulevista investointitarpeista, yritystoimintaan liittyvistä uhista ja mahdollisuuksista, sekä antoi lopuksi yrittäjälle vapauden kertoa itse, millaisena hän näkee tulevaisuuden. Näihin kysymyksiin saadut vastaukset on esitetty alla SWOT-analyysia mukailleen.

SWOT-analyysi on nelikenttäanalyysi, jonka avulla voidaan arvioida yrityksen nykytilannetta, eli vahvuuksia ja heikkouksia sekä tulevaisuutta, eli uhkia ja mahdollisuuksia (Vuorinen 2013). Haastattelusta saatujen vastausten perusteella yrittäjä koki yrityksen tämänhetkisen taloudellisen tilanteen ihan hyvänä. Hän sanoi, että yrityksen tilanne on tällä hetkellä parempi kuin pitkään aikaan tai oikeastaan parempi, mitä se on koskaan ollut. Yritystoiminnan vahvuuksina hän mainitsi vakiintuneen asiakaskunnan, sitoutuneet asiakkaat, hyvän ilmapiirin, hyvät hevoset ja ammattitaitoisen opetuksen. Suurimpana ja melkein ainoana heikkoutena hän mainitsi maneesin puutteen, jolla saattaa olla myös negatiivinen vaikutus asiakasmäärään silloin, kun kelit ovat huonot.

Arvioitaessa yritystoimintaan liittyviä uhkia, yrittäjä mainitsi ensimmäisenä maailmalla vallitsevat virukset, Covid-19 eli koronaviruksen ja hevosten herpesviruksen, EHV-1:n. Jos koronan takia tulisi lama, jolloin ihmisillä ei olisi varaa ratsastaa, se olisi myös uhkatekijä yrityksen toiminnalle. Lisäksi mahdollisten eettisten arvojen esille nouseminen ja se, että ratsastusta alettaisiin pitää huonona harrastuksena, vaikuttaisi luultavasti yrityksen toimintaan negatiivisesti. Mahdollisuutena hän mainitsi lapsinaapureiden lisääntymisen ja sen, että hän pystyy tarvittaessa nopeastikin vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin räätälöidyillä palveluilla.

Yrityksen tulevaisuuden hän näkee hyvänä: *”Eniten ehkä mikä tuo fiilistä, niin on asiakasmäärät ja ehkä asiakastyytyväisyyskin ja se, että ihmiset ovat innoissaan ja aistii hyvän menon tallilla. Sen takia on aika hyvä olo. Ja semmosena se pitää yrittää säilyttääkkin, että pysyy kaikilla ilosuus ja hyvä tsemppi, niin asiakkailta, muilla työntekijöillä ja itellämme”.*

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSEHDOTUKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, voiko Hevostalli X:n kannattavuutta parantaa entisestään. Jotta tutkimuksen tavoitteeseen ja päätutkimuskysymykseen saataisiin vastaukset, apukysymyksinä käytettiin kahta kysymystä, jotka olivat: Millainen on kannattavuuden nykytilanne? Mitkä tekijät vaikuttavat kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin? Tutkimus toteutettiin tapaustutkimuksena käyttäen kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jossa on laadullisia piirteitä. Hevostalli X:lle laskettiin kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja neljän vuoden ajalta (2017–2020). Lisäksi laadittiin prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma, josta pystyttiin seuraamaan etenkin muuttuvien ja kiinteiden kulujen osuuksia ja niiden vaihtelua vuosien aikana. Tunnuslukujen tueksi haastateltiin yrittäjää, jotta saatiin tarkempia tietoja yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja kannattavuuteen vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi yrittäjän oma näkökulma yrityksen tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä on tärkeä osa tutkimuksessa.

Tutkimuksen perusteella ja etenkin tarkasteltaessa kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja kokonaisuutena saatiin selville, että tunnusluvut ovat pääasiassa olleet heikoimmillaan vuonna 2017 ja parhaimmillaan vuonna 2020. Näitä tuloksia tukevat myös haastattelusta saadut vastaukset, sillä Hevostalli X:n yrittäjä on tyytyväinen etenkin vuoden 2020 tulokseen ja sen kehittymiseen. Yrityksen kannattavuus on kehittynyt vuosi vuodelta vuosien 2017 ja 2020 välillä, joten yrityksen toiminnassa on tehty muutoksia oikeaan suuntaan. Kallungin (2014,91) mukaan saman yrityksen katelukujen vertailu on pitkällä tähtäimellä hyödyllistä, sillä vahvistuvat kateluvut kertovat hyvästä liiketoiminnan kannattavuudesta. Johdonmukaisesti heikkenevät luvut taas usein kertovat yrityksen hintakilpailukyvyn hajoamisesta suhteessa kustannusten kasvuun, ja kyseinen asia voi johtaa pysyviin ongelmiin. Teoriaan pohjautuen voidaan siis todeta, että Hevostalli X:n liiketoiminta on kehittynyt näiden vuosien aikana kannattavampaan suuntaan. Jos tilanne lukujen kehityksen suhteen olisi päinvastainen, silloin tulisi olla huolissaan, sillä katelukujen heikkeneminen voisi johtaa isoihinkin ongelmiin yrityksen toiminnassa.

Covid-19 pandemia on vaikuttanut laajalti useiden yritysten toimintaan vuoden 2020 keväästä lähtien. Pandemian tuomat rajoitukset liittyen etenkin ulkomaanmatkailuun vaikuttivat osaltaan positiivisesti Hevostalli X:n liikevaihtoon vuonna 2020, sillä se nousi yli 10 000 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Ulkomaanmatkailu ja osa harrastustoiminnasta oli rajoitettua, jolloin ihmiset suosivat ulkoliikuntaharrastuksia, kuten ratsastusta. Tämä näkyi myös Hevostalli X:n liikevaihdossa.

Osa kannattavuuden tunnusluvuista, kuten esimerkiksi nettotulosprosentti ja yrittäjänvoitto jäivät negatiivisiksi kolmena ensimmäisenä (2017–2019) tarkasteluvuotena. Koska Hevostalli X toimii maatalousyrityksenä, oikaistussa tuloslaskelmassa oli huomiotava yrittäjäperheen palkkavaatimus ja oman pääoman korkovaatimus, joilla oli oma vaikutuksensa tunnuslukujen negatiivisuuteen. Ilman palkkavaatimuksen ja korkovaatimuksen huomiointia tunnusluvut olisivat pysyneet positiivisina. Mielestäni on kuitenkin hyödyllistä laskea tunnusluvut oikaistun tuloslaskelman pohjalta palkkavaatimus

mukaan lukien, sillä se antaa yritykselle mahdollisuuden nähdä, miten hyvin sen asettama palkka-vaatimus on onnistuttu kattamaan liikevaihdolla ja paljonko kuluja tulisi pienentää, että tulos olisi nolla tai positiivinen.

Maataloudelle tyypillisten tunnuslukujen avulla, kuten kannattavuuskertoimen ja työtuntiansion perusteella voidaan tulkita, että Hevostalli X:n vuosi 2020 on ollut taloudellisesta näkökulmasta paras vuosi. Kannattavuuskerroin oli kyseisenä vuonna 1,11 ja työtuntiansio 17,98, mikä tarkoittaa sitä, että yrittäjät ovat saaneet hyvää korvausta omalle työpanokselleen. Kyseiset luvut ovat seurausta siitä, että Hevostalli X:n liikevaihto on ollut kyseisenä vuonna korkein neljästä vertailuvuodesta, ja kustannukset taas vastaavasti pienemmät, jolloin yritys on tuottanut enemmän voittoa.

Yrittäjälle tehdyssä haastattelussa tuli ilmi, että yritystoiminnan yksi suurimpia heikkouksia oli maneesin puuttuminen ja sitä kautta asiakasmäärän väheneminen huonojen keliä aikana. Hevostalli X:n kannattavuutta tarkasteltaessa huomattiin, että kannattavuus on kehittynyt tarkkailujakson aikana positiivisesti. Sen perusteella yrityksen olisi tarvittaessa mahdollista investoida maneesiin, jos toiminta jatkuu samanlaisena, sillä yrityksen tuloksen perusteella vieraan pääoman takaisinmaksuun olisi tarvittavia varoja ilman yrittäjäperheen palkkavaatimuksen huomioimista. Nykyinen, vakiintunut asiakaskunta on kuitenkin tottunut keliolosuhteisiin, eikä heidän harrastamisensa ole riippuvaista maneesista, joten mahdollisesti maneesin rakentaminen ei juurikaan parantaisi yrityksen liikevaihtoa ja sitä kautta myös kannattavuutta jossakin vaiheessa. Maneesi investointina on kuitenkin suuri ja se sitoo lisää yrityksen pääomaa, sekä aiheuttaa yritykselle kustannuksia esimerkiksi poistoina ja vieralle pääomalle maksettavina korkokuluina. Lisäksi sillä olisi vaikutusta yrityksen vakavaraisuuden tunnuslukuihin, sillä maneesiin tarvittava vieras pääoma kasvaisi suhteessa omaan pääomaan, jolloin kyseiset tunnusluvut heikkenisivät.

Haastattelussa tuli lisäksi ilmi se, ettei Hevostalli X:n asiakasmäärää ole mahdollista kasvattaa kovin paljon nykyisillä resursseilla, vaan se vaatisi lisää investointeja hevosten muodossa ja lisäksi vastaavasti kuluja, kun vierasta työvoimaa pitäisi palkata enemmän. Jos Hevostalli X:n toimintaa lähdetäisiin laajentamaan, tulisi silloin miettiä ja laskea tarkasti mahdolliset investointitarpeet ja niihin vaadittava rahoitus. Toimintaa laajentaessa kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuissa saattaisi tapahtua hetkellinen notkahdus, sillä hevosten hankinta ja mahdollinen tilojen laajennus vaatisi paljon pääomaa. Yrittäjän ollessa kuitenkin tyytyväinen tämänhetkiseen asiakasmäärään ja taloudelliseen tilanteeseen, suurempien investointien tekeminen ei välttämättä ole kannattavuuden näkökulmasta paras ratkaisu. Jos toiminnan laajentamista ja siihen liittyviä suurempia investointeja kuitenkin suunniteltaisiin, ennen niiden aloittamista olisi järkevää tehdä huolellinen asiakas- ja kilpailija-analyysi. Kyseisten analyysien avulla saataisiin tietoa asiakkaiden tarpeista ja kilpailijoiden suunnitelmista, jonka pohjalta mahdollisten investointien tekeminen olisi helpompaa.

Teoreettisessa viitekehyksessä huomioitu hevosalan yrittäjien hyvinvointi, jota on avattu tarkemmin kappaleessa kaksi, on Pussisen ja Thunebergin (2010) raportin mukaan yksi alan keskeisimmistä haasteista. Haastattelusta saatujen vastausten perusteella voidaan tulkita, että Hevostalli X:n yrittä-

jäperhe pitää huolta omasta hyvinvoinnistaan, sillä he pyrkivät helpottamaan omaa työtänsä ja käyttämään mahdollisuuksien mukaan ulkopuolista työvoimaa, jolloin oma jaksaminen ei kärsi liikaa ja vaikuta negatiivisesti yrityksen toimintaan. Vaikka omaan hyvinvointiin panostaminen saattaa heikentää hieman yrityksen tulosta kasvavien kustannusten myötä, on se todennäköisesti kannattavampaa kuin itsensä loppuun kuluttaminen. Hyvinvoivat yrittäjät ovat yrityksensä perusta, sillä hevosalalla yrittäjän persoona ja ammattitaito toimivat joko positiivisena tai negatiivisena markkinointikeinona.

Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut ovat kehittyneet samaan tapaan nousujohteisesti kuin kannattavuudenkin tunnusluvut. Hevostalli X:n nettovelkaantumisaste ja suhteellinen velkaantuneisuus ovat parantuneet tasaisesti vuodesta 2017 vuoteen 2020 tultaessa, ja niiden parantumisen voidaan todeta johtuvan suuresti siitä, että yritys on saanut lyhennettyä rahoituslaitoslainoja. Omassa pääomassa on tapahtunut myös pientä kasvua vertailuvuosien aikana, jolloin oman ja vieraan pääoman suhde vaikuttaa positiivisesti etenkin nettovelkaantumisasteen ja omavaraisuusasteen kehitykseen. Liikevaihdon kasvulla voidaan huomata olevan vaikutusta suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukuun, sillä luku saadaan jakamalla oikaistun taseen velat liikevaihdolla. Liikevaihdon eli jakajan kasvaessa ja jaettavan eli velkojen pienentyessä tunnusluvun arvokin pienenee. Hevostalli X on pystynyt vertailuvuosien aikana pienentämään taseessa olevan vieraan pääoman määrää parantaen samalla myös toiminnan kannattavuutta ja tulosta.

Maksuvalmiuden yleisimmistä tunnusluvuista, eli quick ja current ratiosta, pystyttiin laskemaan ainoastaan current ratio. Kyseinen tunnusluku on ollut vertailuvuosien aikana tyydyttävällä tasolla, vaihdellen vain pienesti vuosien välillä. Hevostalli X:n pankkitili on luotollinen ja jokaisena neljänä vuonna sen saldo on ollut miinuksella, jolloin on jouduttu käyttämään luottolimiittiä. Tämän vuoksi yrityksellä ei ole tilinpäätöksen laadintahetkellä ollut taseessa rahoitusomaisuutta. Rahoitusomaisuuden puutteen vuoksi quick ratiota ei pystytty laskemaan. Jos yrityksellä olisi taseessa rahoitusomaisuutta tilinpäätöshetkellä, todennäköisesti current ratio olisi lähellä hyvää tasoa. Current ration perusteella Hevostalli X:n maksuvalmiuden voidaan sanoa olevan tyydyttävällä tasolla, mutta on muistettava, että se kuvaa maksuvalmiutta vain tilinpäätöshetkellä. Kassavirta-analyysin laatiminen antaisi todellisemman kuvan yrityksen maksuvalmiudesta, joten tulevaisuutta ajatellen se voisi olla parempi keino mitata Hevostalli X:n maksuvalmiutta kuin quick ja current ratio. Maksuperusteinen kassavirta-analyysi kertoisi sen, kuinka yrityksen myyntituotoista saatu raha riittäisi kattamaan yrityksen menot.

Osa tunnusluvuista verrattiin myös saman toimialan, tässä tilanteessa ratsastuskoulujen (85510) tunnuslukuihin vuosien 2017–2019 väliseltä ajalta, sillä vuoden 2020 vertailutietoja ei vielä ollut saatavilla. Hevostalli X:n kannattavuuden tunnusluvut, käyttökate-, nettotulos- ja liikeulosprosentti sekä kokonaispääoman tuotto prosentti, vaihtelivat pääasiassa toimialan alakvartiilin ja mediaanin välillä. Vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut, omavaraisuusaste ja current ratio, olivat Hevostalli X:llä toimialaan verrattuna keskimääräistä paremmalla tasolla. Näiden toimialavertailuiden perusteella voidaan todeta, että vuosien 2017–2019 aikana kannattavuus oli tyydyttävällä tasolla, mutta vakavaraisuus ja maksuvalmius hyvällä tasolla. Lisäksi voidaan päätellä, että Hevostalli X:n

vuoden 2020 tunnusluvut olisivat toimialan keskimääräisiä lukuja paremmalla tasolla myös useimpien kannattavuuden tunnuslukujen osalta.

Mitä tulee yrityksen kannattavuuden kehittämiseen, olen tutkimuksessani saamien tulosten perusteella tullut siihen tulokseen, että kannattavuuden kehittäminen onnistuu vain pieniltä osa-alueilta kerrallaan. Mitään isoa, yrityksen taloudelliseen tilanteeseen negatiivisesti vaikuttavaa sudenkuoppaa ei ole tutkimuksen perusteella ilmennyt, joten jos kannattavuutta halutaan parantaa vielä vuodesta 2020, on keskityttävä vain pieniin asioihin. Liikevaihdon ja voiton kehittyminen on ollut nousujohteista vuodesta 2017 lähtien, joten yrityksessä on osattu kiinnittää huomiota kannattavuuden osatekijöihin ja vaikuttaa niiden avulla taloudellisen tilanteen parantumiseen.

Yhteenvedona voidaan todeta kannattavuuden nykytilanteen olevan hyvällä tasolla, kun taas ensimmäisenä vertailuvuotena 2017 kannattavuus oli heikohkolla tasolla. Jos tulokset olisivat olleet päinvastaiset, kehitysehdotuksia toiminnan kehittämiseen olisi ollut mielessä useampi. Tunnuslukujen positiivista kehitystä tukevat lisäksi myös prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma ja yrittäjän haastattelu, sillä niistä saatu tieto vahvistaa kasvaneen liikevaihdon ja kustannusten pienentymisen. Kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukujen perusteella yrityksen tulevaisuus taloudellisesta näkökulmasta katsottuna näyttää lupaavalta, etenkin jos tilanne pysyy ennallaan tai jatkaa kehittymistä. Hevosalan kannattavuus koetaan usein melko heikkona, joten siihen nähden vertailuvuosien aikana tapahtunut taloudellisen tilanteen positiivinen kehitys on hienoa.

10 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön aihe, hevostallin kannattavuuden kehittäminen, valikoitui omien mielenkiinnon kohteiden pohjalta yhdistäen työni ja harrastukseni liittymällä taloushallintoon ja hevosalaan. Aiheen valinta oli onnistunut, sillä aihe oli kiinnostava loppuun asti ja työtä oli pääosin mielekästä tehdä. Lisäksi aiheen valinta tuki omaa osaamistani sekä auttoi ymmärtämään syvemmin sitä, mitkä tekijät vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen sekä taloudelliseen tilanteeseen ja millä tavoin. Työtä tehdessäni pohdin myös sitä vaihtoehtoa, olisiko ollut helpompaa tehdä tämä tutkimus niin sanotusta tavalisesta pk-yrityksestä, eikä maatalousyrityksestä, sillä se aiheutti omat haasteensa työn tekemiseen. Maatalousyrityksenä toimivan hevostallin vertailukelpoisuus perinteiseen maatilayritykseen ei myöskään ollut paras mahdollinen, sillä niiden toiminta poikkeaa toisistaan melko paljon.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, voiko Hevostalli X:n kannattavuutta parantaa. Yrityksen kannattavuus selvitettiin tarkasteluvuosien (2017–2020) ajalta tunnuslukuanalyysin ja prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman avulla. Lisäksi haastateltiin yrittäjää, minkä avulla pystyttiin syventämään tunnuslukujen tulkintoja ja tekemään johtopäätöksiä sekä kehitysehdotuksia kannattavuuteen liittyen. Tavoitteena oli löytää mahdollisia keinoja parantaa yrityksen kannattavuutta nykyisestään. Mielestäni opinnäytetyössä päästiin asetettuihin tavoitteisiin, sillä Hevostalli X:n taloudellisesta tilanteesta saatiin kattava kuva neljän tarkasteluvuoden ajalta ja lisäksi saatiin selville, että kannattavuus on kokenut positiivista kehitystä vuodesta 2017 vuoteen 2020 tultaessa, joten kannattavuuden parantaminen onnistuu vain vaikuttamalla pieniin tekijöihin. Kannattavuuden positiivisesta kehityksestä huolimatta löydettiin myös muutamia kehitysehdotuksia liittyen kannattavuuden ja toiminnan mahdolliseen kehittämiseen. Tutkimuksen avulla saatiin vastaukset myös kannattavuuteen vaikuttavista tekijöistä, joilla on suuri merkitys myös tulevaisuudessa toiminnan suunnittelussa.

Teoreettisen viitekehyksen kirjoittamisessa käytin lähteenä alan arvostettujen ammattilaisten kirjoittamia kirjoja, muutamia luotettavia verkkolähteitä ja alan asiantuntijoiden blogikirjoituksia. Pyrin käyttämään lähteenä pääasiallisesti mahdollisimman tuoreita aineistoja, mutta mukana on myös hievan vanhempaa kirjallisuutta. Teoreettiseen viitekehykseen tarvittavan lähdeaineiston keräämisessä piti olla huolellinen, sillä pääosin tietoa oli saatavissa paljon ja monista eri lähteistä. Hevosalan ja maatalouden kannattavuuteen liittyvää kirjallisuutta taas oli löydettävissä vähän, joten lähteinä on käytetty kirjallisuuden lisäksi luotettavia verkkolähteitä ja aiempia tutkimuksia. Olen tilitoimistossa työskennellessäni joutunut arvioimaan kriittisesti eri lähteistä saatua tietoa, joten koen, että osasin valita tähän työhön sopivat ja mahdollisimman luotettavat lähteet.

Aiempien tutkimusten perusteella hevosalan kannattavuutta on pidetty pääosin heikkona. Hevosala on hyvin pääomavaltainen, sillä tallit, pihatot ja hevoset sitovat paljon pääomaa. Lisäksi hevoset vaativat päivittäistä hoitoa, työ hevosalalla on fyysisesti raskasta ja palkkataso on huono. Poiketen aikaisemmista tutkimuksista, tästä tutkimuksesta saadut tulokset liittyen Hevostalli X:n kannattavuuteen yllättivät positiivisesti, sillä etenkin vuoden 2020 taloudellinen tilanne oli hyvä ja Hevostalli X:n kannattavuuden voitiin sanoa olevan kiitettävällä tasolla kyseisenä vuonna. Tämän vuoksi kehityseh-

dotukset jäivät melko vähäisiksi, sillä Hevostalli X:n kannattavuus oli parantunut jokaisena tarkasteluvuotena neljän vuoden ajalta. Jos tilanne olisi ollut päinvastainen, eli yrityksen kannattavuus olisi heikentynyt vuodesta 2017 vuoteen 2020 tultaessa, yritykselle annettavia kehitysehdotuksia olisi ollut paljon enemmän. Tehdyn tutkimuksen merkitys on yritykselle kuitenkin suuri, sillä se saa käyttöönsä tunnuslukujen laskemiseen laaditut kaavat ja kattavan tutkimuksen etenkin kannattavuuden tilanteesta neljän vuoden ajalta. Tunnuslukujen laskemiseen laadittuihin kaavoihin on tulevaisuudessa helppo syöttää luvut, jolloin yrittäjä pystyy halutessaan itse seuraamaan Hevostalli X:n kannattavuuden, mutta myös vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja.

Tutkimuksen luotettavuutta tulee tarkastella koko tutkimuksen ajan, mutta on tärkeää arvioida luotettavuutta ja sen toteutumista myös prosessin loppuksi (Vilka 2007, 151). Vilkan (2007, 150) mukaan tutkimuksen validiteetin voidaan sanoa olevan hyvä, jos tutkimukseen liittyvien käsitteiden kanssa ei ole jouduttu harhaan eikä systemaattisia virheitä ole havaittavissa. Koska opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena ja se sisälsi sekä määrällisiä että laadullisia piirteitä, tuli luotettavuutta arvioida molempien menetelmien näkökulmasta. Tutkimuksen menetelmävalinnat sekä aineistonkeruumenetelmät olivat onnistuneita. Tutkimus tuotti tapaustutkimukselle tyypillistä, tarkkaa ja syvällistä tietoa Hevostalli X:n taloudellisesta tilanteesta. Hevostalli X:n taloudellinen tilanne selvitettiin tunnuslukuanalyysin, prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman ja puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla.

Tutkimuksen laadullinen osuus eli puolistrukturoitu teemahaastattelu oli tärkeä osa tutkimusta, sillä siitä saadut vastaukset auttoivat tulkitsemaan tunnuslukuja paremmin sekä antoivat yksityiskohtaisempia tietoja yrityksen kannattavuudesta. Koen, että haastattelun kysymysten laatimisessa onnistuttiin, sillä ne antoivat vastauksia juuri niihin kysymyksiin, mihin niiden haluttiinkin vastaavan. Puolistrukturoitu teemahaastattelu oli hyvä valinta tutkimukseen, sillä sen avulla saatiin suorat vastaukset kysymyksiin, eikä tarkentavia kysymyksiä tarvinnut juurikaan esittää, jolloin haastattelu eteni sujuvasti ja kaikki kysymykset tulivat esitettyksi. Lisäksi haastattelusta saadut vastaukset tukivat teoriaa hevosalan erityispiirteistä ja kannattavuuden osatekijöistä, sillä alan pääomavaltaisuus ja yrittäjän jaksaminen sekä kannattavuuteen vaikuttavat tekijät tulivat ilmi haastattelun vastauksista.

Tehtyä tutkimusta voidaan pitää luotettavana, sillä haastattelun lisäksi se perustui määrälliseen aineistoon eli kirjanpitomateriaaleihin ja tuloslaskelmiin sekä taseisiin, jotka laadittiin ProAgrian talousasiantuntija Petri Lapin avustuksella. Lisäksi tutkimukseen valittiin yleisesti tunnettuja, luotettavia tunnuslukuja, joiden avulla saatiin selvitettyä mahdollisimman kattava kuva Hevostalli X:n taloudellisesta tilanteesta. Yleisten tunnuslukujen kaavojen pääasiallisena lähteenä käytettiin Yritystutkimus Ry:tä ja maatalouden kannattavuuden tunnuslukujen lähteenä MTT Taloustohtoria ja ProAgriaa. Tunnuslukujen perusteella tehdyt tulkinnat Hevostalli X:n taloudellisesta tilanteesta on kytketty teoreettiseen viitekehykseen, jolloin niiden tulkinnan taustalla on tieteellinen näkökulma. Tunnuslukujen tulkinnassa on kuitenkin huomioitava se mahdollisuus, että jokainen niitä tulkitseva muodostaa oman käsityksensä yrityksen taloudellisesta tilanteesta, jolloin tulkinnat saattavat hieman poiketa

toisistaan. Ottaen huomioon maatalousyrittäjien ja hevosalan erityispiirteet ja haasteet kannattavuuden tarkastelussa, olen onnistunut yhdistämään oikeanlaista teoreettista viitekehystä ja sopivia tutkimusmenetelmiä toisiinsa niin, että tutkimus kokonaisuudessaan on luotettava ja pätevä.

Aloitin opinnäytetyön suunnittelun loppukevällä 2020. Koko opinnäytetyöprojekti oli antoisa, mutta vaati paljon tekemistä ja aiheutti myös haasteita, sillä työtä oli kirjoitettava vauvan aikataulujen mukaisesti, osittain äitiyslomalla. Lisäksi alkuperäisen suunnitelman pohjalta aikaa oli lopulta kuitenkin liian vähän verrattuna voimavaroihin, joten aikataulua muutettiin omasta tahdostani muutamilla kuukausilla, jotta työstä saatiin alkuperäisen suunnitelman mukainen. Kesän ja syksyn 2020 aikana etsin aktiivisesti hyvää lähdemateriaalia, ja kirjoitin työn teoriaosuuden joulukuun 2020 - maaliskuun 2021 välisenä aikana sekä tutkimusosuuden maaliskuun-huhtikuun 2021. Työn esittäminen ja viimeistely jäi toukokuun alkuun 2021. Pyrin olemaan koko prosessin ajan aktiivinen, eikä äitiysloma aiheuttanut suurempaa taukoa työn tekemiseen, sillä pystyin kokoamaan lähdeaineistoa ja pohjustamaan työn tekemistä.

Olen saanut työn tekemisen aikana paljon lisätietoa kyseisestä aiheesta. Olen pystynyt yhdistämään työssä mielenkiintoni kohteet, harrastukseni ja elämäntapani sekä taloushallinnon. Työ on vahvistanut myös ammatillista osaamistani, sillä teoriaosuuden kirjoittamisessa olen tarvinnut paljon kirjallista materiaalia aiheesta. Lisäksi olen saanut kokemusta kannattavuuden laskemisesta ja tutkimisesta itselleni täysin uudella toimialalla. Laskelmien tekeminen Excel -taulukkolaskentaohjelmalla vahvisti ohjelman tuntemusta, josta on hyötyä työssäni taloushallintoalalla. Työn tekeminen auttoi minua hahmottamaan kaikki ne tekijät, joilla on vaikutusta yrityksen toimintaan ja sitä kautta kannattavuuteen. Kannattavuus koostuu pienistä osatekijöistä, mutta siitä huolimatta on tärkeää tarkastella kokonaisuutta.

Maatalousyrittäjien kannattavuuden laskeminen aiheutti hieman haasteita, sillä se vaati odotettua enemmän pohjatyötä, koska lukuja ei voinut vaan syöttää kaavoihin, vaan esimerkiksi tase oli muodostettava itse. Taseen muodostamisessa ja muihin maatalousyrittäjien erikoiskysymyksiin liittyvissä asioissa sain korvaamatonta apua ProAgrian Petri Lapilta. Koen, että maatalousyrittäjien taseen laatiminen olisi voinut olla jopa oma opinnäytetyön aihe ja siihen liittyviä opinnäytetöitä onkin tehty muutamia. Maatalousyrittäjien kannattavuutta tarkastellessa oli huomioitava lisäksi maatalousyrittäjien tyypillisiä tunnuslukuja. Maatalouden oikaistu tuloslaskelma poikkesi yleisen oikaistun tuloslaskelman kaavasta, sillä sitä tehtäessä piti ottaa huomioon esimerkiksi oman pääoman korkovaatimus. Olen kuitenkin tyytyväinen, että otin haasteet vastaan ja selvisin niistä, sillä nyt osaamiseni maatalousyrittäjien ja sen kannattavuudesta on kasvanut. Tämän hetken suunnitelmien perusteella koen, että työstä saattaa olla tulevaisuudessa suurta hyötyä myös oman urani kannalta.

Tulevaisuutta ajatellen, mahdollisena jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista vertailla maatalousyrittäjien toimivien hevostallien kannattavuuksia tarkemmin keskenään, sillä maatalousyrittäjien tunnuslukuja on yleensä esillä pääasiassa vilja-, maito-, liha- ja lammastiloilta, eikä hevostaloutta ole eritelty omanaan. Toinen kiinnostava tutkimus voisi liittyä siihen, miten maneesi vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen, sillä se on investointina suuri. Tutkimus voitaisiin toteuttaa vertailemalla maneesin

omistavia ratsastuskouluja ja maneesittomia ratsastuskouluja keskenään, jolloin saataisiin kattavaa tietoa molempien vaihtoehtojen vaikutuksesta kannattavuuteen.

Hevostalli X:lle olisi mielenkiintoista toteuttaa pitkittäistutkimus aiheena talouden suhdanteiden, muutosten ja mahdollisten pandemioiden vaikutus kannattavuuteen. Covid-19 viruksella oli vaikutusta vuoden 2020 tuloksen kehittymiseen, joten esimerkiksi sen ja muuttuvien suhdanteiden vaikutusta kannattavuuteen olisi hyödyllistä tarkastella pidemmältä ajanjaksolta. Pitkittäistutkimuksen lisäksi johtopäätöksissä mainittu kassavirta-analyysin laatiminen olisi myös hyödyllinen Hevostalli X:lle, sillä se kertoisi maksuvalmiuden tunnuslukuja paremmin yrityksen rahoituksen riittävydestä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- ALMA TALENT 2021a. Tunnuksluopas. [Viitattu 2021-01-22.] Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuksluopas>
- ALMA TALENT 2021b. Myyntikate ja myyntikate-%. [Viitattu 2021-01-22.] Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuksluopas/kannattavuus/myyntikate-ja-myyntikate-prosentti>
- ALMA TALENT 2021c. Liiketulos ja liiketulos-%. [Viitattu 2021-01-22.] Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuksluopas/kannattavuus/liiketulos-ja-liiketulos-prosentti>
- ALMA TALENT 2021d. Liikevaihdon kasvu-%. [Viitattu 2021-01-22.] Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuksluopas/toiminnan-laajuuus/liikevaihdon-kasvu-prosentti>
- BJÖRS, Marko ja KOIVULA, Jutta 2017. Suuri suomalainen ratsastuskirja. Helsinki: Readme.fi
- EKLUND, Irina ja KEKKONEN, Heidi 2014. Kannattavuuslaskenta ja hinnoittelu. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- EKLUND, Irina ja KEKKONEN, Heidi 2018. Kannattavuuslaskennan taitajaksi. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- ENROTH, Ari ja PELLINEN, Jukka 2008. Kannattava maatilayritys. ProAgria Maaseutukeskusten Liitto. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- GOEL, Sandeep 2016. Financial ratios. New York: Business Expert Press.
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- HEVOSTALLI X 2017–2020. Tuloslaskelmat ja taseen laadintaan tarvittava materiaali.
- IKÄHEIMO, Seppo, MALMI, Teemu ja WALDEN, Risto 2019. Yrityksen laskentatoimi. Helsinki: Alma Talent Oy.
- JORMAKKA, Raija, KOIVUSALO, Kaija, LAPPALAINEN, Jaana ja NISKANEN, Mervi 2016. Laskentatoimi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- KALLUNKI, Juha-Pekka 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum Media Oy.
- KAMPMAN, Henry 2020. Selkeä viestintä yrityksen tunnusluvuista voi pelastaa koko yrityksen. Tilisanomat 10.3.2020. Sähköinen artikkeli. [Viitattu 2021-02-27.] Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/tilinpaatos/selkea-viestinta-tilinpaatosluvuista-voi-pelastaa-koko-yrityksen>
- KANANEN, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas : Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: JAMK.fi.
- KIRJANPITOLAKI 1336/1997. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2021-02-28.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L3P2>
- KORHONEN, Jukka, PIEKKARI, Osmo, PUSSINEN, Sirpa ja ROPO, Petra 2005. Hevosalan yrityksen talousasioiden hallinta. Hevosalan tietopaketti 5/8, koulutuspäivien luentomateriaali. Hyvinkää: SP-Paino Oy. Saatavissa: <https://docplayer.fi/478325-Hevosalan-yrityksen-talousasioiden-hallinta.html>
- KYKKÄNEN, Tapani ja LEPPINIEMI, Jarmo 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10. painos. Helsinki: Alma Talent Oy.
- LAPPI, Petri 2021-03-16. Talousasiantuntija. Pro Agria. [Haastattelu.]
- LUONNONVARAKESKUS 2018. Hevostalous on merkittävä työllistäjä biotalousalalla. [Viitattu 2021-02-09.] Saatavissa: <https://www.luke.fi/uutinen/hevostalous-on-merkittava-tyollistaja-biotalousalalla/>

- MTT Taloustohtori 2021a. Kannattavuuskirjanpito. Tuloslaskelma, käsitteiden selityksiä. [Viitattu 2021-03-15.] Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/taustatiedot/Tuloslaskelma/Kasitteiden_selityksia
- MTT Taloustohtori 2021b. Kannattavuuskirjanpito. Tunnusluvut. [Viitattu 2021-03-15.] Saatavissa: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/taustatiedot/Tunnusluvut/>
- MTT Taloustohtori 2021c. Maatalouden kokonaislaskenta. Tunnusluvut. [Viitattu 2021-05-02.] Saatavissa: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kokonaislaskenta/aikasarja/tunnusluvut/>
- NEILIMO, Kari ja UUSI-RAUVA, Erkki 2005. Johdon laskentatoimi. 6. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- NISKANEN, Jyrki ja NISKANEN, Mervi 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- PAUKKU, Eelis 2020. Mikä tilinpäätösanalyysi on ja miksi sen osaaminen on arvokas taito juristille? – tilinpäätös osa 1 [blogi]. Viitattu 2021-03-09. Saatavissa: <https://www.kpflaki.com/post/mik%C3%A4-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6sanalyysi-on-ja-miksin-osaaminen-on-arvokas-taito-juristille-tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s-osa-1>
- PELLINEN, Jukka 2019. Kustannuslaskenta ja kannattavuusajattelu. Helsinki: Alma Talent Oy.
- PIILLI, Noora s.a. Hevostallin kannattavuus. Mitä kannattavuus on ja mikä siihen vaikuttaa? [Viitattu 2020-12-22.] Saatavissa: <https://www.hevosinfo.fi/hevostallin-kannattavuus-mita-kannattavuus-on-ja-mika-siihen-vaikuttaa/>
- PRO AGRIA 2020. Miten saat hevosalan yrityksen kustannukset kuriin? [Viitattu 2020-10-22.] Saatavissa: <https://www.proagria.fi/sisalto/miten-saat-hevosalan-yrityksen-kustannukset-kuriin-375>
- PUSSINEN, Sirpa ja THUNEBERG, Terhi 2010. Katsaus hevosalan yritystoimintaan – raporttihevostaloyrittäjyys 2009- kyselystä. Hämeenlinna: HAMK-julkaisut 1/2010. [Viitattu 2021-02-13.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90746/Katsaus_hevosalan_yritystoimintaan_2010_e.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- RUMPU, Ani 2020. Yrityksen kannattavuutta voi parantaa monin keinoin [blogi]. [Viitattu 2021-02-27.] Saatavissa: <https://netvisor.fi/blog/yrityksen-kannattavuutta-voi-parantaa/>
- RUOKAVIRASTO 2021. Oppaat ja lomakkeet. Liiketoimintasuunnitelman laadintaohje 18.1.2021. [Viitattu 2021-04-12.] Saatavissa: https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/lomakkeet/3430_ohje.pdf
- SAARANEN-KAUPPINEN, Anita ja PUUSNIEKKA, Anna 2006. 5.5 Tapaustutkimus. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. [Viitattu 2020-03-29.] Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_5.html
- SALMI, Ilari 2020. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita Publishing Oy.
- SAMONAS, Michael 2015. Financial Forecasting, Analysis and Modelling. West Sussex, England: Wiley.
- SARAJÄRVI, Anneli ja TUOMI, Jouni 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- SUOMEN HIPPOS 2019. Hevostalous lukuina 2019. [Viitattu 2021-02-09.] Saatavissa: https://www.hippos.fi/files/29676/Hevostalous_lukuina_2019_.pdf
- SUOMEN RATSASTAJAINLIITTO 2019. Ratsastuksen tunnuslukuja. [Viitattu 2021-01-03.] Saatavissa: <https://www.ratsastus.fi/srl/ratsastuksen-tunnuslukuja/>
- TEOLLISUUSLIITTO RY 2021. Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus 1.2.2020-31.1.2022. [Viitattu 2021-04-13.] Saatavissa: <https://www.teollisuusliitto.fi/wp-content/uploads/2020/03/Maaseutuelinkeinojen-tyoehtosopimus-2020%E2%80%932022.pdf>

- TILITOIMISTO TALOUSHOITOLA 2020. Mikä on yritystalouden terveystilanne? [Blogi.] [Viitattu 2021-02-27.] Saatavissa: <https://taloushoitola.fi/mika-on-yritystalouden-terveyskolmio/>
- TIILIKAINEN, Sanna 2004. Hevostalous maataloilla. MTT:n selvityksiä 67. Helsinki: MTT Taloustutkimus. [Viitattu 2021-02-13.] Saatavissa: <https://docplayer.fi/6314039-Hevostalous-maataloilla.html>
- TOMPERI, Soile 2018. Taloushallinto: Toiminnan kannattavuus. 12. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2020. Tem-tilastopalvelu. ToimialaOnline. Finnvera Oyj:n tilinpäätöstilastot. Saatavissa: https://tem-tilastopalvelu.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton/TEM_Toimiala_Online_Veloitukseton__Finnvera/Finnvera.px/
- VALTIONEUVOSTON ASETUS HEVOSTEN SUOJELUSTA 2010/588. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2020-10-22.] Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100588>
- VILJARANTA, Sara 2015. Hevostalous ja sen kannattavuus. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 2020-10-22.] Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505239744>
- VILKKA, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- VISMA SOLUTIONS OY 2018. 10 tekijää, jotka syövät yrityksesi kannattavuutta [blogi]. [Viitattu 2020-12-22.] Saatavissa: <https://psa.visma.fi/blog/10-tekijaa-syovat-kannattavuutta/>
- VUORINEN, Tero 2013. Strategiakirja: 20 työkalua. Helsinki: Talentum.
- YLÖNEN, Sirpa 2015. Opas hevosharrastukseen. Helsinki: Into Kustannus.
- YRITTÄJÄ 2021-03-22. [Haastattelu.] Itä-Suomi: Hevostalli X.
- YRITYSTUTKIMUS RY 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi [e-kirja.] Tallinna: Gaudeamus Oy.

LIITE 1: MAATALOUDEN TULOSLASKELMA

MAATALOUDEN TULOSLASKELMA

- + Kotieläintuotto
- + Kasvinviljelytuotto
- + Muu myyntituotto
- + Tuet
- = **LIKEVAIHTO**
- +/- Tuotevarastojen ja eläinpääoman muutos
- + Aloitusavustus
- + Muu tuotto
- = **KOKONAISTUOTTO**
- Tarvikeostot
- +/- Ostovarastojen muutos
- Eläinten ostot
- Ulkopuoliset palvelut
- Henkilöstökulut
- Konevuokrat
- Muut maatalouden muuttuvat kulut
- Yrittäjäperheen palkkavaatimus
- Vuokrat
- Vakuutukset
- Kunnossapito
- Muut maatalouden kiinteät kulut
- = **KÄYTTÖKATE**
- Poistot
- = **LIKETULOS**
- + Korko- ja rahoitustuotot
- Korko- ja rahoituskulut
- = **NETTOTULOS**
- Oman pääoman korkovaatimus
- = **YRITTÄJÄNVOITTO**

LIITE 2: MAATALOUDEN TASE

MAATALOUDEN TASE**VASTAAVAA****PYSYVÄT VASTAAVAT**

Aineettomat hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

Rakennukset ja rakennelmat

Koneet ja kalusto

Osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet

Kotieläimet

Maksetut ennakkomaksut

Muu vaihto-omaisuus

Saamiset

Myyntisaamiset (sis. tukisaamiset)

Muut lyhytaikaiset saamiset

Rahat ja rahoitusarvopaperit

Vastaavaa yhteensä**VASTATTAVAA****OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma

Edellisten tilikausien voitto/tappio

Tilikauden tulos

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Valtion- ja korkotukilainat

Muut pitkäaikaiset lainat

Lyhytaikainen

Lyhytaikaiset lainat

Muut lyhytaikaiset velat

Vieras pääoma yhteensä

Vastattavaa yhteensä

LIITE 3: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Hevostallin kannattavuus

1. Nykytilanne

- Millaisena koet yrityksen tämänhetkisen taloudellisen tilanteen?
- Mitä asioita pidät yritystoiminnan vahvuutena?
- Entä heikkoutena?

2. Kannattavuus

Investoinnit

- Millaisia investointeja olet tehnyt viimeisen viiden vuoden aikana?
- Minkä vuoksi investoinnit on tehty?
- Oletko pystynyt tekemään kaikki välttämättömät investoinnit? Jos et, niin mikä on esteenä/syynä?

Kannattavuuteen vaikuttavat tekijät

- Onko yrityksen asiakasmäärää mahdollista nostaa entisestään? Jos on, niin millä perusteella? Jos ei ole, niin minkä vuoksi?
- Jos asiakasmäärää kasvatetaan, mitä vaikutuksia sillä on yrityksen kustannuksiin?
- Olisiko yrityksen toimintaan liittyviä kustannuksia mahdollista alentaa? Jos olisi, niin mistä niitä voisi karsia?
- Miten hinnoittelet ratsastustunnit? Perustuuko hinnoittelu siihen, paljonko toiminnalle tulee kustannuksia vai onko se riippuvainen kilpailijoiden hintatasosta?
- Koetko, että hintojen nostaminen olisi mahdollista? Jos on, niin millä perusteella? Jos ei, niin miksi ei ole mahdollista?

Tuloslaskelma ja tase

- Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet liikevaihdon kasvuun vuosina 2019 ja 2020?
- Mitä ovat yrityksen muuttuvat kustannukset?
- Mistä johtuu, että vuonna 2017 ulkopuolisten palveluiden kustannukset ovat olleet suurehkot verrattuna muihin vuosiin ja suhteutettuna liikevaihtoon?
- Miten olet saanut pidettyä vuoden 2020 kustannukset alhaisempina kuin aiempina vuosina, vaikka liikevaihto on ollut suurin?

3. Tulevaisuuden näkymät

- Onko tulevien vuosien aikana tarvetta tehdä uusia investointeja? Jos on, niin miksi ne ovat tarpeen? Jos ei, niin miksi niitä ei tarvita?
- Voivatko kyseiset investoinnit vaikuttaa positiivisesti
 - o hintojen nostamiseen
 - o asiakasmäärän nostamiseen?
- Voiko palveluita lisätä investointien myötä? Jos voi, niin millaisia palveluita?
- Pientääkö investointi jotain kustannuksia tai omaa työpanosta?
- Mitkä ovat mielestäsi yritystoimintaa vaarantavia uhkia, jotka on huomioitava?
- Mitä mahdollisuuksia toimintaympäristön muutokset antavat yritystoiminnan kehittämiseksi?
- Kerro omin sanoin, millaisena näet yrityksen tulevaisuuden?

LIITE 4: HEVOSTALLI X:N OIKAISTUT TULOSLASKELMAT VUOSILTA 2017-2020

Tämä liite ei ole julkinen.

LIITE 5: HEVOSTALLI X:N OIKAISTUT TASEET VUOSILTA 2017-2020

Tämä liite ei ole julkinen.

LIITE 6: PROSENTTILUKUMUOTOINEN TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma	2020	2019	2018	2017
Maatalouden tulot	97,90 %	97,75 %	97,63 %	97,83 %
Tuet	2,10 %	2,25 %	2,37 %	2,17 %
Liikevaihto/Liiketoiminnan tuotot yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Eläinpääoman lisäys/vähennys	-1,44 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Kokonaistuotto	98,56 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Maatalouden aine- ja tarvikekulut	10,42 %	16,48 %	15,62 %	16,44 %
Ulkopuoliset palvelut	13,15 %	15,11 %	14,87 %	18,36 %
Maatalouden muut muuttuvat kulut	4,24 %	3,54 %	5,53 %	4,51 %
Myyntikate	69,31 %	64,87 %	63,98 %	60,69 %
Kiinteät kulut	10,37 %	13,09 %	11,17 %	12,72 %
Käyttökate ilman palkkavaatimusta	58,94 %	51,77 %	52,81 %	47,97 %
Yrittäjäperheen palkkavaatimus	38,29 %	41,06 %	43,26 %	43,45 %
Kiinteät kulut	10,37 %	13,09 %	11,17 %	12,72 %
Käyttökate	20,66 %	10,72 %	9,55 %	4,52 %
Poistot	8,91 %	7,62 %	8,78 %	10,09 %
Liiketulos	11,75 %	3,10 %	0,77 %	-5,57 %
Korko- ja muut rahoituskulut	2,78 %	1,77 %	2,79 %	2,90 %
Nettotulos	8,97 %	1,33 %	-2,02 %	-8,48 %
Oman pääoman korkovaatimus	4,22 %	4,12 %	4,13 %	4,10 %
Yrittäjänvoitto	4,75 %	-2,79 %	-6,15 %	-12,58 %